

HAJDÚ-BIHARI

XXXVIII. ÉVFOLYAM
33. SZÁM

ÁRA: 1,80 FORINT

1981. II. 8.
VASÁRNAP

NAPLÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

MUNKA-FELAJÁNLÁSOK

az SZKP XXVI. kongresszusa tiszteletére

Hamarabb szállít a Szovjetunióba a MEZŐGÉP

Az 1981. évi szocialista munkaverseny felajánlása között több üzemben, gyárban az is szerepel, hogy a határidők pontos betartásával, a minőség javításával is segítik a célok teljesítését. A felajánlások egy része a Szovjetunióba irányuló exportszállítások határidőre történő teljesítését tűzte ki célul, ezzel is kifejezve baráti, internacionalista kapcsolatainkat az SZKP XXVI.

kongresszusára készülő szovjet népek.

A debreceni MEZŐGÉP szántás szocialista brigádjának több mint 1500 tagja, az egész munkaskollektíva a kongresszus tiszteletére vállalta, hogy a Szovjetunióba 1981 első negyedévében 500 Mobitox—Super csávázógépet szállít.

1981-ben összesen 1200 darab ilyen berendezést visznek a Szovjetunióba. A csávázógépek különböző szemes termények, elsősorban búza kórokozó- és csiramentesítésére használhatók. Az önjáró gépek elevátorral felszerelt terményt, s munkakamrájukban fertőtlenítő folyadékkal, vagy poros eljárással csávázzák az anyagot. A debreceni MEZŐGÉP dolgozói a kivitel határidő előtti teljesítésével a szovjet mezőgazdaság gépellátását kívánják meggyorsítani.

vázógépek különböző szemes termények, elsősorban búza kórokozó- és csiramentesítésére használhatók. Az önjáró gépek elevátorral felszerelt terményt, s munkakamrájukban fertőtlenítő folyadékkal, vagy poros eljárással csávázzák az anyagot. A debreceni MEZŐGÉP dolgozói a kivitel határidő előtti teljesítésével a szovjet mezőgazdaság gépellátását kívánják meggyorsítani.

Tizenötféle új termék a Konzervgyárból

A Debreceni Konzervgyár szocialista brigádjai és munkaskollektívája 1981-ben fokozott gonddal kíván eleget tenni, legnagyobb vásárlópartnerük, a Szovjetunió részére történő gyártási és kiszállítási kötelezettségnek. Ezzel is kifejezésre akarják juttatni a testvéri, baráti, internacionalista kapcsolataikat az SZKP XXVI. kongresszusára készülő szovjet néppel.

1981-ben a Szovjetunió részére negyvenezer tonna árut készítenek: különböző vegyes befőtteket, savanyúságokat, fozelégeket, zseket, lönchúst gyártanak a vállalkják, hogy — kiszállítási lehetőségeik függvényében — június 30-ig 22 ezer tonnát, a legyártott mennyiség 55 százalékát átadják a vevőnek.

Fontos feladatnak tekintik, hogy a közel 12 ezer tonnányi zöldborsókonzerv kiszállítását augusztus 30-ig be-

fejezzék, éves exportfeladataikat pedig november 30-ig akarják teljesíteni. Valamennyi terméküket a szovjet műszaki, technológiai feltételeknek, előírásoknak megfelelően gyártják le, úgy, hogy minőségi kifogás ne fordulhasson elő. Tizenötféle új terméket mutatnak be szovjet partnereiknek, többek között új, különböző ízesítésű almapüré- és egreskészítményeket, valamint a debreceni pirosmártást.

fejezzék, éves exportfeladataikat pedig november 30-ig akarják teljesíteni. Valamennyi terméküket a szovjet műszaki, technológiai feltételeknek, előírásoknak megfelelően gyártják le, úgy, hogy minőségi kifogás ne fordulhasson elő. Tizenötféle új terméket mutatnak be szovjet partnereiknek, többek között új, különböző ízesítésű almapüré- és egreskészítményeket, valamint a debreceni pirosmártást.

Mire készül Debrecen?

A VÁROS 1981-ES RENDEZVÉNYEI

Egy idő óta ilyenkor év elején a Debrecen városi Tanács szamba veszi, hogy milyen kulturális, tudományos, és sportrendezvények házigazdája lesz Debrecen. A rendezvények aztán műsorfüzetbe kerülnek, bizonyítván Debrecen kezdeményező képességét, lakosságának igényességét és érdeklődését.

Januárban, mint ismeretes, országos jelentőségű Medgyessy-émlékülést rendeztek, felavatták az irodalmi múzeumot, megtartották öt megye amatőr filmesinek részvételével a tájegységi szemlét, a Déri Múzeumban megnyitották az erdélyi kerámiaállítását. Még látható az Európa Könyvkiadó kiállítása a Kőlcsey Művelődési Központban.

Februárban rendezik az Országos Filharmónia megyei kirendeltsége a Bartók-émlékhangversenyt, míg a Bartók Béla születésének századik évfordulója tiszteletére szentelt emlékműsor márciusban lesz. Márciusban látogat Debrecenbe a Moszkvai vonósnyégy is. Akkor rendezik az irodalmi színpadok megyei fórumát. Áprilisban ismét megrendezik az országos szinkronfilmszemlét, májusban a Kőlcsey Ferenc Művelődési Központban naiv festők munkáiból rendeznek kiállítást, és bemutatnak egy színháztechnikai anyagot is. Júniusban a legjelentősebb eseménynek a harmadízben

megrendezendő katonazenekari fesztivál ígérkezik. Júliusban kerül sorra a Bartók Béla-émlékülés és a centenáriumi kórushangverseny. A program szerint a város vendége lesz a szabadteri színpadon a Mexikói Állami Népi Együttes, július közepén a thaiti táncegyüt-

tes. Júliusban kezdődik a nyári egyetem és a zenélő udvar koncertsorozat. Augusztus kiemelkedő kulturális eseménye a nemzetközi gyermekrajz-kiállítás, a virágkarnevál és a nyári színházi esték. Szeptemberben ismét megrendezik Debrecenben a dzsessznapokat.

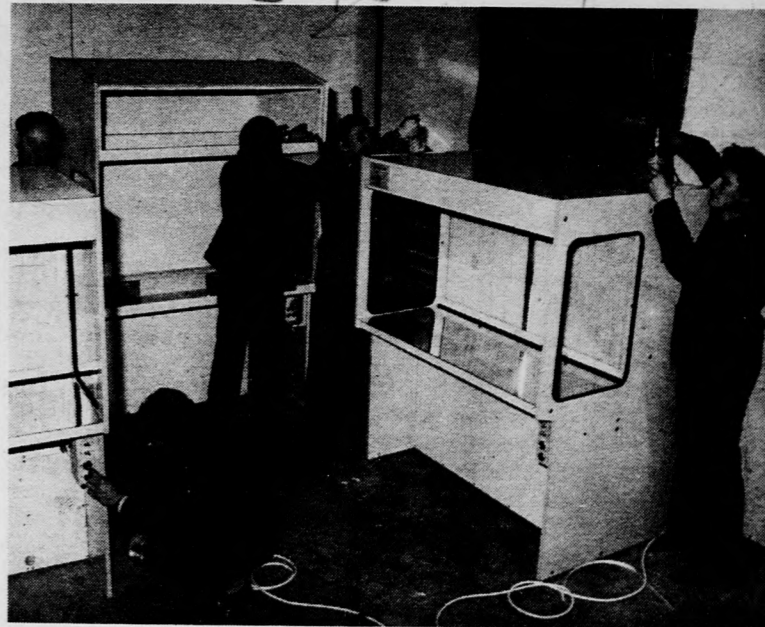
1981-ben országos tudományos diákköri konferenciák színhelye lesz ismét Debrecen. Nemzetközi szemináriumot rendeznek a magfizika tárgykörében, márciusban. Tanácskozást tartanak a köznevelés elméletével és gyakorlatával foglalkozók részvételével, áprilisban, megrendezik a magyar klinikai immunológiai társaság kongresszusát. Júliusban kezdődik az anyanyelvi konferencia. Több orvosi tudományos társaságnak Debrecenben lesz országos és nemzetközi tudományos ülése.

Az év sportrendezvényei közül kiemelkedőnek ígérkezik áprilisban a szabadfogású birkózók felszabadulási nemzetközi versenye tíz nemzet részvételével, májusban a cselgáncs felnőtt Európa-bajnokság, júliusban az ifjúsági atlétikai Barátság verseny, augusztusban a baráti hadseregek birkózóspartakiádjája, októberben a nemzetközi ritmikus sportgimnasztika verseny, novemberben pedig a mesterfokú tornászajnokság és hat nemzet kézilabdatornája.

Olcsóbb gyermekintézmények

A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat és a Kélet-magyarországi Tervező Vállalat szakemberei közös munkával továbbfejlesztették a gyermekintézmények jól bevált építőanyagát, a HAJDÚVÁZ-szerkezetet. Az új típusú HAJDÚVÁZ építési rendszer kialakításával a korábbi szerkezet árához képest 20 százalékkal csökkentették a költségeket, s mintegy 8—10 százalékos élőmunka-megtakarítást is elértek. A költségesökkenést a termékszerkezet átalakításával biztosítják, többek között úgynevezett kettős fődém szerkezet kialakításával, amely jóval olcsóbb a korábban használatos rejtett zsaluzású polisztirolhabos megoldásnál. A betonacél hagyományos vasszerelése helyett bevezették a hajlítót acélháló szerelést, ami 30 százalékos ármegtakarítás. További jelentős változtatás a régi típusú termékekhez képest, és a nyílászáró szerkezeteket ezentúl nem az építkezés helyszínén, hanem már a gyártás során a házgyárban építik be. Az új rendszerben létesülő épületekben csökkentik a funkció nélküli közlekedőterek nagyságát is. A különféle vizsgálatok azt mutatják, hogy a fejlesztett HAJDÚVÁZ-szerkezet alkalmazásával a műszaki-gazdasági normák előírásait maradéktalanul be lehet tartani.

A korszerűsített építési rendszerben készülő HAJDÚVÁZ-szerkezettel a jövőben nemcsak gyermekintézmények, hanem — rendkívül gazdaságosan — különféle irodaépületek, szociális, egészségügyi és kereskedelmi létesítmények is készíthetők. A kivitelezési időt is 20 százalékkal lerövidítő új típusú szerkezetből márciustól ebben az évben mintegy 50—60 ezer négyzetméter alapterületnek megfelelő panelt készítenek a debreceni házgyárban.

Készül a lamináris box

A DOTE kóreltani intézetében dr. Kerékgyártó Csilla tudományos kutató a boxban dolgozik

Pormentes levegő, tiszta környezet

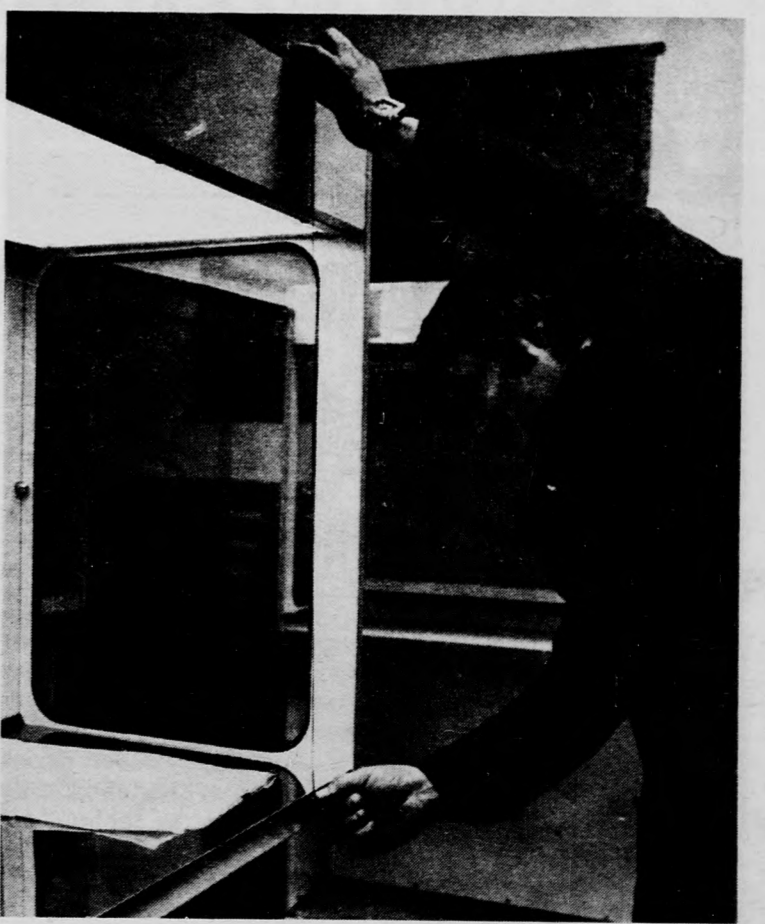
Korszerű termék a Finomechanikai Vállalattól

Ebben az évben 150 pormentes, nagytisztaságú munkateret biztosító, úgynevezett lamináris boxot készít a Debreceni Finomechanikai Vállalatnál. A berendezések gyártási jogát 1979-ben vásárolták meg a Híradástechnikai Kutatóintézetől, s 1980-ban 32 kamrárt gyártottak. Ebben az évben megnövekedett a korszerű termék iránti érdeklődés, ugyanis a különböző fajta technológiai műveletek — mind a kutatásban, mind az ipari termelésben — különböző minőségű és tisztasági fokú környezetet igényelnek. Ahhoz, hogy egy munkateret megfelelő tisztasági fokozatot hozzanak létre, örvénylentes, úgynevezett lamináris áramlást kell kialakítani. A berendezések tisztított levegőének gyenge

tűnyomása megakadályozza azt, hogy kívülről szennyeződés kerüljön a munkaterbe. A korszerű lamináris boxok már jó eredménnyel használják többek között a Debreceni Orvostudományi Egyetem kóreltani intézetében és a Magyar Gördő-lőcsapágy Művek debreceni gyárában. A pormentes munkateret biztosító berendezések használata jelentősen megkönnyíti a vele dolgozók munkáját, ugyanis alkalmazásával elkerülhető a kényelmetlen szájkendő használata. 1981-ben a finomechanikai vállalat — mint azt Vajda János igazgatótól megtudtuk —, 100 lamináris boxot készített szovjet exportra.

T. Ambrus Béla felvételei

Ellenőrzik az új termék méreteit

Egy hét a világpolitikában

HÉTFŐ: Peru és Ecuador határán folytatódna a fegyveres összeütközések; az Amerikai Államok Szervezetének közvetítési kísérletei — Cson Tu Hvan szöuli elnök Reagan-nal találkozik Washingtonban

KEDD: Varsóban összehívják a LEMP Központi Bizottságának plenáris ülését, sztrájkok és tárgyalások Dél-Lengyelországban — Izraeli katonai akciók libanoni palesztin táborok ellen

SZERDA: Brundtland asszonyt választják Norvégia kormányfőjévé — A Pentagon nyilatkozata szerint mégis gyártanak majd neutronbombákat, a hírt nagyarányú nyugat-európai tiltakozás kíséri — Tüntetések Hamburgban

CSÜTÖRTÖK: Francia—nyugatnémet csúcsfálalkozó — A PFSZ és a SWAPO visszautasítja az amerikaiak által hangsúlyozott terrorizmus-vádakat — Vítá Madridban az európai energetikai együttműködésről

PÉNTEK: Újabb harcok Irak és Irán között, főként a kurdok lakta területeken — Az öböl-térség hat országának külügyminiszeri értekezlete — Botrány a tokiói parlamentben a japán fegyverexport miatt

SZOMBAT: Az új miniszterelnök személyéről tanácskozik a spanyol kormánypart kongresszusa — A salvadori hazafiak diplomáciai lépései

A HÉT 3 KÉRDÉSE

Mi jellemzi az új amerikai kormányzat első állásfoglalásait?

Befejezéséhez közeledik az új elnök beiktatását követő, hagyományos őrségváltás: húsz nap alatt legalábbis ezerötven fontos washingtoni poszton történt személycseré. Akadtak kinos közjátékok is, a Haig külügyminiszter helyetteseként kiszemelt Clark ügyvéd, a szenátusi meghallgatás során, nem tudta megmondani, hogy ki Zimbabwe, vagy Dél-Afrika miniszterelnöke. Bizonyára megtanulja majd Botha, Mugabe és mások nevét, ám van egy bökkenő, Robert Mugabe nemrég még „terrorista vezérként szerepelt a NATO-dokumentumokban, ma viszont olyan afrikai kormányfő, akire szívesen gyakorolnának neokolonialista hatást.

Mindez időszerű is lehet, hiszen az új amerikai kormányzat első állásfoglalásai szerint a fő hangsúlyt a nemzetközi terrorizmus elleni harcra helyezik, s ez megelőzi majd a carteri „emberi jog” kampányt is. Természetesen csak üdvözölni lehetne, ha Washington valóban következetesen fellépne a terrorizmus ellen, elítélné a népiártást, fényt derítene számos gyilkosság és merénylet igazi hátterére. Am az Egyesült Államok új vezetése elsősorban a nemzeti felszabadítási mozgalmakat próbálja a terrorizmus „kosarába” gyömöszölni, a PFSZ-től a namíbiai SWAPO-n át a salvadori gerillákig, s a szocialista országokat mivel szolidaritással ezzel, a terrorizmus támogatásával vádolja. Ezért hangzott el határozott tiltakozás és viszontválasz a SWAPO, a PFSZ és a Salvadori Hazafias Front részéről, a szovjet sajtó pedig több cikkben leplezte le Washington fejtetőre állított érvelését.

Kedvezőtlen visszhangot váltott ki, hogy a fenn hirdett költségvetési takarékoság ellenére a jövő évi hadi kiadások túlszárnyalhatják a 200 milliárd dollárt, s futószalagon kerülnek elfogadatra az új fegyverkezési programok. A hadügyminiszter például olyan kijelentéseket tett, hogy a korábbi felfüggesztés ellenére megindítják majd a neutronfegyver gyártását. Mindez főként a nyugat-európai szövetségek körében keltett megörökönyödést, hiszen a korábbi elnök éppen a tömegtiltakozás és számos

Miről tárgyaltak az öbölmenti országokban?

A taifi iszlám-konferencia után ezúttal egy másik saúd-arábiai városban Rijadban tartották meg hat öbölmenti ország külügyminiszeri konferenciáját. Omán, Katar, Kuvait, Bahrein, az emírátságok és Szaúd-Arábia — homokszivatagjaikból származik a világ olajának egyharmada — a házigazda azon elképzeléseit vitatták meg, hogy hozzák létre a öbölmenti országok politikai és esetleg katonai szövetségét. A terv egyelőre igen képlékeny, de máris tartalmazhat bizonyos veszélyeket. Miután — a hírek szerint — titkos tárgyalásokon már felvetődött egy új CENTO-blokk létrehozása Szaúd-Arábia és Jordánia közreműködésével és Omán vállalná amerikai

Mi történik Latin-Amerikában?

Harc és diplomácia — ezzel a kettősséggel jellemzik a salvadori állapotokat. Közben fegyverek dörögnek az ország különböző tartományában, a hazafiak átcsoporsolták erőiket, hogy cselekvőképesebbek legyenek.

kormány aggodalma nyomán másította meg döntését. A neutronbomba tulajdonképpen egy miniatűrített hidrogénbomba, s egyáltalán nem „csodafegyver”. Igazi veszélye, hogy azt gondolhatják róla: még a „nukleáris kuszó” alatt van, s büntetlenül bevezethetnek egy esetleges helyi konfliktus alkalmával. A NATO-partnerek egy részének felhőrdülésére Washingtonban ugyan óvatossággal váltak a nyilatkozatok, de még nem vonták vissza a veszélyes terveket.

A nemzetközi politikai egyik legnevezetesebb ténynek nevezte az új amerikai földművelésügyi miniszter a Szovjetunió ellen irányuló gabonaembargo. Ennek feloldását korábban maga Reagan elnök is kijelentésben helyezte a tilalom elsősorban az amerikai farmereknek okozott kárt. A Szovjetunió ugyanis Argentínában és Ausztráliában készsége szállítóira talált ráadásul aligha valószínű, hogy megismétlődik a természeti csapásoknak az a sorozata, amely a tavalyi termés megzavart. Az elnök környezetében most mégis az érvelnek, hogy úgymond hiába lenne ellenszolgáltatás nélkül feloldani az embargót. S ez az indoklás az új kormányzat nézeteinek lényegére utal, úgy látszik, még mindig képtelenek tudomásul venni, hogy a SALT, a fegyverzetkorlátozás, a kereskedelem, nem egyik vagy másik fél szívessége, hanem kölcsönös érdekeken alapul, azon, hogy a pusztító nukleáris világéggel szemben csak a békes egymás mellett élés lehet ésszerű alternatíva.

Tollhegyen

Újabb botrány színhelye a tokiói parlament, amelynek munkája átmenetileg megbénult az ellenzék bojkottja miatt. Fény derült ugyanis az alkotmány által tiltott fegyverexport-üzletekre. Hivatalosan csöveket szállítottak Dél-Koreának, de ezek ágyúcsövek voltak. A „vadászfegyver” címkével ellátott szállítmányok pedig a japán fegyveres erőknél használatos kézfegyvereket tartalmazták. A japán katonai eszközök még Tajvanra és Malaysiába is eljutottak.

A parlament felháborodása annál indokoltabb, mert a korábbi alkotmányos előírásokat egy négy évvel ezelőtt kelt újabb határozat megerősítette és részleteiben is alátámasztotta. Ezt is áthágták, viszont a heves és hatékony tiltakozás talán ráébreszti az illetékeseket: al-vadászfegyverekkel is lehet politikai bakot löni...

R. E.

Peru területén még mindig tartózkodnak ecuadori csapatok — állítják Limában

amerikai ország, Peru és Ecuador viszályát. A fegyveres küzdelem az Andok, állítólag olajat rejtő határtérségéért robbant ki, amelyet egy 1942-es riói konferencia Perunak ítélt, de Ecuador 1960-ban felmondta a megállapodást. A harci helyzet áttekinthetetlen, több ízben jelentettek tüszünetet, majd cfofolták azt. Argentína, Brazília, Chile és az Egyesült Államok közvetíti s a bizottság jelenlegi összetétele (különbön azért ilyen, mert a négy ország szavatolta a korábbi egyezséget) némi fenntartásra adhat okot. A tapasztalatok szerint a latin-amerikai országok egymás közti viszályai leginkább a kívülálló harmadiknak szoktak kedvezni.

Réti Ervin

Lázár György Bulgáriába utazik

Lázár György, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke Sztanko Todorovnak, a Bolgár Népköztársaság Minisztertanácsa elnökének meghívására a közeli napokban hivatalos, baráti látogatásra a Bolgár Népköztársaságban utazik.

A Bolgár Népköztársaság életéről, a magyar—bolgár kapcsolatokról

A Balkán Fél-sziget dékeleti részén 110 990 négyzetkilométeren fekvő, csaknem kétharmadrészt hegyvidékekkel borított Bulgáriának 8 millió 730 ezer lakosa van. A szocializmust építő testvéri országban a politikai, a társadalmi élet vezető ereje a Bolgár Kommunista Párt. A Hazafias Front keretében vele együttműködik a Bolgár Népi Földműves Szövetség és sok más társadalmi szervezet.

Bulgáriában a belső helyzet kiegyensúlyozott, a néphatalom szilárd. A BKP 1976 tavaszán megtartott XI. kongresszusán a legfontosabb feladatok közé sorolta a fejlett szocialista társadalom építését, anyagi-műszaki bázisának megerősítését, a kommunizmusba való fokozatos átmenet időszakának előkészítését, elsősorban a termelő kapacitások gyors bővítése, a termelékenység fokozása és a gazdasági szerkezet bizonyos átalakítása révén. A BKP — amelynek 820 ezer tagja van — az év március 31-re összehívott legmagasabb fórumára, XII. kongresszusára készül. Az idén tartják a társadalmi és a tömegszervezetek is a soron levő kongresszusait.

A párt- és az állami vezetés megkülönböztetett figyelmet szentel a népgazdaság fejlesztésére. 1979-ben új gazdaságirányítási rendszert vezettek be az ipar, a mezőgazdaság és a külkereskedele területén. A bolgár nép-

gazdaság most zárult VII. ötéves tervidőszakban a tervezettnél ugyan lassúbb ütemben, de dinamikusan fejlődött.

A Bolgár Népköztársaság külpolitikájának alapvető vonásai egybeesnek a szocialista országok közösen kialakított irányvonalával. Bulgária tagja, a Varsói Szerződés szervezetének és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának.

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a Bolgár Kommunista Párt politikájával összhangban, a két ország közös érdekei alapján az élet minden területén kiegyensúlyozottan, eredményesen fejlődnek a magyar—bolgár kapcsolatok. Ezek állandó erősítésében kiemelkedő szerepet töltenek be Kádár Jánosnak, az MSZMP Központi Bizottsága első titkárának és Todor Zivkovnak, a BKP Központi Bizottsága első titkárának, a Bolgár Népköztársaság Államtanácsa elnökének rendszeres találkozásai.

Jól fejlődnek államközi kapcsolataink is. Magyar parlamenti küldöttség járt Apró Antalnak, az országgyűlés elnökének vezetésével a múlt év októberében Bulgáriában. Rendszeresen találkoznak a két ország kormányfői. A különböző tárgyalások, az országos hatáskörű szervek és főhatóságok irányítói között is gyümölcsöző tárgyalásokra került sor az elmúlt időszakban.

Hazaérkezett az MSZMP küldöttsége az NDK-ból

Szombaton hazaérkezett az MSZMP küldöttsége, amely Brutyó Jánosnak, a Központi Ellenőrző Bizottság elnökének vezetésével a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottsága meghívására február 2—6. között látogatást tett a Német Demokratikus Köztársaságban. A delegáció tagja volt Venézi János, a KEB Titkárságának tagja, Kovács Andor és Nagy Lajos, a KB munkatársa. A látogatás során Brutyó Jánost fogadta Erich Honecker, az NSZEP Központi Bizottságának főtíkára, az NDK Államtanácsának elnöke. A küldöttség megbeszéléseket folytatott Erich Mückenbergerrel, a Politikai Bizottság tagjával, a Központi Pártellenőrző Bizottság elnökével. Találkozott Konrad

Naumannal, a Politikai Bizottság tagjával, a berlini pártbizottság első titkárával, valamint a berlini és Frankfurt megyei Pártellenőrző Bizottság tagjaival. A szívélyes, elvtársi megbeszélések egymást a szocialista építőmunka eredményeiről, a két párt előtt álló időszerű feladatokról és tapasztalatcsereket folytatott a párt ellenőrző tevékenységének tartalmi és szervezeti kérdéseiről. A küldöttség Berlinben megkoszorúzta a fasizmus és militarizmus áldozatainak emlékművét, Berlinben és Frankfurtban középületeket és kulturális létesítményeket keresett fel. A küldöttség programjában részt vett Szalai Béla, hazánk berlini nagykövete. (MTI)

Az elmúlt öt évben körülbelül tízmillió új otthon épült fel (Fotó: TASZSZ — KS)

XXVI AZ SZKP XXVI. KONGRESSZUSA

A népjólét útja

Az ipar és a mezőgazdaság fejlesztése egyaránt a jólét emelését szolgálja. Am az új ötéves tervjavaslat, amelyet a XXVI. kongresszus önt majd végleges formába, ennél többet tartalmaz: külön szociális programot fogalmaz meg.

168+50 RUBEL

A jólét egyik útja a jövedelmek emelése. Bizonyos kategóriákban emelik a béreket, növelik a nyugdíjak egy részét és emelik — a többi között — az anyasági segélyt. Egyes iparágakban módosítják a bértárfát: az eddigigél ösztönözőbb bérrendszert vezetnek be. (Jelenleg a bérből és fizetésből élők átlagos bére 168 rubel. Ehhez járul még

a társadalmi alapokból egy-egy keresőre havonta mintegy ötven rubel. Egy kétgyermekes családban, ahol mindkét szülő dolgozik, ma évente körülbelül 1200 rubelt kapnak a társadalmi alapokból, hisz' ingyen van a bölcsőde, az óvoda, az iskolában nincs tandíj, ingyenes az orvos és a kórház is.)

SEGÍTSÉG AZ ANYÁKNAK

Az alapok csaknem harmad részét a gyermekekre, a fiatalokra fordítják: ebből tartják fenn a szélesedő bölcsődei, óvodai hálózatot. Nemegy városban már minden gyermeknek jut hely a bölcsődeben és az óvodában. De még akkor város is, mint Leninigrád, azzal számol, hogy a következő öt éves tervben eljut idáig. Az általános iskolában az új tervidőszakban már minden gyermek ingyen kapja tankönyvét — jelen-

leg ez csak az első osztályban van így. Növelik az egésznapos iskolák számát, fejlesztik az iskolai étellemezést. Mindez sokat segít a dolgozó anyáknak, akiknek munkájára a jelenlegi munkaerő-helyzetben nagy szükség van. A Szovjetunióban jól szervezett és színvonalas az egészségügy. Az új terv a minőség további javítását tűzi ki célul, de növelik a kórházak, a rendelőintézetek számát, s kiterjesztik a gondozást is.

KÉTSZINTES LAKÁSOK

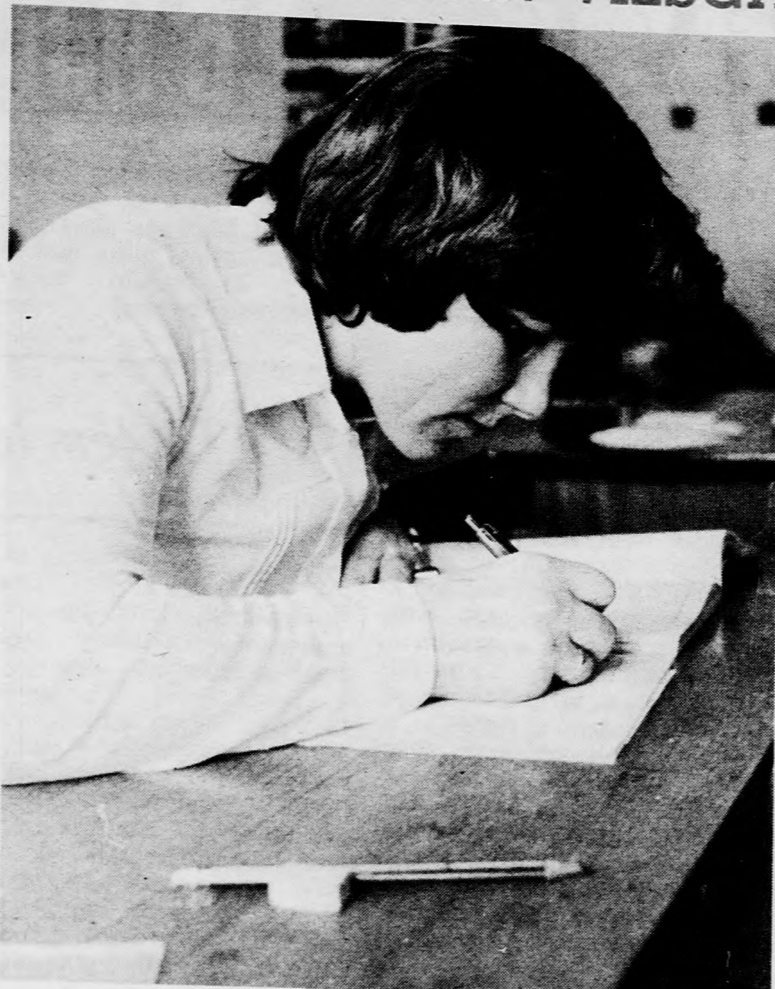
A szociális program fontos fejezete a lakásépítés terve. Az elmúlt öt évben mintegy tízmillió otthon épült fel, s ez nagyjából ötvenmillió ember lakáskörülményein javított. Az új lakások tervezésében léptést tartanak a korral. Megkezdtek az első kísérleti házak építését, ahol a magas házakban „emeletes”, azaz kétszintes lakásokat alakítanak ki. Különválasztják a pihenésre és a tartózkodásra szolgáló helyiségeket. Új kísérleti épületeket építenek mozgatható válaszfalakkal. A

távlati cél: a család minden tagjának külön lakószobája legyen. A szolgáltatások fejlesztését sem hanyagolják el. Fejlesztik az üzlethálózatot, korszerűsítik az árusítást, a falvakban éppúgy mint a városokban. Az új ötéves terv szociális programja tehát messze túlmegy az alapvető szociális szükségletek kielégítésén. Kis Csaba (Következik: Tovább a béke útján)

Családanyák az iskolapadban

TÖBB MINT HÉTSZÁZAN VIZSGÁZNAK

Január az egyetemisták és a főiskolások számára a vizsgaidőszakot jelenti. A tanulás szürke egyhangúságát négy-öt naponta szakítják meg a kollokviumok izgalmas pillanatai. Mindezt természetesen vesszük. Velejárója a felsőoktatásnak. Az utóbbi évtizedekben azonban nálunk januárban az esti és a levelező oktatásban részt vevő felnőttek ezrei öltenek ünneplő ruhát, és szorongó izgalommal készülnek a félévi beszámolóra. De nemcsak az egyetemeken és főiskolákon, hanem a dolgozók középiskoláiban is. Az egyik téli napon látogattam el a Dolgozók Közgazdasági Szakközépiskolájába.

A felkészülés felelősségteljes pillanata

Délelőtt nem történt semmi rendkívüli. Az igazgatói irodában az intézmény vezetője, Papp Géza megszokott napi munkáját végezte, ellenőrizte az iskolai statisztikát, megbeszélte a napi teendőket kollégáival.

Január elején az esti tagozatosok vizsgáztak, ők egyébként hetente háromszor jönnek iskolába, a tanítás öt órák kezdődik, tehát munkaidő után ülnek az iskolapadokba. Most a levelezősökön a sor, akik hetente egy alkalommal töltenek egy-egy napot az intézményben. Azok, akik az első, második vagy harmadik osztályba járnak a tízenyolcadik, a negyedik és a huszadik tanítási hét után vizsgáznak. Mintegy 750 levelezős ad számot ebben a periódusban félévi munkájáról. Magyarból, matematikából, statisztikából és könyvvitelből írásbeli feladatot kell először megoldaniuk a hallgatóknak, majd osztályonként változóan 7-9 tantárgyból kell vizsgáznuk. A vizsgákat két napra osztjuk el, egy-egy napon így általában négy tantárgyból felelnek a levelezősök.

Ma melyik osztályt vizsgáztatják?

A III A-sok és az I A-sok jönnek fel kettőre, és körülbelül hat órára végeznek. Milyen a hallgatók életkor szerinti összetétele? — Érdekes módon ma inkább a fiatalabbak jelentkeznek hozzánk, a legfiatalabb diákunk tizenhét, a legidősebb negyvenegy éves. Döntő többségükben asszonyok, lányok jelentkeznek hozzánk, tanulónk 95 százaléka nő.

Délután két óra. Az első emeleti folyosón gyülekeznek a III A-sok. Jól öltözött, csinos, fiatal lányok, elegáns középkorú nők, kissé gondterheltek látszó családanyák. Mindössze egy férfit látok közöttük. Fehér köpenyes tanárok érkeznek, kezükben az osztálynapló és egy boríték, benne a tételek. A vizsgára készülő kezében könyv, jegyzet, papírlap. Az arcokon idegfeszültség. Elmondják, hogy tizenöt nap tanulmányi szabadságot kapnak egy iskolai évre, van köztük olyan, aki már egy hete szabadságon van, mások viszont délig dolgoztak.

Hány tantárgyból kell vizsgáznuk?

Történelemből, matematikából, ügyvitelből és könyvvitelből.

Nyílik a tanterem ajtaja, dr. Szűcs Tamásné, a matematika tanára kedves mosollyal hívja be a névsor első hat tagját. A másik terem előtt azok gyülekeznek, akik történelemből kezdenek.

Faragó Istvánné bérelszámoló a Dohánygyárban. Egyedül neveli két gyermekét.

Szinte lehetetlen precízen felkészülni, és így sokszor tulajdonképpen véletlen lenni, hogy sikerül-e a beszámoló. Tulajdonképpen folyamatosan kellene napról napra tanulni, mert négy-öt nap alatt lehetetlen kilenc tantárgyból több száz oldalt „bevágni”. Kovács Erzsébet egyértelműen bólint, de vállalni kell a munkát, hi-

szén a munkakör betöltéséhez kell a közgazdasági érettségi.

Nem agitált senki, én határoztam el, hogy elvégzem a közgazdaságit. Mégpedig két okból, egyrészt úgy gondolom, hogy az itt szerzett szakmai ismereteket jól kamatoztathatom majd a munkámban, másrészt így tudok segíteni a gyerekeknek is. Nem panaszkodom, de ilyenkor januárban a három vizsganap, az írásbeli és a két szóbeli sok izalmat jelent.

Kap majd fizetésemelést, ha leérettségizik?

Azt hiszem, igen, de higgye el, hogy nem gondoltam erre, amikor jelentkeztem, mert azt a sok idegeskedést, amiben négy év alatt része van az embernek, néhány forinttal nem lehet megfizetni.

Amint a hallgatókkal beszélgetek, egyre nyilvánva-

Alább két gyermeke volt. A nehézséget azonban nemcsak a család körüli gondok jelentik, hanem az, hogy nehezen tudnak lehetőséget teremteni arra, hogy rendszeresen tanuljanak. Többnyire csak az esti órákban vehetik kezükbe a könyvet. De ennek ára van, nem nézhetnek tévét, nem mehetnek moziba. Érdekesek az indokok is. Nem csupán azért tanulnak, mert a munkakör betöltéséhez szükség van a „papírra”. Vannak, akik korábban nem tanulhattak, mások úgy vélik, ha leérettségiznek, segíteni tudnak iskolás korú gyermekeiknek.

Este hét óra körül befejeződnék a vizsgák. De az esti tagozatosoknak még van órájuk. Sokan vannak-e olyanok, akik gyes-en vannak és közben tanulnak — kérdezem az igazgatót.

Hogyan? Elég sokan. Erdemes lenne velük is beszélni.

Bíró Gyuláné harmadikos. Szemüveges, rokonszemes fiatalasszony, két éve gyes-en van, az egyik gyermeke öt-, a másik kétéves. Férje rendőrtiszt iskolába jár Budapestben, csak a hét végeket tölti Debrecenben. A fiatalasszony mégsem panaszkodik.

En azt hiszem, most már utólag, hogy helyesen döntöttem, amikor a gyes-t kihasználva beiratkoztam a közgazdaságiba. Adminisztratív munkakörben dolgoztam, már korábban is gondoltam a továbbtanulásra, el is végeztem két osztályt a Dolgozók Gimnáziumában. Amikor a második gyereket vártam, úgy gondoltam, hogy jobb, ha a közgazdaságba járok, mert így az érettségi mellett szakmám is lesz. A nehézséget az jelenti, hogy keresni kellett valakit, aki heti három alkalommal vigyáz a gyerekekre. Sokat panaszkodnak a gyes-en levők, hogy elvesztik kapcsolatukat a munkahellyel, túlságosan magukra maradnak. En viszont nagyon kellemes közérzetet töltöttem el a három évet.

Murvai Lászlóné májusban várja ötödik gyermekét. Ő is harmadikos. Három lánya van és egy fia.

Négy gyermek mellett egyáltalán van-e lehetősége arra, hogy felkészüljön?

Az én esetem azt hiszem, kissé különleges és szomorú is. Szegeden a kisfiamat elütötte egy motorkecskés, és itt Debrecenben kaphatta meg a szükséges orvosi utókezelést. Ideköltözöttem, fonó nő vagyok, de a szakmámban nem tudtam elhelyezkedni. A MÉH Vállalathoz kerültem adminisztrátornak, ott tanácsolták, hogy tanuljak tovább. Nehéz szívvel vágtam neki, akkor már egyedül neveltem a négy gyereket. Hogy most itt tartok, nekik köszönhetem, a gyerekeknek, akik segítettek, és levelezik az otthoni munka nagy részét a vállamról. Májusban talán le tudok még vizsgázni a harmadikból, utána elmegyek gyes-re és akkor már könnyebb lesz.

A Dolgozók Közgazdasági Szakközépiskolájában több mint hétszázan vizsgáznak januárban és február első napjaiban. Azon a napon, amikor ott jártam, közel hatvanan. És ebben tulajdonképpen nincs is semmi rendkívüli. A felnőttek továbbtanulása ma társadalmi jelenség. Úgy láttam, komolyan veszik a tanulást. Nem találkoztam olyanokkal, aki számára közömbös lett volna, milyet jegyet kap. Láttam a kidolgozott tételeket, tapasztaltam az utolsó percek lehetőségeit kihasználni törekvők igyekezetét. Persze korántsem készül mindenki egyformán ambícióval. A fiatalabbak láthatóan nem tulajdonítottak nagy jelentőséget a vizsgáknak. Engem a két- és többgyermekes családanyák igyekezete, vállalkozókedve és magatartása ragadott meg. Hiszem, hogy munkájuknak értelme van.

Kató István történelemtanár tíz felnőtt diák feleletét hallgatta már meg. Az eddigi eredmény két ötös, három négyes, négy harmás és egy elégtelen. Az osztály ezek szerint alaposan felkészült a vizsgákra. Most már teljes nagyüzem van. Megérkezett a könyvvitel-tanár és az ügyvitel is. Nézem a vizsgára készülőket az egyik teremben. Szinte valamennyien középkorúak. Akikkel beszélgettem, mindnek leg-

Vizsgára várva

gyerek és a munka mellett az esti tanulást.

Jó tanuló voltam gyerekkoromban, de akkor nem tanulhattam tovább. Később a Debreceni Konzervgyárban hárommunkásos voltam, majd férjhez mentem, és jöttem a gyerekek. Pár évvel ezelőtt kerültem a HIM-be irattárosnak. Az új munkakör lehetővé tette, hogy tanuljak. Három év már mögöttem van, nem volt könynyű. De mégis örülök, hogy elkezdtem. A munka után, mikor hazamegyek, gondoskodnom kell a két gyerekről és a férjemről. Szeretem a rendszerességet, ezért mindennap előveszem a könyveket. Persze erre csak este kilenc, tíz óra után van lehetőségem. Még egy évem van hátra, aztán érettségim és szakmám is lesz.

Konyári Ferencné lép ki a matematika vizsgateremből. Középkorú, fekete hajú nő. Még látszik rajta a vizsga izgalma. Üzemi raktáros a BIOGAL-ban, neki is két gyermeke van. A fia 13, a lánya 10 éves. Lassan megnyugszik. A matematika feleletére négyest kapott, láthatóan elégedett.

A munkaköréhez szükséges a közgazdasági érettségi?

lőbb válik, hogy tulajdonképpen természetesnek vesszük, hogy a továbbtanulás mellett döntöttek és azt is, hogy ez munkával jár. És azt is fontosnak tartják, hogy milyen érdemjegyet kapnak.

Lajtos Sándorné is túl van már az első két feleletén — sikerrel. A konzervgyárban dolgozik, a dobozüzemben. Neki három lánya van, a lányok átvállalják a vizsgaidőszakban az otthoni munkát és segítenek.

Nagyon izgalmas természetű vagyok, ők nyugtatnak és örülnek neki, hogy én is tanulok. Lehet, hogy azért, hogy így kevésbé tudom számon kérni az ő munkájukat.

Kató István történelemtanár tíz felnőtt diák feleletét hallgatta már meg. Az eddigi eredmény két ötös, három négyes, négy harmás és egy elégtelen. Az osztály ezek szerint alaposan felkészült a vizsgákra. Most már teljes nagyüzem van. Megérkezett a könyvvitel-tanár és az ügyvitel is. Nézem a vizsgára készülőket az egyik teremben. Szinte valamennyien középkorúak. Akikkel beszélgettem, mindnek leg-

Filep Tibor

Nemcsak a nyugdíjasokat érinti

2

Hogyan módosultak a társadalombiztosítási szabályok?

Mi vonatkozik a már nyugdíjazottakra? Nem fizikai munkakörökben a nyugdíj mellett megbízásos jogviszony esetén mindössze havi 1000, azaz évi 12 ezer forintot lehetett eddig keresni. Ha a nyugdíjas órakeretben vállalt munkát, havi 2500 forintot, tehát évi 30 ezer forintot kereshetett. Ezt az ellentmondást oldja fel a szabály, amely szerint fizikai és nem fizikai munkakörökben egyaránt a nyugdíj mellett megbízás, egyéb jogviszony keretében végzett munkáért kifizetett díj, tiszteletdíj naptári évenként legfeljebb 30 ezer forint lehet. Ez a keretösszeg annyiszor 2500 forinttal csökken, ahány teljes naptári hónap a nyugdíjazás évében a nyugdíj megállapításáig eltelt.

A korhatár nem változik

Sokakban merül fel az a kérdés, hogy a nyugdíjrendszer egyéb elemeit tekintve várható-e a közeljövőben további módosítás. A vizsgálatok azt mutatják, hogy a korhatár feléért sem a nőknél, sem a férfiaknál nem indokolt. Igaz, hogy a nálunk fejlettebb országok egy részében a férfiak és a nők korhatára azonos, illetve ez a korhatár magasabb mint nálunk — a mi körülményeink azonban a korhatár felemelését a belátható évtizedekben belül nem indokolják. Az átlagos életkor az elmúlt évtizedekben jelentősen emelkedett ugyan, de a foglalkozások többségében a nyugdíjkorhatár idejére a dolgozók megbarátkoztak a nyugdíjazás gondolatával. Sokaknál ezt egészségi állapotuk is indokolja. A munkaerőhelyzetben említett egyensúlyi állapot kialakulásához sincs szükség az eddigiekhez képest több korosztályt tovább foglalkoztatni. Egy másik kérdés a nyugdíjrendszerrel kapcsolatban a nyugdíjskála. Sokan kérdezték, hogy változik-e a skála? A belátható néhány éven belül, nem változik, mivel a változtatás alapvetően átrendezné a jövedelmeket, és ez egyáltalán nem időszerű.

Korkedvezmény — „önrehabilitáció”

Az elmúlt évek során szakemberek széles körének bevonásával, az illetékes társadalmi szervekkel közösen megvizsgáltuk a nyugdíjrendszerrel kapcsolatos további kérdéseket is. Így például a vállalatok, és az üzemi szervek bevonásával elemeztük a korkedvezményes nyugdíjrendszert. A korkedvezményben olyan munkakörökben dolgozók részesülnek, ahol a fizikai és idegi igénybevétel az átlagosnál sokkal nagyobb. Jelenleg a korkedvezmény mértéke nőknél 4 évi korkedvezményre jogosító munka után 1 év, férfiaknál 5 év után 1 év. Tudjuk, hogy mind a férfiak, mind a nők körén belül az azonos mértékű kedvezményben részesültek fizikai és idegi igénybevétele nem teljesen azonos. Azt is tudjuk, hogy jelenleg egyes munkakörökben nem biztosítottak korkedvezményt, holott indokolt lenne. A korkedvezményes nyugdíjazási szabályok változtatása azonban olyan átrendezéssel, esetleg költségnövekedéssel járt volna, mely az elkövetkező években nem indokolt, nem célravezető.

Beható elemzés alá vontuk a rokkantsági nyugdíj-megállapítás feltételeit. Közismert, hogy az elmúlt 10 évben a rokkantsági nyugdíjasok száma az aktív keresőkéhez viszonyítva megduplázódott. Ez nem minden esetben indokolt. Egy részük rendszeresen dolgozik, „önrehabilitációt” hajlít végére. A kialakult kedvezőtlen helyzet sok tényezővel függ össze, többek között a foglalkozási rehabilitáció alacsony színvonalával, az ezzel összefüggő szervezet hiányával. Akkor lehet majd a rokkantsági nyugdíjazásoknál a korábbiakhoz képest más eljárást követni, ha mód nyílik a szervezett foglalkozási rehabilitációra.

A kis összegű nyugdíjakról

A VI. ötéves terv időszakában népgazdaságunk fejlődésének útjára a korábbiaknál visszafogottabb lesz. Jelenleg még egyértelműen nem ítelhető meg, hogy a kibontakozó kedvező tendenciák milyen mértékben erősödnének fel, és ezzel összefüggésben a szociálpolitikai célokra fordítható erőforrások növelhetők-e. A tervről szóló 1980. III. törvény ezzel kapcsolatban a következőket tartalmazza: „A pénzbeni társadalmi juttatások összegét oly módon kell növelnünk, hogy növekedjen a legalacsonyabb és megmaradjon a jelenlegi átlag alatti nyugdíjaknak... a elérte.”

A tervidőszak folyamán tehát minden bizonnyal sor kerül a nyugdíjasok jelentős részét érintő központi intézkedésre, ennek időpontját, körét, mértékét azonban ma még nem tudhatjuk.

Sok nyugdíjast foglalkoztat az árak növekedése. A fogyasztói árak évi 4-5 százalékos növekedésével a következő években is számolnunk kell. A nyugdíjasok egy része azt kérdezi, hogy ilyen mértékű fogyasztói áremelés mellett a nyugdíj miért csak 2 százalékkal nő? Az alacsony nyugdíjjal rendelkezők viszont azt vetik fel, hogy miért adnak 2 százalékos növekedést mindenkinek, miért nem csak az alacsony vagy az átlagos nyugdíjjal rendelkezőknek? Ezek nehéz kérdések. A nyugdíjak közötti nominál értékben számított különbség, az átlagos nyugdíj és a magas nyugdíjok évi 2 százalékkal növekednek, ez reálértékben számítva mérsékeli a nyugdíjak közötti különbséget. A nyugdíjhoz meg nem érdemelt módon nem lehet hozzájutni. Valamennyi nyugdíj törvényes, munka van mögötte. Akinek magasabb a nyugdíja, az felelősségteljes munkakört töltött be. Az ilyen embereket is érintik a fogyasztói áremelések és az évi 2 százalékos növekedés nélkül rohamosan csökken az életszínvonaluk.

Sok vita kísérte és kísérte azóta is a 10 évvel ezelőtti bevezetett nyugdíjautomatizmus... rendszerét: a százalékos, vagy abszolút forintban történő nyugdíjemeléseket. Jelenleg a növekedés 2 százalék, de legalább 70 Ft a SZOT legutóbbi kongresszusán elfogadott határozat utal a szociálpolitikai koncepció kidolgozására és annak népi vitájára. Az általam érintett kérdések nem dönthetők el társadalmi és gazdasági adottságainktól függetlenül, de a széles körű vita minden bizonnyal új szempontokat hoz felszínre, megkönnyíti a vezető szervek döntését. Ez annál is inkább valószínű, mert a felsorolt témák nemcsak a nyugdíjasokat, hanem az egész népünket érintik.

Dr. Rózsa József
MűM szociálpolitikai főosztály vezetője

A Koszt...
felsőoktató...
ciclista sz...
ményes az...
részvétele...
zöröl, te...
olvrashat...
vonását em...
sajátítása...
szerzése m...
rendelkezz...
politikai is...
nálni a m...
lyakéző é...
teljes érte...
ga. művelt...
munka, m...
sadalmi s...
retségnek...
llátni.

Nem túlzás...
pitás, hogy egy...
tösegét nyújt...
kielégítésére...
J...
gatókon is m...
mértékben é...
lehetőségekkel...
szük ma még...
meg ezt a lép...
s az ifjúsági...
feladata e...
osztónzése a...
vállalására...
A KLTE hal...
mint 90 százal...
az ifjúsági sz...
kenysége átf...
egyetemi éle...
is meghatároz...
mennyekkel hag...
zettek öt év...
matert. KISZ...
egész tevéken...
emberképzést...
néhány munk...
ban, mely k...
többi közül...
ma elsajátít...
amely nagy...
kal rendelke...
kőn. A tudom...
rök eredménye...
szagos pályáza...
Hallgatónk tu...
deklódése egy...
gyakorlati pro...
mányozása fel...
csalokat épül...
dő munkahely...
lakkal és az ú...
A patronáló...
lónösen a tany...
kolokban és a...
képző intézetek...
pasztafogókat s...

Hallgatók ü

EGY KIRÁLYI ÚT

Ötödfélszáz évvel ezelőtt

De igaz utazók azok csupán, kik mennek,
hogy menjenek s szívük mint léggömb ring odább,
kik bolygó végzetük sodrából nem pihennek,
s ezt hajtják egyre csak, nem tudva miért: Tovább!

kikben száz alakot, mint a felhők szeszélye,
ölt a vágy s mint újonc harcost ágyuk heve,
vonz új és változó, titkos kéjek veszélye,
miknek még emberi nyelven nem volt neve!

(Baudelaire: Az utazás című verséből
Tóth Árpád fordításában)

Hogy mi szükség van erre a hosszas mottóra? Talán semmi. Talán, mert szeretem ezt a verset, melynek zsongása a nagy utak unalmát segítette enyhíteni, vagy mert az „örök útítársak” közé tartozik, mely a természet nagy arcának egy-egy elhagyott, sokszor érintetlen ősi zugában a tudat felszínére nyo-

mul; de főleg talán azért, mert kicsengése az elkövetkező sorokban foglalt gondolatokkal azonos lesz.

Különös útra megyünk: Tokajból Debrecenbe, de ötödfélszáz évvel ezelőtti úton. Fontos útvonal volt ez, Erdély szívéét kötötte össze a Felvidékkel.

falu közt is kikerülve mindent. A keresztútját pedig 3 kilométerre Bashalom előtt kettégazik az út. A bal oldali elágazás már megszűnt, ez a domb mellett elhaladva Újfehértóra ment közvetlenül. A Cigány-bokortól foga azonban megvan, a Benehalomnál pedig csak dűlőt. A jobb oldali út a miénk s fél kilométer után ismét útkereszteződés: Kótaj-Tiszalök felé. Valaha itt állott a Kucorgó csárda, melynek ma már emlékezte sincs, mindenestre jelzi a csomópont fontosságát. Innen a bashalmi vasútállomástól már kiépített út vezet tovább dél felé. A keskeny aszfaltútnak bizonyos fenség ad, hogy a széleken a fasorok egész távol vannak. Tovább haladva két régi csárdával találkozhatunk: a régi nyíregyházi—eszlári út kereszteződésénél a Zoltán-csárdával, a kótaji—

szentmihályi útnál annak idején a Hamari-csárdába térhettünk volna be. Innen nincs már messze a Nyíregyháza-Tiszalök útkereszteződése, ennek ma már csak a Nyíregyháza felé vezető ága menekült meg a tagosítástól. És idáig eljutva a látottakat módunkban van már összehasonlítani. Az eszlári út keskeny, úgy kétszekernyi széles, a faszorok mélyebb, ugyanis a földutak homokját az erózió állandóan süllyesztette. Ez az eszlári út teljesen elhanyagolt, pl. ezen a nyáron az elposványosodott, megülő vizek miatt járhatatlan volt. Ezzel szemben a tiszalöki út négy szekér széles. A gyon nem verte föl, ma is használatban van s helyell-közrel nagyszerű látvány, amint az akácok lombjai közt a dombhatákon fel és le hullámszerűen az egyenes kijárt kocsiyomok.

Lászlót megölték, magát Dóczyt Grittivel együtt ölték meg Medgyes alatt „ülve ütötték agyon, mint egy kutyát”, és sokan mások. Olyan sokan, hogy a sereg-

nek három nap kellett, míg elvonult. Menetelésüknek nem sok értelme volt. Kassa alatt Szinánál verték szét őket, Szapolyai János a végén Tarnowba menekült.

Történelemtől terhes

Het év múlva mastele utazók verik fel a port. Laski Jeromosnak, Gritti egyik főemberének János király megkegyelmezett, kiengedte a nagyváradai börtönből. Debrecen Laski birtoka volt, így erre menekült. Azzal a csellel, hogy beteg szállására hívta a város nyolc magisztrátusát, majd azzal a mesével, hogy János király adót akar rájuk kivetni, ő pedig ezt nem akarja, rávette a debrecenieket, hogy üljenek fel az elkészített szekerekre, kísérjék el a tokaji révig, útközben megbeszélik a dolgot, s aztán jöhetnek vissza. A hálás debreceniek még meg is ajánlák az urukat, az meg a nyolc szekérrel ugyancsak hajtotta a lovakat Tokaj alá, Késmárk felé. Mire a városban már gyanakodni kezdtek, valószerűleg mire eljutott a Laski szabadulásának híre Nagyváradról Debrecenbe, s észbe kaptak, Glebán László vicefőispánal az élen, ez az út láttá, hogy hiába üzik lovaikat, Tokajig nem érték utol őket. Laski 8000 arany váltásdíjat szarolt ki ez alkalommal a debreceniektől.

Het év múlva mastele utazók verik fel a port. Laski Jeromosnak, Gritti egyik főemberének János király megkegyelmezett, kiengedte a nagyváradai börtönből. Debrecen Laski birtoka volt, így erre menekült. Azzal a csellel, hogy beteg szállására hívta a város nyolc magisztrátusát, majd azzal a mesével, hogy János király adót akar rájuk kivetni, ő pedig ezt nem akarja, rávette a debrecenieket, hogy üljének fel az elkészített szekerekre, kísérjék el a tokaji révig, útközben megbeszélik a dolgot, s aztán jöhetnek vissza. A hálás debreceniek még meg is ajánlák az urukat, az meg a nyolc szekérrel ugyancsak hajtotta a lovakat Tokaj alá, Késmárk felé. Mire a városban már gyanakodni kezdtek, valószerűleg mire eljutott a Laski szabadulásának híre Nagyváradról Debrecenbe, s észbe kaptak, Glebán László vicefőispánal az élen, ez az út láttá, hogy hiába üzik lovaikat, Tokajig nem érték utol őket. Laski 8000 arany váltásdíjat szarolt ki ez alkalommal a debreceniektől.

Belgioioso is erre vonult seregével, hogy Bocskai Áldomódnál megverje, Bethlen Gábor 1619-ben járt ezen az úton, mikor Besztercebányán királynak kiáltották ki. 1631-ben Zolyomi Dávid Debrecenből indul a lakosok számára egy terhes tánc után, hogy a rakamazai séncot elfoglalja, megszilárdítsa I. Rákóczi György uralmát, aki két év múltán életfogytiglan majd fogságban tartja. A nyíregyháza-tiszavasvári 36-os út kereszteződése után a 35 kilométer jelzésnél az út elvesztí ősi jellegét, némileg illúziót veszve haladni ezen a történelemtől terhes úton. Széles, de a jobb

Hajdúböszörmény után a via regia kikerülte a Tóó medrért, Zeleméren haladt át s a város alatt csatlakozott a malomnál kiinduló mai Böszörményi útra. Itt már sivatának az autógumik, kisszerű ügyekben elmerülve, közönyösen vagy csordultig teli szívvel rohannak az emberek, megérkezünk a mába.

Koroknay Gyula

Csehdombtól Eszlárig

Rakamazt elhagyva az út a régi nyomvonalon halad. Balról dombok s fák között felvillan Csehdomb magas-lata, míg jobbról a rét figyelmeztet, hogy Hármasdombig — valaha Szőlőshegy volt a neve — a Tisza árterülete volt e vidék. Erős kanyar jön, utána a Vaskapuzhoz értünk — az elnevezés a nép száján ma is él — ehhez a hosszú, ma szólóval betelepített dombháthoz, melynek áttörése után balra kell fordulnunk. Autónak nem túlságosan csalogató ez a dűlőt, száraz időben azonban

parhato, főleg ha a mezőgazdasági gépek kikaposták. Ez esetben akár 80 kilométerrel is lehet haladni. A lényegében elhagyott országútunk az a feltűnő, hogy az ümteni fasor ma is helyenként milyen messze van a szántótól. Úgy két kilométer után találkozunk az egykori Eszlár—Kótaj „távolsági” úttal, természetes ez is földút. Itt ne csodálkozzunk, kétszáz évtől visszafelé az úthálózat egyik sajátossága éppen ez a mindennapi mindenhová elv volt, ez a közvetlen összeköttetés két messze levő

A zöld palota

ennek a régi tokaj—debreceni útnak a legsodálatosabb része akkor következik, mikor a mai eszlári utat jobbról fölveve elérjük a Nyíregyháza—Tiszalök közti aszfaltutat. Nem megyünk sem jobbra, sem balra, hanem egyenesen nekivágunk a folytatásként szembelevő hatalmas földútnak. Gyakorlott vezető elég száraz útvízyonok mellett nekivághat. Ha az eszlári út egy zöld alagút volt, s a tiszalöki zöld sátor, akkor ez az út zöld palota. Legalább hat szekérnyi széles, szinte nyílegyes, ami monumentálisát csak fokozza. Önkéntenül is a középkori oklevelek via regia, királyi út kifejezése jut az emlékezetembe, olyan fenséges és magasztos. Mintegy 2 kilométer hosszan terjed ez az út érintetlen útmardvány. Ez a csodálatos útszakasz, melynek csendjében az eszmékedést semmi sem gátolja, s a történelem valósággal megelevenedik.

erre vonult vissza vesztes seregével. Hogy kik voltak még vele, nem tudni. Czibak Imre, a civil váradai püspök, ki később Gritti Nagyszében mellett megöletett, kétszáz gulyásával feltétlen köztük volt. Ment János király szerezőjéhez, Kardosnéhoz (ki valahol a Csapó utca környékén lakott). A pletykás természetű, fecsegő udvari papja, Szerémi György ezt sosem mulasztja megjegyezni. János király a Kardosné házában levő szállásán tölötte az egész telet. Így természetes, hogy a következő év hadjárata Debrecenből indult. Ugyanezen az úton mentek ismét. Most már tudjuk, ezen az úton ment Werbőczy István, a már említett Czibak Imre hajdúival, Kápolnay Ferenc, ki elvesztette Trencsén várát, majd Székesfehérvár védelmében küzdve esett el, vitéz Kállay János szőrényiben, aki a Várdayaktól elfoglalta a kisvárdai várat, mert azok Ferdinánd-pártiak voltak; Dóczy János, ki nek birtoka volt a körszegy lakótorony, mely alatt Kun

A veszített tokaji csata után 1527-ben János király

A csarodai templom, a román kori falusi népi építészet egyik iskolapéldája. Képtünkön: a harangtorony részlete (MTI-fotó, Balogh P. László felvétele)

— Ki akar faggatni? Éntőlem — peregenek a fogatlan szájából a szavak — a tudományt úgyse lopja el senki. Annnyira nem kíváncsiak rá. Ezt az Imrét azért kitanítánám.

Imre, az egyeki halász fekete, sűrű szempillái alatt csöndesen elmosolyodik, rajtam figyeli a hatást, mert hogy Mucaza József náluk sem adja alább egy kis csipkelődő kötedésnél. Vesszőt fonní ő is tud, bár ehhez a huncut öreghez képest gyerek még.

Kilép a folyosóra. A tromfot, a hatalmas haltartót elrakja. A szokatlan formájú, sárga amfora megáll a talpán. Egy ember beleférne, akkora.

— Hát ezt én kötöttem. Mucaza József a mesterek értő tekintetével mustrálja az alkotmányt, ami bizony nemcsak össze van ütve. A sötétpiros butykost, amit a térdén fektet, elismerőleg felemeli. Nem, nem iszik ő abból a hasas butéliából: befonja. A vastag üvegről, mint idomtalan, földagadt pókhasról sárga szálak merednek szét. Vesszők. A konyha tele nyalábokkal. Méret szerintiek.

— A természet küldte — pajkoskodik az öreg kosárfonó. — A Tisza. Bár most jéggel nagyon összeűzta a vadont, a dzsungelme-

Nohát ebből az értendő, hogy Mucaza Józsefnek, a káposztával is szerencsét próbált kispasztnak az egyeki Tisza partján (nyelvvelenség óvj meg: a Tisza egyeki partján!) van három „köblös” földje.

— Be nem tagosítva! — feszíti keblét a büszkeség, hogy majd szétveti. Ennek a háromköblösnek a szélén suhog szálas, sűrű adomány a folyónak.

— Metszi is? — kérdelem, hiszen azt én sem felejtettem el a kölyökkorból, hogy az unjnyi vesszőből korbácsot se tudtam már fonní.

— Tökére kopaszitom, le a földszintig. Látja, ez finom anyag. Honnan vágátok, Imre?

— Kelésvessző — szorít az meg térde közé egy fületlen kosarat.

— A fehér a szép, a hántolt. Hallja! — súvít rám az öreg, holott szemközti ülök vele, csak én a tollal buzgólkodom.

— Fekete fene, bokszos kefe! — A lele-

Szajáról kötik az üveget

Az egyeki halász csipkázó vassal hántol

A konyha tele nyalábokkal

„Hej, ez a vessző!”

ményes mondást úgy razzá, mint csorgott a gyerek, minden tizedik mondatában. Közben meghagyja, mintha csak személyi titkára lennék:

— Csupán másodállásban megy ez! Bár a három kisholdamon sincs nagy jövője a veteménynek. Fekete fene, bokszos kefe! Volt ugyan az idén egy tábla sütőtököm. Meseszip. Olyan gyönyörű indákkal szétfolyt, vastagokkal, mint a szék karja. — Szóval ez másodállás? — terelem visza a kosárokhoz a szót. — Sokan azt mondják, miért nem az el-ső? Hallja! — dörent rám megint, s kézbe

vesz egy nagy piaci halas kosarat. Gyonyorködik fehér fonatában.

— Még én is megvenném! Az ám, jól mutat benne az áru. Ugye Imre? Előbb a kosarat kérdik, a halat majd aztán kéri.

— Az inaskor vágányára téved: — Ósmerte maga Komácsi Zoltánt Debrecenből? Csapó utca 51. szám.

Legyinteni nem tud, tömpe, lapos ujjai el vannak foglalva.

— Ne keresse! Az emlékezetében se. Le-bontották azokat a régiségeket.

— Tőle tanult? — Tőle is, meg Egerben is. — Hadarja. —

Ruzsin József, Bábóca utca 54. szám. Tizenhat évesen, nagyvásár napján kerültem én oda, azzal, hogy a Tisza-parton van ez a sok vessző. „Adok magának két mázsa fehérét, csak tanítsa meg ezt a fiút!” — kérlette apám Ruzsint. Hát huzalmam lett hozzá.

Az egyeki halász színültig tölti a saját termésű borral az öreg poharát. Csordultig. — Ne öntsd már világra! Látja? Milyen furcsa is. Nálam minél nagyobb az üveg, annál olcsóbb a tarifa.

— ??
— A pici üveg babrás. Aja!
— No de több vesszőt kíván a demizson.
— De több időt az egyliteres!
— Én senkitől se lestem el a kötést — húz le egy pohár homokot Imre, a halász. De ezt komolyan állítja, nem is kételkedünk, mert kijelenti, hogy előbb ugye a tákolmányok voltak. Az üvegről is csak hallotta, hogy a szajáról kötik. A szegéstől kezdve.
— Alulról otromba barmolás — hagyja jóvá Mucaza József. — Egy szép kosár tizenegyféle válogatott vesszőt kíván — kerekíti ki a szakértelmet, akárcsak a kosár alját.

— Nagyobb munka a válogatás, mint a kötés, ami nekem már a kisujjamban! Még gyöngyvirág!

— Látom, jó lapos ujjai vannak.

Maga is megcsodálja:

— Amit én megfogok...! Tudja, én kenyérpárti vagyok.

— De a miskolci asszonyt eleresztette. — Zeng a ház a nevetéstől.

— Pedig a hetvenhat mázsa káposzta ára ráment.

— Meg a szállodára — kap a szón, mert őt, az ugratásban is mestert, nem lehet lefőzni.

— Ne féljete. Megtapogattam azt is.

Az utolsó szálát ölti.

Keményen a padlóra állítja a befont, pókhasú butéliát. A derekánál még egyszer megsimítja. A keze mozdulatával is dicséri:

— Hej, ez a vessző! Áll rajta. Akár az öntvény.

Szalai Csaba
Fotó: Budai János

Ifjúság és ifjúsági szervezet a Kossuth Lajos Tudományegyetemen

A Kossuth Egyetemnek, mint minden hazai felsőoktatási intézménynek fő feladata a szocialista szakemberképzés, mely nem lehet eredményes az ifjúság, az ifjúsági szervezet tevékenységének nélkül. A „szocialista ember” jellemzőiről, tevékenységéről hosszú tanulmányokat olvashatunk, cikkünkben csak néhány alapvető vonását emeljük ki. A szakmai elmélet aktív elsajátítása, a gyakorlati jártasság alapjainak megszerzése mellett lényeges követelmény, hogy rendelkezzen tudományos szintű ideológiai és politikai ismeretekkel, s ezeket fel is tudja használni a mindennapi politikai munkában. A pályakezdő értelmiségi ugyanakkor nem végezhet teljes értékű munkát, ha kulturális tájékozottsága, műveltsége hiányos. Szerteágazó tehát az a munka, melyet az egyetem állami, párt- és társadalmi szervezeteivel közösen az ifjúsági szövetségnek vállalnia kell, ha feladatait jól akarja látni.

Szakma és közélet

Nem túlzás az a megállapítás, hogy egyetemünk lehetőséget nyújt a sokféle igény kielégítésére. Jórészt a hallgatók is megkapják, milyen mértékben élnek a felkínált lehetőségekkel. Jelentős részük ma még nehezen teszi meg ezt a lépést önmagától, s az ifjúsági szervezet egyik feladata éppen a hallgatók ösztönzése a tevékenységek vállalására és végzésére.

A KLTE hallgatóinak több mint 90 százaléka KISZ-tag, az ifjúsági szövetség tevékenysége átfogja az egész egyetemi életet, s talán azt is meghatározza, milyen elményekkel hagyják el a egyetemet öt év múltán az alma mater. KISZ-szervezetünk egész tevékenysége a szakemberképzést szolgálja, van néhány munkaterület azonban, mely kiemelkedik a többi közül. Ilyen pl. a szakma elsajátításának segítése, amely nagy hagyományokkal rendelkezik egyetemünkön. A tudományos diákkörök eredményeit számos országos pályázat, díj is jelzi. Hallgatóink tudományos érdeklődése egyre inkább a gyakorlati problémák tanulmányozása felé fordul, kapcsolatok épülnek így a leendő munkahelyekkel, az iskolákkal és az üzemekkel is.

A patronáló akciókban, különösen a tanyai általános iskolákban és a szakmunkásképző intézetekben olyan tapasztalatokat szerezhetnek a

résztevők, melyek a pedagógus pályakezdéshez nélkülözhetetlenek. Az a segítség is értékes, melyet hallgatóinktól a hátrányos helyzetű tanulók — társadalmi munkában — kapnak. Szorosan kapcsolódik ehhez a szakosított építőtáborokban és az olvasótáborokban végzett munka, ahol az ifjabb diákokkal együtt dolgozva formálódnak és formálódnak a leendő pedagógusok.

Az utóbbi években növekedett hallgatóink érdeklődése a szakmai-ideológiai kérdések, hazánk belső helyzete, társadalmi fejlődésünk problémáink iránt. Az egyetemen és a kollégiumokban több érdekes vitán, beszélgetésen kísértük meg új ismeretek nyújtását, a hallgatók véleményének formálását. A dolgozó-oktatói KISZ-szervezet Magyar Krónika című előadás-sorozatának keretében legutóbb Debrecen vezetői választottak az egyetemi fiatalok városunk fejlődésével kapcsolatos kérdéseire. A közéleti és tudományos érdeklődés hívta életre a Napjaink klubot is, melynek országosan elismert szakember vendégei munkájukról, terveikről beszélgetnek az érdeklődőkkel. Az alapszervezeti politikai képzés a vitának, a közös vélemény kialakításának, egymás meggyőzésének jó lehetőségét teremt jelenlegi formájában is, ám sok vonatko-

zásban megújításra vár. Tudjuk, hogy politikai nevelőmunkánkat tovább kell javítani; különösen a mai valóságunkkal összefüggő ideológiai problémák, kérdések megvitatását, az együttes gondolkodást kell erősítenünk.

A hallgatók részvétele az

egyetemi közéletben főként a tanulmányi és szociális érdeklődésük során valósul meg, s ez a tevékenység ugyanakkor felkészülés a végzés utáni társadalmi feladatok ellátására is. Mindkét vonatkozásban sok a teendők, jelentősek közös feladataink.

Reform és elhelyezkedés

Problémáinkról részletesen szolt a megyei pártterületen egyetemi hallgatók küldöttünk. Kettőt most is megemlítenek ezek közül: az oktatási reformmal és a végzős hallgatók elhelyezkedésével kapcsolatos kérdéseket.

Az oktatási reform célja a növekvő társadalmi szükségletekhez, a valóságos igényekhez igazítani a szakemberképzést. A szaktudományok fejlődése is sürgetően veti fel a korszerűsítés igényét. Az új elvek és gyakorlat kimunkálásához meg kell szerezni az ifjúság együttműködését. A reform során jelentkező „vadhajtásokat” közösen kell eltávolítanunk. Ilyen jelenség például, ha felismertük, hogy egy lényeges, a gyakorlatban szükséges ismeretcsoporthoz hiányzik az oktatott tananyagból, ám helyét nem a tananyag egészének újragondolásával, esetleg átcsoportosításával kerestük meg. Ehelyett — felső utasításra — szaporodtak az új tantárgyak, melyek aztán a heti kötelező óraszámok emelkedésével jártak. Az óraszámok növekedése nem folytatható, mert a követelmények lassan alig teljesíthetők.

Sürgető feladat a hallgatók még szélesebb rétegeinek bevonása az oktatással kapcsolatos döntések előkészítésébe, különösen a tanszék-szintűen. Problémáink mellett országosan elismert kezdeményezéssel is büszkélkedhetünk, a természettudományi kar új akciója az oktatás és az oktatók munkájának javítására tett jelentős lépés.

A szabad idő tartalmas eltöltése a szakemberképzés, a hallgatók értelmiségivé válásának, a szocialista életmód formálásának szerves része. Művészeti csoportjaink: az énekkar, a néptánc-csoport, a színjátszóköri, a Missouri énekegyüttes némelyike városunk határain túl is ismert. A komoly zenei, a jazz-klub iránti érdeklődés nagy, az alkotókör az amatőr irodalmár és képzőművész hallgatóknak biztosit fejlődési lehetőséget, a szakmai klubokban sokirányú munka folyik.

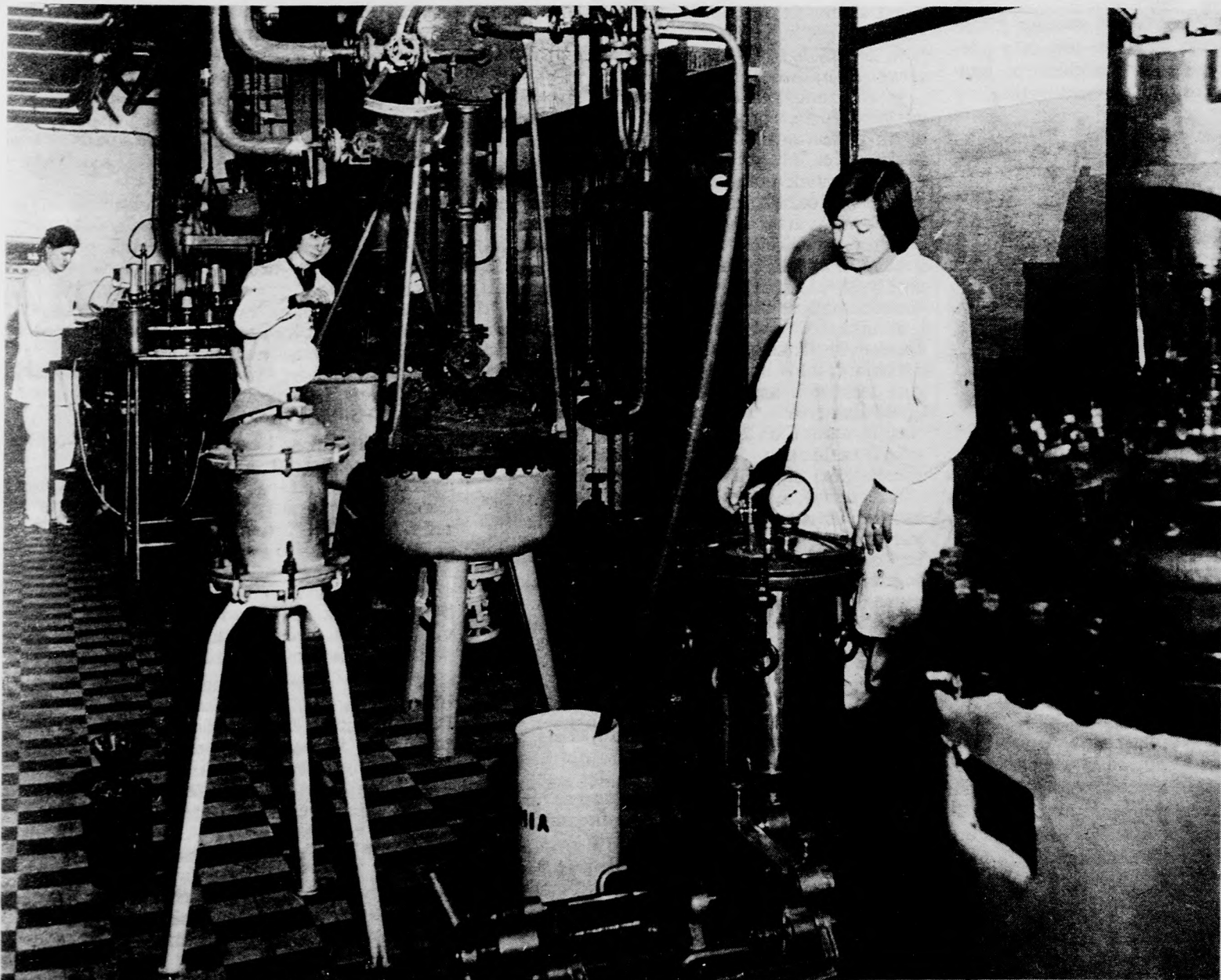
Öntevékeny csoportjaink, klubjaink azonban súlyos helyiséggondokkal küszködnek, s a feltételek hiánya akadályozza tevékenységüket. A belső erőforrások mozgósítása mellett külső segítség-re is szükségünk van, hogy művelődési lehetőségeinket némileg javítani tudjuk.

Szorosabba fonódtak kapcsolataink a megyei művelődési központtal s a Csokonai Színházzal. A javuló lehetőségekkel egyre inkább élnek hallgatóink. A KLTE kezdeményezte a debreceni egyetemisták és főiskolások együttes művelődési-szórakozási szolgáló Egyetem Kávéház létrehozásának ter-
vét.

Rövid ismertetőnk a KLTE ifjúságának és KISZ-szervezetének csak néhány fontosabb területéről szólhatott. Csak utaltunk a kollégiumok munkájára, pedig szerepük igen jelentős, vagy a sportélet örömeiről, gondjairól sem tudósítottunk. Ifjúsági szervezetünk legfőbb tevékenységi irányairól számoltunk be csupán, nem hallgatva gondjainkról, problémáinkról sem. Ezek megoldásának biztosítéka az állami, párt- és KISZ-szervek jó hagyományokkal rendelkező, együttes munkája.

Dr. Szekeres Melinda,
az egyetemi párt-
ifjúsági felelős

Hallgatók üzemi gyakorlaton

általában tudósításokat szoktak a lapok írni, legfeljebb színes, képes riportokat, ahogyan egy-két-sok brigád játszótérét épít a gyermekeinknek, vagy ahogyan úttörők patronálják a magára maradt öregeket. Színes, szép, nemes akciókról szólnak ezek a tudósítások, közületek és magánemberek tartalmas kezdeményezéseiről, hálás gyerekekről és felnőttekről, akikért az akciók és kampányok megszületnek.

Társadalmunk fontos, jelentős sajátosságának tartom azt a buzgalmat, amely társadalmi tevékenységben, segíteni akarásban nálunk az utóbbi évtizedekben kibontakozott. Óvodák, bölcsődék, játszótérek, sportpályák, tornatermek, öregek napközi otthonai, klubok, járdák, kutak, utak tanúsítják meggyezésre: a jó és nemes célt megmozdulnak az emberek, rejtett energiáik szabadulnak fel a közösség javára és hasznára.

Most megint, a rokkantak éve alkalmából mozdul meg társadalmunk, gyűtéssel, felajánlásokkal, vállalásokkal. Bizonyára építenek, gyártanak, látogatnak, s az is bizonyos, hogy ettől a társadalmi megmozdulástól hazánkban az elkövetkező hónapokban sok száz ember jobban fogja magát érezni, közelebb kerül a boldogsághoz, az öröm tisztá forrásaihoz.

Az öszön egy nagyközségben (s ez nem közigazgatási kategória) sétáltam ismerkedő kíváncsisággal. A csinosodó községben feltűnt egy parkféle, kiszáradt, széttagosított fűvel, régen szétrugdalt virággyászokkal, kitördelt, alig megfogant fákkal, szétört padokkal, leszakadt hintával, valamikor használható játékelemekkel. A látvány kíváncsiságot tett. Kiderült, ezt a játszótér a legutóbbi évek legsikeresebb kampánya-akciója, a nemzetközi gyermekév alkalmával „hozták létre” igen lelkes társadalmi munkával. Volt is nagy öröm, elismerés, avatás.

Aztán?

Aztán elfeledkeztek róla. Mert a mi kampányainak van egy furcsa, kissé groteszk sajátossága. Ezek során ugyanis általában létrehozunk, alkotunk, építünk valamit, ezt-azt, ahogyan az akció igényli. Felépítjük, létrehozjuk, megcsináljuk, örülünk munkánk nemes eredményeinek. Ez eddig helyes és nagyon szép. Csak-hogy itt néha megállunk. És senki semmiéle „kampányt” nem szervez annak érdekében, hogy a létrehozott valamit megőrizzük, fenntartsuk, őrizzük, vigyázzunk rá.

Itt van a másik példa: a faültetés. Ebben a megyében az utóbbi évtizedekben gyermekek és felnőttek társadalmi munkában a „tisztá, virágos” akciók-kampányok keretében csekély számítások szerint is több százezer facsémétet ültettek. És ezzel kész. Elültették. Aztán jöttek mások és kitördelték. Vagy nem jöttek mások, azok sem, akiknek ápolni-gondozni kellett volna ezeket a facséméteket. Amelyeket nem törtek ki, azok így elpusztultak. Sebaj. Újra szerveztek egy nagy-szerű kampányt, újra elültették a fákat.

Lesz bizony ezzel a szemlélettel beültetni való hely még néhány évtizedig. (Nem is szólvá azokról a fákról, amelyeket indokolatlanul kivágnak.)

Kampány?

Elmegyünk segíteni, dolgozni másoknak, másokért. Közben lakó- és munkahelyünk rendjét, tisztaságát képtelenek vagyunk megvédeni. Az az apuka, aki tegnap délután munkatársaival parkot épített valahol, ma rámkáromkodik, ha rászólok a fiára: ne tordelje a lakása körüli park bokrait. Az a szakmunkástanuló, aki osztálytársaival társadalmi munkában festi a park padjait, este a pad karján ül s cipője az ülökén, s rászólok, szemembe kacag.

Szentségtörő ötlet, de elmondom.

Úgy vélem, a kampányok és akciók számát nálunk körülbelül felére lehetne csökkenteni, ha szerveznék egy új, mindenre kiterjedő kampányt: a védelemét. Olyan kampányt, amely megvédené a lépcsőházakat, udvarokat, parkokat, játszótéereket, fákat, virágokat. Olyan kampányt, amelyben egyrészt azok, akik építettek, másrészt azok, akik csak örültek neki, összefognának és fenntartanák, megvédenék a létrehozott értéket saját másik maguktól is és másoktól is.

Naiv és furcsa az ember, bennem máris megmozdult a fantázia, s látom az úttörőket, KISZ-szervezeteket, lakóbizottságokat, lakóterületi népfrentbizottságokat, ahogyan ezt az új akciót megszervezik. Ezt az új kampányt, amely őrizni és menteni akar. Értékeket. A közösség, a társadalom által létrehozott értékeket.

S akkor talán majd itt lesz az ideje, hogy még valamivel gazdagítsuk gyönyörű kampányainkat.

Mivel?

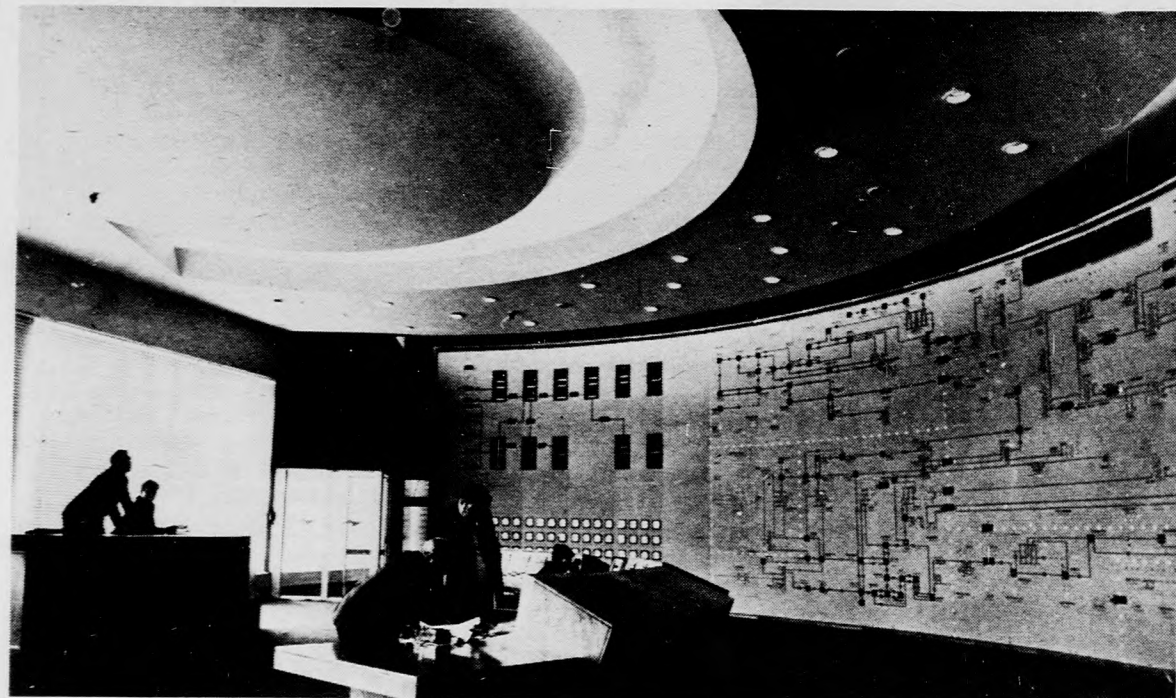
Talán akkor megtanuljuk, hogy a gyermekek, öregek, rokkantak érdekében szervezett kampányoknak az lenne a legigazibb és leggyönyörűbb tartalma, ha megszűnnének. Ha nem lenne rájuk szükség. Ha kampányok nélkül, folyamatosan és állandóan törődünk gyermekekkel, öregekkel és elesettekkel. Egymással. Mert végül is erre mindannyiunknak szüksége lenne.

Mert néha bizony úgy érzi az ember, hogy a kampányaink egyes embereknél ilyesmit pótolnak. S egy-egy látogatás, ajándék (satöbbi), ha kampányban adjuk, tisztábbra törli lelkiismeretünket. És alig van ma olyan ember, akinek ne lenne belüli valami elszármolnivalója valakivel szemben, s ezt igen könnyű törleszteni akció-programokkal.

Igen, ilyen ünneprontó gondolatok is megfogalmazódnak az emberben. Az a sok emberi érték, akarat, jó szándék, ami közösségi akcióinkban felszabadul, érdemes és méltó lenne arra, hogy ápolásáról, gondozásáról és véglegesítéséről valamilyen ideológiai (régén így mondták volna: lelki) kampánnyal gondoskodjunk. Csak hát amíg ez csupán az ideológusok, megszállott zsurnaliszták és konzervatív költők ábrándos törekvése marad, addig bizony igen gyakran szükség lesz még ilyen mostani kampányokra is. Hiszen kell a játszótér, park, sportpálya, segítséget várnak az öregek, gyerekek, rokkantak.

És segíteni ilyen kampányszerűen is jobb, mint — sehogysem.

Dr. Szekeres Melinda

A Szovjetunió egyesített villamosenergia-rendszerének irányító pultja

Egységes energiahálózat

Nem egyszerű feladat kiválasztani a híres leningrádi Elektroszila gyár történelméből a legemlékezősebb pillanatokat. De ha a helybéli erre kényesülnek, sohasem feledkeznek meg a húszas évek elején tervezett és gyártott négy hidrogengenerátorról. Az ötszáz kilowatt teljesítményű berendezéseket külföldi segítség nélkül készítették el, ami különösen nagy dolognak számított, hiszen ilyen bonyolult berendezést korábban nem gyártottak a leningrádiak. És nem akármilyen lett a minőség: mind a négy generátor még ma is áramot termel a szovjet népgazdaságnak!

A dnyeperi vízi erőmű, amely 1932-ben már áramot adott

Miért is szeretik, tisztelik annyira a többszörösen nyugdíjas kort megélt berendezést? Hiszen a Elektroszilában a legmodernebb technológiával, a legkorszerűbb gépekkel sorozatosan készítették az 1,2 millió kilowatt teljesítményű generátorokat, amelyek mellett szinte játékszerűnek tűnnek a több mint 58 esztendő gépei. A választ egyszerű: ezek a kisteljesítményű generátorok úttörő feladatot töltek be a GOELRO terv — Oroszország villamosításában.

hogy a népgazdaság gyorsított, arányos fejlődése nem valósítható meg az energia-termelés megfelelő bővítése nélkül. De már az első öt éves tervekben is nagy hangsúlyt kapott: nemcsak több energiára van szükség, hanem figyelembe kell venni azt is: mennyibe kerül egy kilowattóra villamos energia előállítására.

A világtörténelemben akkor egyedülállónak számító program kidolgozását Lenin kezdeményezte, s a polgárháború okozta nehéz politikai és gazdasági viszonyai közepette is állandóan nagy figyelemmel kísérte. Gondos előkészítő munka után maga Lenin hozta nyilvánosságra a tervet. A GOELRO azt tüzte ki célul, hogy tíz-tizenöt év alatt helyreállítsák az ország lerombolt gazdaságát, majd 1913-hoz viszonyítva kétszeresére növelik az ipari termelést. Ennek érdekében a terv a villamosítást, a villamosenergetikai ipar kapacitásának — akkori méretekkel mérve — rendkívül nagymértékű növelését állította a középpontba. A gazdaságfejlesztési célkitűzés nem kevesebb mint 30 regionális vízi erőmű felépítése volt. Nem véletlenül mondotta Lenin a terv ismertetésekor: a kommunizmus egyenlő szovjet-hatalom plusz az ország villamosítása.

Nem véletlen tehát, hogy a szén mellett más energiaforrások hasznosítása mindig is napirenden volt. Már a GOELRO terv is „zöld utat” adott a vízi energiát hasznosító vízi erőműveknek, s ez a preferencia végig megmaradt. Már az első öt éves népgazdasági terv — 1928–32 között — megteremtette az építési feltételeket a dnyeperi vízi erőműnek, amely abban az időben a műszaki megoldásával, teljesítményével a világ „csodájának” számított. És a sort folytathatnánk a volgográdi, a krasznnojarszki, a brasztki vízi erőművekkel, hogy csak a kiemelkedő beruházásokat említsük az utóbbi évtizedekben.

A programot a szovjet dolgozók következetes, áldozatos munkával az előirányzott határidő előtt megvalósították. 1928-ra 2200 ipari üzemet állítottak helyre, elkészültek a tervezett új erőművek, sőt terven fel épült néhány ezer új lakás, iskola, kórház is.

A vízi erőművek térhódításában nem kis szerepet játszott, hogy sikerült folyamatosan csökkenteni a beruházási költségeket. Az ötvenes években épült angara-brasztki erőművek évente 22 milliárd kilowattóra villamos energiát állítanak elő, annyit mint a kubisevi és a volgográdi vízi erőművekben együttvéve. Viszont a szibériai erőmű beruházási költsége kevesebbe került, mint a másik kettőé, és az itt előállított áram önköltsége is alacsonyabb.

Gazdaságpolitikai történelem: a GOELRO volt a világon az első átfogó hosszú távú állami terv. A kidolgozása és megvalósítása során szerzett tapasztalatokat, felismeréseket folyamatosan hasznosították a Szovjetunió további közép- és hosszú távú terveiben. Így például azt,

Az új öt éves tervidőszakban az egész világon páratlan lakásépítési ütem és méretei maradtak. Öt év alatt több mint 11 millió lakást építettek, növelik a lakások kényelmét és rendezettségét, ismét több mint 50 millió szovjet ember lakáskörülményei javulnak meg.

A Szovjetunió szociális programja

A tizenegyedik ötéves terv fő feladata: gondoskodás a szovjet emberek jólétének további növeléséről, a népgazdaság szilárd, következetes fejlesztése, intenzív gazdaságkialakítása, az ország termelési potenciáljának ésszerűbb felhasználása alapján. Ez a feladat az SZKP gazdasági stratégiájából következik, amelyet az előző pártkongresszusok dolgoztak ki, s amelynek legfőbb célja: a nép anyagi jólétének és kulturális színvonalának állandó növelése. A most befejeződött öt éves tervidőszakban a Szovjetunió újabb hatalmas lépést tett előre a szociális feladatok megoldásában. A lakosság realjöveldelme 17 százalékkal növekedett, hatalmas méretekben folyt a lakásépítés: az öt éves tervidőszakban 50 millió szovjet állampolgárnak javultak a lakáskörülményei. A közszükségleti cikkek gyártása ezen idő alatt 21 százalékkal nőtt. Ez lehetővé tette a kiskereskedelem jelentős bővülését és a lakosság szükségleteinek jobb kielégítését a fogyasztási cikkekből, bár ugyanakkor ennek ellenére néhány élelmiszerből és iparcikkból nehézségek mutatkoztak a lakosság ellátásában. További előrehaladás történt az oktatás, a kultúra, az egészségvédelem, a testnevelés és a sport területén. Kedvezőbb körülményeket teremtettek a lakosság pihenéséhez.

zalekkel növekednek, és jelentős mértékben befolyásolják majd minden szovjet család realjöveldelmét. A reális anyagi ellátottság a Szovjetunióban garانتálja a kiskereskedelmi árak stabilitását, változatlanosságát. A lakosság jövedelme növekedésének mértékében megoldódik majd a fizetőképesség biztosításának a problémája, a szovjet ember szükségleteinek tökéletesebb kielégítése kitűnő minőségű élelmiszerekből és korszerű iparcikkekből. Ismeretes, hogy a szovjet ember jelenleg a kalóriatartalom szempontjából elegendő mennyiségű élelmiszert fogyaszt, ám étrendjének minőségi összetétele nem kielégítő. A „fő irányelvek” tervezetében előírják a lakosság táplálkozásának további javítását — a tápérték szempontjából legértékesebb élelmiszerek fogyasztásának növelése révén.

ezes tervidőszakban a mezőgazdasági termékek átlagos évi termelését 12–14 százalékkal növelik, a gabonafélék átlagos évi terméshozamát 238–243 millió tonnára, a hústermelést 17–17,5 millió tonnára. Lényegesen növekszik a tej- és a tojástermelés. Ez lehetővé teszi, hogy a legértékesebb élelmiszerekből az egy lakosra jutó fogyasztás az öt éves tervidőszak végén jelentősen megközelítse a tudományosan megalapozott normákat.

Egészében az ipar a tizenegyedik öt éves tervidőszakban a nehéziparhoz viszonyítva a fogyasztási cikkek gyártásának magasabb ütemű fokozására orientálódik, mely termékek kibocsátása 27–29 százalékkal növekszik. A „fő irányelvek tervezete” hangsúlyozza, hogy a termelés növelése, és a lakosság szükségleteinek kielégítésére szolgáló termékek minőségének javítása az ipar valamennyi ágának elsőrendű feladata. A nehézipar sok ága gyárt majd fogyasztási cikkeket.

Az új öt éves tervidőszakban az egész világon páratlan lakásépítési jelenlegi ütem és méretei továbbra is maradtak. Öt év alatt több mint 11 millió lakást építettek, növelik a lakások kényelmét és rendezettségét, ismét több mint 50 millió szovjet ember lakáskörülményei javulnak meg.

A „fő irányelvek” tervezete egy sor fontos — a nyugdíjelátás javítását, a nők munkájának könnyítését, a dolgozók pihenésének megszerzését érintő — szociális probléma megoldását irányozza elő. Konkrét intézkedéseket tűz ki, amelyek biztosítják a közoktatás további fejlődését, az orvosi ellátás színvonalának és minőségének javítását, a kultúra és a tudomány fejlődését, a szovjet ember szellemi igényeinek sokoldalú kielégítését.

Gleb Szpiridonov (APN)

FOGYASZTÁSI ALAPOK

Miként az előző öt éves tervekben, tervszerűen emelkedik a lakosság realjöveldelme, mindenekelőtt a pénzületi jövedelme. A munkások és az alkalmazottak átlagos havi munkabére 13–16 százalékkal növekedik, a közös gazdaságokban a kolhozparaszatok jövedelme 20–22 százalékkal, emellett növekszik a munkabér függősége a kollektív és minden egyes dolgozó munkájának az eredményétől, a munka termelékenységének és hatékonyságának a növelésétől.

A Szovjetunióban a szociális problémák megoldásában fontos szerepet játszanak a társadalmi fogyasztási alapok. Ezekből az alapokból valósítják meg az ingyenes oktatást, az orvosi ellátást, ezekből teremtik meg az öregek anyagi létalapját, a főiskolások ösztöndíját és sok egyéb szociális juttatást. A küszöbön álló öt éves tervben a fogyasztási alapok 20 százalékkal növekednek, és jelentős mértékben befolyásolják majd minden szovjet család realjöveldelmét.

Ennek a problémának sikeres megoldását szolgálja majd az élelmiszer alapvető termelőjének, az agráriparkomplexumnak, és az ezzel kapcsolatos egész infrastruktúrájának a fejlesztése. A tervelőirányzat szerint az öt-

PÁRATLAN LAKÁSEPÍTÉS

1981-től a 8 milliós Moszkva belép a rekonstrukció és fejlesztés második évtizedébe, melynek stratégiáját a város 2000-ig terjedő 20–25 éves időszak vonatkozó általános tervében határozták meg. — A tizenegyedik ötéves terv a hosszú távú városépítési program megvalósításának egyik legfontosabb szakasza — mondta Gleb Mukarevics, Moszkva Építészeti és Tervezési Főhivatalának igazgatója egy sajtókonferencián. Ez időszak alatt 8 önálló városnegyed, úgymond „város a városban” alakul ki. Ez a világon egyedülálló városépítési program lehetővé teszi sok olyan probléma megoldását, amelyek a főváros történelmileg kialakult monocentrikus tervéből adódtak. A lakásépítésben a 16–25 emeletes házak építése kerül előtérbe. Ezt mindenképp a város hivatalos határain belül levő szabad városi területek közössége váltja ki — és az autópályagyűrű. Minden valószínűség szerint Moszkva túlépíti határait. Az új mikrolakóközpontok itt fognak kialakulni, főként a nemzetközi autópályák tengelyében.

Az eddigiekhez hasonlóan most is nagy figyelmet fordítanak a kellemes ökológiai környezet biztosítására a városban. Ennek ellenére, hogy Moszkva már évek óta annyi vizet használ fel, amennyit megtisztított, megőrzi a víztisztító rendszer kapacitását. A feladat az, hogy ne csak az ipari és közszennyvizek, hanem a felszíni, a hóolvadásból és esővíz felgyülemelése által keletkező vízkiszárazók is csak alapos szűrés után juszanak a Moszkva folyóba.

A városi környezetvédelmi gondoskodás magába foglalja a zöldépitési programokat is. Előirányozták, hogy valódi erdőszávokat telepítsenek a város területén, új parkokat létesítsenek, megnövelik a kerületek belsejében a zöldterület nagyságát. A számítások szerint 1985-re a városi zöldterület aránya meghaladja a szakértők által javasolt 50 négyzetméter/fő nagyságrendet. Itt figyelembe vesszük, hogy a parkok, kertek, terek és sétányok nemcsak a város levegőjének oxigénellátását biztosítják, hanem a főváros szépsége szempontjából nélkülözhetetlen „öltözkék”, vonzó kikapszolódási hely a moszkvaiak számára. (APN)

Igaz a Szovjetunióban még közelről sem mérítették ki a gazdag vízkészleteket, s a geológiai kutatások eredményeként újabb és újabb jelentős szénkészletek állnak a villamosenergia-termelés rendelkezésére, a jövőt mindeneképpen az atomerőművek jelentik. A világ első működő atomerőművét 1954-ben helyezték üzembe Obminyszk városában. A három megawatt teljesítményű erőmű működési tapasztalataira építve fejlesztették ki a Szovjetunióban a 440 MW-os majd az 1000 MW-os atomerőmű típusokat, amelyeket a szocialista országok kívül Finnországba is szállítanak.

A következő években a szovjet villamosenergia-termelést változatlanul a magas növekedési ütem jellemzi. A nyolcvanas években megteremtődik az egész országot összekapcsoló egységes energiahálózat, amely még inkább hozzájárul a biztonságos energiaellátáshoz, a GOELRO tervben megfogalmazott célok megvalósításához.

Faragó András

A napokban Képző- és Ipari Verségek kelet-területi szervezete a 1981. számú tájékoztató nyelvetünk, gygyaink címen. Bíró Lajos, Tilless Béla és Szabolcs László szervezet műszaki vezetője. A kiadvány olvasom: Mennyit ér, amennyit mondta

Folya

A tájékoztató az érdeklődő szervezettel ar hogy felhívja a figyelmet. Jó kedezem Szabolcs

Igen — területi szervezettel. Területünkön, Szabolcs-Szatmár 45 hivatásos Köztűzvédelmi fiktusművészek, iparművészek, heten a szövetségben, a tagjai. A képzőharmada ügynevezett Nemcsak művészetpolitika van annak, a képes sabbra fűzni a mekkkel és a zetekkel, a megfontolásoknak bennük, ként évek óta folyamatosan és t a tot kialakítást egységessé. Ezt bizonyítja, hogy 1980-ban a lommall rendezési Uzemti tárlatot. E tárlat a Szakszervezeti társasával készített, jelentős értékű, jelentős értékű el a ben, a mu ben. A tíz év kiűtköztek a nyai, illetve is.

FILM

Mi is kell a hez? Elsősor pergo cselekm vonalon vég munka, tovább képezés által tozatos környe színészi játék megadott recept te tucatszámra teni a jobbnál filmeiket — me nére, hogy a sege az előírás pontosan betart után készültek rosszabb alkot zatosan szép tak és akadna — ezek köz „SOS Concord olasz film, amé fajában tokelet nálasan elegek ményeknek.

Elsősor is a gero Deodato kalandfilm tistei között, azaz bonyolult politikai markol sekhez, tovább mufaj területe város szatirikai is. A gazdaság közl is mir emel ki és ép ménybe, amely elkövetett gyidokoltta teszi indire gyilkos indokolható tében több szányi hasznot megtartása va tét. A francia-működésben k lító repülőgép ségnél is gyors ellen ugyanis nak. Leghang szteszen a k amely eddigi rikai piacát séges konszter

Valóság, közművelődés, anyagi érdek

BESZÉLGETÉS SZABÓ LÁSZLÓ TERÜLETI TITKÁRRAL

A napokban a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége kelet-magyarországi területi szervezete megjelentette az 1981-re szóló első számú tájékoztatóját *Környezetünk, terveink, tárgyaink* címen. A kiadványt Bíró Lajos, Kardos László, Tilless Béla közreműködésével Szabó László, a területi szervezet művészeti titkára szerkesztette.

A kiadvány ajánlásában olvassom: Minden ember annyit ér, amennyit használ — mondta Széchenyi. Ez

Folyamatos és tartós kapcsolat

A tájékoztatót lapozva az az érzésem, hogy a területi szervezet arra törekszik, hogy felhívja magára a figyelmet. Jól látom? — kérdeztem Szabó Lászlót.

— Igen — válaszolja a területi szervezeti titkára. — Területünkön, Hajdú és Szabolcs-Szatmár megyében, 45 hivatásos képzőművész él. Köztük festőművészek, grafikusművészek, szobrászművészek, iparművészek. Tizenhét a szövetség, huszonnyolcan a művészeti alap tagjai. A képzőművészek egyhármada nincs állásban, úgynevezett szabadúszók. Nemszak-közművelődési, művészetpolitikai jelentősége van annak, hogy szeretnénk a kapcsolatokat szorosabbra fűzni az ipari üzemekkel és termelőszövetkezetekkel, hanem anyagi megfontolások is erre készítenek bennünket. Egyébként évek óta igyekszünk folyamatos és tartós kapcsolat kialakítani a termelő-egységekkel, a valósággal. Ezt bizonyítja többek között, hogy 1980-ban tizedik alkalommal rendeztük meg az Üzemi tárlat kiállításorozatát. E tárlat révén, melyet a Szakszervezetek Megyei Tanácsával közösen rendeztünk, jelentős eredményeket értünk el a közművelődésben, a munkásművelődésben. A tíz év alatt azonban kiütözték a kapcsolat hiányait, illetve egyoldalúságait is.

alól a képzőművész sem kivétel. Szeretnénk, ha alkotásaink kilépnének a műteremből, törekszünk arra, hogy eljussanak a társadalom különböző rétegeihez, a gazdasági munka különböző szféráiba, kívánjuk, hogy munkáink széles körben hassanak. Szándékunk, hogy a képzőművészet sajátos és egyre sokrétűbb eszközeivel és lehetőségeivel aktívan segítsük társadalmunk szocialista fejlődését, bekapcsolódjunk a mindennapi életbe, a termelőmunkába.

Művészi szándékú megbízások

Ebből származik aztán a széltében-hosszában látható sok giccses plakát, felirat, izléstelen dekoráció. Tájékoztatónkban, ha nem is ilyen konkrétan, de kifejezésre akartuk juttatni azt a készségünket, hogy művészeink szívesen vállalnak értelmesebb, művészi szándékú megbízásokat. A tájékoztatót igyekszünk minél több üzembe eljuttatni, abban a reményben, hogy lesz olyan vállalat, amelynek segítségére lehetünk gondolni megoldásában. A képzőművészek és a valóság kapcsolatát tehát a jövőben egyre inkább úgy képzeljük el, hogy kialakul a személyes munka-kapcsolat művészek és vállalatok között, mely mindkét félnek hasznára válik.

Tájékoztatót adtunk a képző- és iparművészet különböző technikáiról, megismertettük az érdeklődőket szövetségünk szervezeti felépítésével, néhány műmel-lekletet adtunk közre — folytatja Szabó László. — Igen fontosnak találtuk, hogy tájékoztassuk az olvasókat a kiállítások rendezésével, a szerzői joggal, a műalkotások beszerzésének módjával foglalkozó törvényekről, illetve határozatokról. Végül pedig minden művész lakcímét közreadtuk, hogy szükség szerint bárki megtalálható legyen. Emel-törekvésünk egyébként össze-cseng a megyei párttervezetlet határozatával, amely így hangzik: „A művészeti életben a társadalmi gyakorlat, a termelés és az alkotóműhelyek, az alkotók szorosabb

kapcsolatára van szükség a valósághoz való közelebbkerülés és a közművelődési feladatok hatékonyabb ellátása érdekében”. — Készítettek akciótérvet is? — kérdezem.

— Nem, de rövidesen megindítjuk a szervező munkát. Ez a prospektus már ennek jegyében készült. Folytatjuk a propagandát azzal, hogy júniusban Környezetünk, terveink, tárgyaink címmel egy nagyszabású kiállítást rendezünk, amelyen murális és köztéri megoldásokat ugyanúgy bemutatunk, mint alkalmazott műfajok terveit. Egyszóval szeretnénk a közönség elé tárni, bemutatni, hogy mit tudunk. A kiállítás megrendezésében segítségünkre lesznek a tanácsok is. Ötleletek, tippeket szeretnénk adni és kapni ezúttal is, szeretnénk olyan értelemben is hatni a megrendelő tudatára, hogy igenis normális és történelmileg bevett szokás, hogy a megrendelő a művésztől konkrétan kérheti azt, amit akar. ha az belül van a művészet szférájában. Abban bízunk, hogy ezekkel a formákkal, ha lépésekkel is, de közelebb kerülünk céljaink megvalósításához. Addig is, amíg a Képzőművészeti Alap meg nem nyitja menedzserirodáját Debrecenben, a kezdeményezést nekünk kell magunkhoz ragadni — mondta Szabó László.

Mi pedig egyetértéssel hallgattuk és jegyeztük szavait.

Bakó Endre

Fischer Annie hangversenye a Bartók teremben

Február 10-én, kedden este fél 8 órai kezdettel rendezi az Országos Filharmonia megyei kirendeltsége VI. bérleti nagyzenei hangversenyt. A koncerten Fischer Annie adja elő Mozart C-dúr zongoraversenyt és Bartók III. zongoraversenyt. Elhangzik még Mozart C-dúr szimfóniája. Közreműködik a Miskolci szimfonikus zenekar Mura Péter vezényletével.

Beke István kiállítása

Beke István, a Nádudvaron élő parasztfestő első kiállítását 1980 decemberében rendezték meg a Kölcsey Ferenc megyei Művelődési Központban, Debrecenben. A hagyományos falusi munkát és környezetet ábrázoló, nagyméretű olajfestmények egyöntetű sikert arattak szakmai körökben és a közönség sorában egyaránt. Most a szülőfalu, Nádudvar művelődési háza

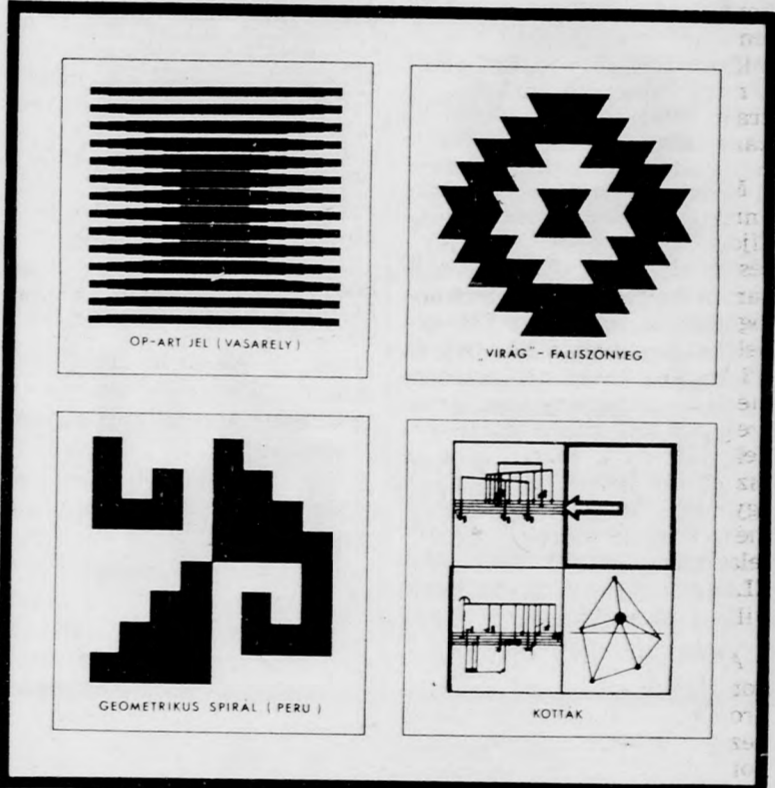
mutatja be az alkotásokat, amelyek később a megye és az ország több városában szerepelnek. A nádudvari tárlatot hétfőn, február 9-én, 18 órakor nyitja meg Tóth István, a nagyközségi pártbizottság titkára, tárlatvezetőt Székelyhídi Agoston író tart. Ez alkalommal fellép a debreceni Csobolyó népzenei együttes is, Joób Árpád vezetésével.

EMLÉKEZÉS DELY MÁTYÁSRA

Ma már kevesen tudják, ki volt Dely Mátyás. Pedig valamikor híres ember volt Debrecenben és a Hortobágyon, főszereplője Móricz Pál több novellájának és szerzője Jókai Mór Sárka rózsza című regényének is. Dely Mátyás állatorvos volt a Hortobágyon. Híressé nem véletlenül vált: szeretete a pusztá embereit, élethivatásának tekintete az állatok orvoslását, amiben igen nagy tapasztalatokra tett szert. Nemegyszer messze földről is

eljöttek hozzá gazdák állatuk gyógyítása végett.

A megyei állat-egészségügyi állomás, a Polgár nagyközségi közös Tanács Végrehajtó Bizottsága és a Magyar Agrár Egyesület megyei szervezetének állatorvos-szakosztálya február 11-én, szerdán 11 órakor Dely Mátyás tiszteletére emléktáblát avat a nagyközségi tanács tanács-termében. Az emléktáblaavató alkalmával emlékülést rendeznek, melynek során felidézik Dely Mátyás életét és munkásságát.

Jel és jelentés

Érdekes kiállítás Hajdúnánáson

Tegnap délután nyílt meg Hajdúnánáson, a városi művelődési központ kisgalériájában a Jel és jelentés című kiállítás. Információhordozó jelek sokaságát tárja a nézők elé a szellemes és érdekes kiállítás, mely február 17-ig tart nyitva. Illusztrációnk négy ún. piktoqrammát, jelet ábrázol az anyagból.

Sümei Anikó

Külföldi vélemény

a debreceni dzsessznapokról

A Nemzetközi Dzsessz Szövetség magazinja, a Jazz Fórum legutóbbi számában Pawel Brodowski főszerkesztő terjedelmes cikkben számol be a debreceni dzsessznapokról szerzett tapasztalatairól. Megállapítja, hogy a legnagyobb magyar dzsesszfesztiválok manapság Debrecenben rendezik, s a tavalyi fesztivál nevéhez méltó programot kínált, sok színvonalas koncertet élvezhetett a közönség.

Jóllehet a dzsessznapokon még mindig nem szerepelnek vezető amerikai muzsikusok, a fesztivál nem szűkölködött a külföldi stílusokban és magas színvonalú produkciókkal. Az események már délután megkezdődtek, s hajnalba nyúló zenélésekkel tették próbára a közönség koncentrációs képességét. A műsort kezdő debreceni dzsesszgyűjtő megállapítja a szerző, hogy kellemes dzsessz-rock összeállítást mutatott be, magabiztos technikai tudással, de talán a kelleténél kevesebb mondánivalóval és érzelmekkel. Brodowski számára a fesztivál legnagyobb meglepetését a svájci Reto Waber okozta, aki ütőhangszeres koncertjén a hangszeresalád al-

kalmazásának változatos lehetőségeibe avatta be a nézőket. Kedvezőtlenül nyilatkozik a szerző a sportszarnokról, mint helyszínről. A terem — írja — inkább kizárólagos-mérkőzésre alkalmas, mint dzsesszkoncertre. A szörnyű akusztika és a rideg környezet kiábrándító hatással van a hallgatókra. A sportszarnokban fellépő együttesek közül a finn bigband nyerte meg a kritikus tetszését.

A fesztivál csúcspontjai — Brodowski számára — Martial Solal szóló zongora hangversenye hozta. Megemlíti ugyanakkor, hogy a nagy zongorista hagyományokkal rendelkező magyar dzsesszélet is több tehetséggel képviseltette magát: különösen Füst Balogh Gábor, Balogh Gyula, Csik Gusztáv és Vukán György játéka vitta ki elismerését. Egészében véve, mint írásának hangulatából kitűnik, a Jazz Fórum főszerkesztője kedvező élményekkel távozott Debrecenből. Beszámolója hozzájárul ahhoz, hogy a dzsessznapok híre az országhatárokon túl is tovább terjedjen. (I. g.)

FILMNAPLÓ

Ruggero Deodato: SOS Concorde

Mi is kell a jó kalandfilmhez? Elsősorban izgalmas, pergő cselekmény, profi színvonalon végzett rendezői munka, továbbá mesteri fényképezés által bemutatott változatos környezet és hiteles színészi játék. Ugy tűnik, a megadott recept alapján szinte tucatszámra lehetne készíteni a jobbnál jobb kalandfilmeket — mégis, annak ellenére, hogy a rendezők többsége az előírásokat látszólag pontosan betartotta, egymás után készültek a rosszabbnál rosszabb alkotások. Természetesen szép számmal akadnak és akadnak kivételek is — ezek közé tartozik az „SOS Concorde” című színes olasz film, amely a maga műfajában tökéletesen és színvonalosan eleget tesz a követelményeknek.

Elsőszőr is a rendező, Ruggero Deodato megmarad a kalandfilm tisztességes keretei között, azaz nem nyúl sem bonyolult politikai, sem lélekbe markoló etikai kérdésekhez, továbbá lemond a műfaj területén újabb divatos szatirikus hangnembről is. A gazdasági élet területei közül is mindössze annyit emel ki és épít be a cselekménybe, amely a sorozatosan elkövetett gyilkosságokat indokoltá teszi — már amennyire gyilkosság egyáltalán indokolható! A film történetében több száz millió dollárt is hasznolt biztosító piac megtartása vagy elvesztése a tét. A francia—angol együttműködésben készült utasszállító repülőgép, a hangsebességnél is gyorsabb Concorde ellen ugyanis sokan tiltakoznak. Leghangosabban természetesen a konkurens cég, amely eddigi biztos dél-amerikai piacát félti. Az ellen-számos konszern vezetői tehát

nem haboznak, nem riadnak vissza semmiféle eszköz alkalmazásától sem, hogy lejárássák a gépet.

A film forgatókönyvének írói (Ernesto Gastaldi és Renzo Gatto) megmaradtak ennél az egyetlen cselekményszálnál, s ezt igyekeztek az önmaguk által megszabott keretek között variálni. Mellék-szállként mindössze egy csapat bandita kapcsolódik be az élet-halál harcba, de az ő szerepük is hamarosan világossá válik előttünk. Az egyszerű történet ellenére a film tele van kalanddal, feszültséggel, ötletekkel — vagyis az alkotók mindig találnak egy olyan, viszonylag váratlan fordulatot amellyel tovább tudják a nézőtérre meglehetősen korán kialakult izgalom fokozni. Egyetlen szépség-hibája van a cselekménynek: teljesen tisztázatlan, hogy hogyan maradt életben a lezuhant repülőgép stewardesse. De az események olyan gyorsan követik egymást, hogy nem is marad időnk ezen töprengeni.

Nem kis szerepe van ebben az operatőrnek, Federico Zaninnak. Szakember számára igazi csemege lehetett ennek a filmnek a fényképezése, hiszen a szereplők földön, vízben, víz alatt és levegőben üldöznek egymást, illetve menekülnek. Míg az utóbbi időkben vetített kaland- és krimifilmekben már szinte unásig láthattuk a hosszú időn keresztül tartó autós hajszákat, itt az üldözésnek ez a fajtája mindössze néhány percet vesz igénybe, azaz sikerül az eseményeket következetesen úgy bonyolítani, hogy a szereplők mindig valamilyen új körülmények között kerüljenek veszélyhelyzetbe és kényszerüljenek életük mentésére.

Nincs ebben a filmben egyetlen művészi beállítás vagy képkocka sem — annál több viszont a profi módon történő fényképezés, az izgalom egyre jobban és jobban fokozó beállítás. A víz alatti jelenetknél, ahol a bűvárruha levele lehetetlenné teszi az arcjátékra való koncentrációt, Federico Zanni a távoli felvételeket alkalmazza. Így a mindenkorai helyzet és erőviszonyok érzékeltetése mellett lehetősége nyílik a környezet nyújtotta érdekességek és természeti szépségek fényképezésére. Amikor a víz alatti jelenetknél szűkíti a felvevőgép elé kerülő terület határát, akkor egy-egy tárgyra vagy testrésze összpontosítja figyelmünket. Ezek a képek hirtelen vágódnak bele a távoli felvételekbe, így hatásuk fokozott erejűvé válik.

Ugyanez a módszer figyelhető meg a légi felvételeknél. Felváltva láthatjuk a veszélyhelyzethe került repülőgépet kívülről és belülről — azaz távolról a szép fehér óriásgépet, amint szeli a levegőt és halad végzte felé, és közelről a benne ülőket, az először vídám és gondtalan, majd a halálfelelemtől megrémülő utasokat és a gép megmentéséért fáradozó személyzetet.

Amint súlyosbodik a helyzet, annál gyakoribbak a premierplánok és sajnos időnként a hatásvadászó jelene-tek. Feltételezhetőleg elég sok trükkfelvétel van ebben a filmben, elkészítésük azonban olyan mesterségbeli tudáson alapulhat, amely megakadályozza, hogy a laikus szem észrevegye a csalásokat. A fordulatok cselekmény közepette túl sok lehetőséget nem kínálkozik a művészi fokon megoldott színészi telje-

sítményekre. Ebben az is közrejátszik, hogy Ruggero Deodato filmje nem összetett jellemekkel dolgozik, azaz forgatókönyvíleg eléggé egyszerű a szereplők megformálása, így a színészek számára nem is kínálkozik olyan alkalom, amikor tehetségüket megcsillogtathatják. Az itt megmutató hiányosság azonban kárpotólia az izgalmas történet, amely a kalandfilmek kedvelőinek kétségtelenül kellemes szórakozást fog biztosítani.

Sümei Anikó

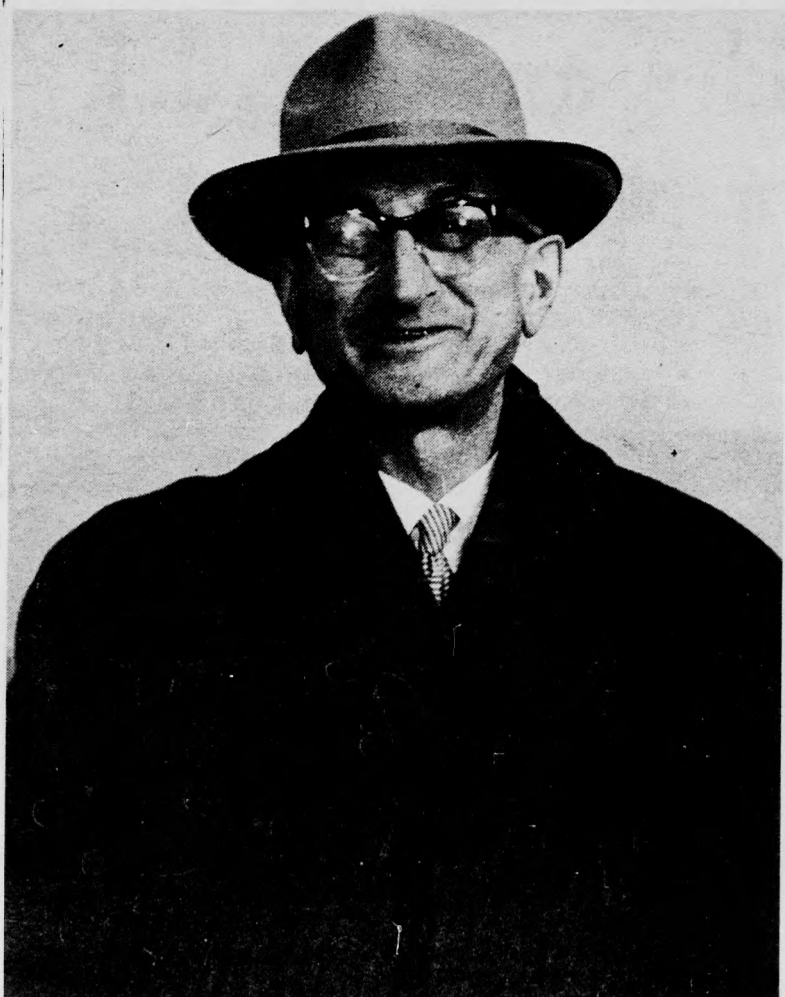
Gondviselő ostromzár

Heinrich Böll kétségtelenül a mai német nyelvű irodalom legkimagaslóbb alakja. Regényeit, elbeszéléseit jól ismeri a magyar közönség. Az *Ádám hol voltál?* című regényének magyarországi vonatkozásai különös figyelmet érdemelnek, de bármely művét is említjük, akár a Biliárd fél tizkor vagy az Egy szolgálati út vége vagy Katherina Blum elveszett tisztessége című regényeit, akár dr. Murke összegyűjtött hallgatásai című kisregényeket, novellákat, vallo-másokat, esszéket tartalmazó kötetét — mindig egy hatalmas, humánus értékeket hordozó alkotó jelenik meg előttünk. 1979 nyarán jelent meg az NSZK-ban a *Gondviselő ostromzár* című regénye, s 1980-as impresszummal Budapestén a Magvetőnél. Példás gyorsaság, ismerve nyomdai viszonyainkat, papírgondjainkat. Az új Böll regényt is Bor Ambrus fordította, mint az utóbbiakat általában. A Nobel-díjas Böll új művét nagy vihar fogadta szülőhazájában, szentimentális gicsnek, riasztó politikai kriminek nevezték, azzal támadták, hogy „Preceptor Germaniar”-nak (a németek kioktatójának) véli magát, s a kiméletlen kritikuskok még a „kölni bohóc” jelzőt is ráakasztották. *Gondviselő ostromzár* kell Fritz Tolmi, az öreg sajtófejedelem köré. Titkosrendőrök, géppisztolyok, helikopterek, páncélautók védik őt és családját körül. Szükséges ez, hiszen többszörösen sebezhető ez a félfelproletár sorból felkapaszkodott sajtófejedelem. Fiai baloldaliak, az egyik kommunista asszonytal él együtt, a másik egy környezetvédő balos „zölddel”, egy istápolója terrorista valahol, aki volt menyével bujkál. Titkosrendőrök futkosnak, nagyságok hullanak szét, és egy napon lángokban áll a sajtófejedelem kastélya. Nem véletlen a nagy kritikusi hév. Böll erősen út, s odavág azok szeme közé, akik anyagi és hatalmi fellegvárak az úgynevezett szabadság nevében követnek el erőszakot.

Vajon miért semmisíti meg valaki tulajdon életművét, mely egész munkásságá-

nak gyümölcse? Rogalla Nyugat-Németország mazu-riai részét tekintette szülőföldjének, s gyűjtött minden írást, dokumentumot, mely erre a vidékre vonatkozott. S egy napon felgyűjtja. A közvélemény felháborodik, s értetlenül fogadja. *Siegfried Lenz* új regénye, a *Honismereti gyűjtemény* tulajdonképpen Rogalla hatalmas monológja, miután súlyos égési sebekkel kórházba szállították. Mazuria kultúrsza néha délibábos ábrándokkal, rosszabb esetben sovinszta-revizionista felhangokkal teli. Mazuria Lenznek is szülőhazája, erről ír nagy szeretettel, ismerve annak minden zugát. Nem tagadja meg érzelmeit a múlt iránt, de elutasít minden „nagy-német” mítoszteremtést és revansizmust. Műve egyszerre jelentős irodalmi alkotás és politikai tett. A Némétóra és A példakép nevű írójának művét szintén Bor Ambrus fordította magyarra.

A sváb protestáns, illetve északnyugat-sváb származású Hermann Hesse-t igazán a magukénak a svájciak vallják. Az első világháború idején pacifista magatartása miatt támadták, s ezért telepedett le Svájcban, s élt itt 1962-ig. Ma már szinte elfeledett regényíró egy korai művét, a *Csillagsorsot* adta közre a Magvető Kiadó. Veraguth a regény festőművész hősé, aki „elsétál az élet kertje mellett”, s csak a művészet töltötte ki életét. Képes-e egy művész egyáltalán házasságra? Ez az 1946-ban Nobel-díjat kapott író kérdése. A nagy művész — eltérően a közhiedelemtől — etikussá, mélyen érző ember, küzd a rideg, önző világgal s társával is. A boldogtalan házasság nem a rossz választáson múlik — mondja Hesse —, hanem a „művészházasság” problémájában rejlik. Aki egy önma-ga alkotta világért harcol és küzd, mely a társadalom javát is szolgálja — óhatatlanul magányos marad. Egy társ, egy feleség nem követi, önmagát fosztja meg az élet hétköznapi szépségeitől, s a világ, de még a társ sem kiméli. A feltett kérdésre a válasz meglehetősen negatív.

Mihail Rommra emlékezve

Amikor moszkvai lakásán, a hatvanas évek vége táján, beszélgettem Mihail Romm-mal, még tele volt tervekkel. A fiatalokról akart filmet készíteni. Európa ifjúságát akarta megszólaltatni.

Nem véletlenül lelkesedett hetvenévesen is az ifjúsáért. Valóban ráillett a jelző: örökifjú. Bizonyára körülményei is hozzájárultak ehhez a sohasem száradó szellemi rugalmassághoz, de az életöröm forrása belülről fakadt. Mindig az érdekelte, ami új a világban és soha nem az; mi lesz vele, ha felcsap az új profétájának. A távoli Szibériában, Irkutszkban született és szobrásznak készült. Első ben képzőművészeti diplomát is szerzett. Tervezett plakátokat, könyvborítókat, fordított franciából, színjátszott, aztán filmforgatókönyvet írt. S mivel a filmművészet akkoriban éppen világméretű forradalmat élte, nem volt véletlen, hogy Romm végérvényesen a filmhez csatlakozott. Első rendezési lehetőségét a nagy korszakváltás idején, 1933-ban kapta. Akkor már hangosfilmek is készültek a Szovjetunióban, de Romm az utolsó némafilmet forgatta Maupassant Gömböce alapján. Már ezt a művét is igen nagyra tartották, de igazi híret, nevé, a Leninről szóló munkáival szerezte. (Lenin, Október — Lenin 1919). Az új, máig érdekes ezekben a munkákban az volt, hogy Lenin alakját — egy cseppet sem deherozálva, egyáltalán nem „leszállítva” — emberközeli, a forradalom lábában, ám a hétköznapi egyszerűségével tudta a nézők elé állítani.

Alkotói pályáján ezután nehéz periódus következett. A háború alatt természetesen antifaszista filmeket forgatott, majd a szigorodó esztétikai, gyártási körülmények között a régebbi sorsok történelmi példát idézte fel.

A hatvanas évek új filmes lendületét azután már jórészt ő inspirálta. Részből mint alkotóművész. Mindenekelőtt az 1961-ben készült *Egy év kilenc napján*, amely a kor szovjet értelmiségének aktuális, társadalmi és egyéni gondjairól szól. Aztán főiskolai tanárként is, akinek a keze alól kitűnő művészek kerültek ki, s ha kellett, teljes tekintélyével, egyzisztenciájának kockázatával, felelősséget vállalt olyan tanítványaiért, illetve azok filmjéért, mint Csuhraj A negyvenedikje.

1965-ben készült a Hétköznapi fasizmus, amely új utat nyitott a történelmi dokumentumfilmekben. Ironikusan tudott egybe-látatni különböző korokat, s a fasizmus természetességénél a gyökereket mutatta ki a kispolgár magatartásának bemutatásával. Aztán már csak a nagyszerű filmterv maradt az európai fiatalokról. S hány más kitűnő terv szállt még vele a sírba. — Hiszen most februárban lenne csak nyolcvanvesztendő.

Bernáth László

ÉRTSINK SZOT!

Nyelvédesanyánk

VALLOMÁSOK A MAGYAR NYELVRŐL

Senkit ne tévesszen meg és ne riasszon el a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó gondozásában 1980 végén megjelent meglehetősen szerény borítójú könyv. Itt szerencsére a tartalom és forma máskor oly kívánatos egysége nem igen valósult meg. Az igénytelen külső azonban színvonalas belső takar.

Örömmel üdvözölhetjük azt a törekvést, hogy a kötetet a tíz évvel felüli olvasóknak ajánlják, vagyis mindazoknak, akik a magyar nyelvet beszélik, szeretik és képesek rá, hogy anyanyelvük tisztaságáért, szépségéért tegyenek is valamit.

Nem ifjúsági műről van szó csupán, a vállalkozás új és eredeti. A szerkesztők, *Hernádi Sándor* és *Grétsy László* Útbaigazítója szerint: „... kétségtelen, hogy soha nem jelent még meg gyűjtemény magyarul, amelyben annyi írói és költői megnyilatkozást tártak volna a nyelv és az alkotás titkait fűrésző olvasó elé.”

Az igazsághoz tartozik, hogy hasonló gyűjtemény valóban nem jelent meg, ám kiváló színművésznél, Bánffy György évek óta járja az országát az „Anyád nyelvével bízták rád a századok” című összeállításával (rendezője Gáspár János), amelynek forgatókönyve hasonló igényességgel és céltudattal készült. Az előadást mottóját Füst Milán: A magyarokhoz című költeményéből választották, ez a vers szerepel a *Nyelvédesanyánk* kötetében is, s így folytatódik: „... anyád nyelvével bízták rád a századok / S azt meg kell védened.”

Anyanyelvünk védelme, a szép magyar beszéd, a helyes kiejtés és írás mindannyiunk ügye. Ez az új válogatás szintén kínálja az előadóst, a nyelvi versenyek és műveltségi vetélkedők anyagát. Nagy haszonnal forgatható a könyv az általános és középiskolai magyaráróknak, valamint kézikönyve lehet mindenkinek, aki anyanyelve kérdéseiről érdeklődik.

A költők, írók vallomásai a nyelvről oly izgalmasak, olyan lényeglátóak, hogy igen sok közülük megállja a helyét a nyelvészeti szakmunkák között is. Másrészt meg éppen

szellemességével, anekdotikus ízével fog meg.

A kötet szerkesztői nagy témakörökre bontják a hatalmas anyagot. Teljességre a válogatáskor nem törekedtek, így elsősorban a XX. századi alkotásokból idéztek. Szerepelnek természetesen klasszikusnak számító nyelv-művelőink is (Sylvester János, Pázmány Péter, Baróti Szabó Dávid, Bessenyei György, Kazinczy Ferenc, Kólcsey Ferenc, Széchenyi István) egy-egy szemelvény-nyel a „Magyarul, magyarul” című fejezetben. A XX. századi írók, költők lépten-nyomon Arany Jánosra hivatkoznak, példaként őt említik. A válogatásban talán leggyakrabban idézett költő azonban Kosztolányi Dezso, aki nemcsak tudatos nyelvi lelemény-nyel megírt verseiben, hanem nyelvészeti tárgyú munkáiban (pl. *Erős várunk*, a nyelv), sőt egyéb prózaírásaiban is foglalkozott anyanyelvünk ápolásának, fejlesztésének kérdéseivel (pl. *En, te, ő*; *Bölcsőtől a koporsóig*; *Napjaim múlása*; *Lenni vagy nem lenni*; *Felebarátaim* stb.). A ma élő írók, költők közül Illyés Gyula neve tűnik fel legtöbbször.

A nyelvvel mint nyersanyaggal dolgozó, munkálkodó művészek azt a gondolatot erősítik, hogy a nyelv ápolása fontos feladata minden magyarnak, hiszen a nyelv elemei a mondatok, a szavak, a hangok az emberi érintkezés csodás és mindennapi eszközei. Lássunk csak néhányat az idevágó fejezetcímek közül: „Szavak, csodálatos szavak”, „Szavaink tengeréből”, „Magyar írógép”, „Formát keress”, „A magyart is tanulni kell”.

Mérlegre kerül az Élet és Irodalom körkérdése kapcsán a magyar nyelv jelene és múltja: romlik-e nyelvünk, avagy épp ellenkezőleg, egyre épül. Kitekinthetünk határainkon túlra is: egyrészt a Nyelvünk a nagyvilágban című fejezet, másrészt „Az ősi szó nyomában” című válogatás révén. A kötet végére összegzés-ként elsősorban lírai vallomások kerültek.

A *Nyelvédesanyánk* című gyűjtemény régi hiányt pótol, így méltán tarthat igényt az olvasók széles rétegének érdeklődésére.

Kovács Éva

CSÁSZÁR ISTVÁN:

Amnézia

Hajdú szokása szerint részegen ment haza. A felesége, amikor meghallotta az előszobában a zajt, felkelt és kiment. Nézte, ahogy a férje leveszi a kabátját, és felakasztja a fogasra. Hajdú egy pillanatra megbillent, belekapaszkodott a kabátba, és leszakította a fogast. Az asszony nem szól egy szót sem. Hajdú tehetetlenül tartotta a kabátot, aztán szeretettel magához szorította.

— Hazajöttem — mondta az asszonynak.
— Vacsoráztál már? — kérdezte az asszony.
— Nem.

Bementek a konyhába, az asszony feltett a gázra egy lábost rakott krumplit. Hajdú lezökkent az asztal mellett a székre, a kabátot az ölében tartva.

— Add már ide, te szerencsétlen — mondta az asszony, és elvette a kabátot.

Mire visszajött az előszobából, Hajdú már maga elé tette a rakott krumplit, és kanállal ette a lábostól. Egészen a lábost fölé hajlított, és úgy tömte magába.

— Még meg se meledgett — mondta az asszony.
Hajdú abbahagyta az evést és felnézett.

— Mit bámulsz? — kérdezte az asszony. — Úgy eszel, akár egy disznó.

— Mert te moslékot főzöl — mondta Hajdú meglepő logikával. — Moslékot főzöl. Ez az igazság. Az anyád se tud főzni, te se tudsz. Lealkotlanok vagyunk. Az egész család. Mindent csak azért csináltak, mert meg kell csinálni. De nem ez az élet értelme.

Belekötött az ételbe, és a szájába dugta a tele kanalat. Az asszony otthagya és lefeküdt.

Három éve házasodtak. A férfi a szerelőrezszeptet vezette a Lakásjavító Szövetkezetnél. Gyakran kijárt ellenőrizni a munkásokat. A szerelők többnyire dörzsölt fiúk voltak, lát-mind meguntulták kezelni, akár a szerszámokat. Hajdú főnöknek szólították, és túlzott tisztelettel hallgatták utasításait. Megvárták, amíg mindent végignéz, aztán lekisérték a sarokig, ahol beranccigálták egy pofa sörre. Hajdú erkösdött, hogy ő fizeti a magáét, de mire a pénztárhoz ment volna, már előtte volt a deci cseresznye és a korsó sör.

Hajdú megtehetné volna, hogy nem fogadja el, de maga is érezte, hogy mennyivel fiatalabb és tapasztalatlan ezeknél a régi szakmunkásoknál, akiknek parancsolgat, és mivel apja-anya munkásember volt, magában szégyenkezett, hogy csak járkál, vagy éppen íróasztalnál ül egészséges, erős férfi lé-tére. Visszaautasítani a meghívást annyit jelentett volna, hogy ő is afféle sápatag szemüvegű, akinek egy pohár italtól kiút a hideg verejték a homlokán, vagy éppen azt is hitték volna a szerelők, hogy lenézi őket. Megitta hát ezt a butító cseresznye-sör keveréket, és ha nem menekült idejében, belédiktálták a következőt is.

Tellett a szerelőknél, mert lopták az anyagot, és masze-koltak munkaidő alatt, de ez így volt mindegyik részlegve-zető idejében, és valószínűleg így lesz ezután is. Nem azért itatták Hajdút, hogy szemet hunyjon valami felett. Nem volt erre szükség. Sajnálták inkább, amiért olyan nagyokosnak hiszi magát.

— Leszakadt a fogas — mondta Hajdú reggel. A fürdő-szobában állt a tükör előtt és borotválkozott.

— Te szakítottad le — mondta a felesége.

— Hozzá se nyúltam.

— Dehogynem nyúltam. Dülöngéltél a részségstől.

— Hát ittam egy kicsit tegnap, az igaz. De a fogashoz nem nyúltam.

— Arra se emlékszel, hogy mosléknak nevezted, amit főz-tem?

— Ezt csak rám fogod. Semmire sem emlékszem. Azt sem tudom, hogyan jöttem haza. Érdekes. Már másodszor fordul elő az ilyesmi. Az utolsó emlékem tegnapról, hogy integettem egy tazinek. Kész. Utána felébresztettem itthon.

— Még beszélgetél is velem — mondta az asszony.

— Nem emlékszem — mondta Hajdú.

Valamikor később isogatás közben Hajdú elmesélte a sze-relőknek az esetet. Harsogva nevetett hozzá, mert már a harmadik rundónál tartottak.

— Amnéziád volt, Ferikém — mondta Szántó — ezt így hívják, pajtas.

— Végre van valamim — mondta Hajdú továbbra is har-sányan kacarászva. — Emberek, huszonöt éves koromra sikerült elérnem az amnéziát. Doktor Hajdú Ferenc rendki-

vüli és meghatalmazott amnéziás, az Amnézia osztály elő-adója!

A szerelők is nevettek, látták, hogy belevaló gyerek ez a Hajdú.

Hajdú felesége késő esteken széket húzott a nyitott ablak elé, és az utcát figyelte. Nem tudott elaludni, amíg nem jött a férje. Nézte a szótlanul sétáló rendőröket, siető párokat, titokzatos öregasszonyokat, rekedten dudorászó vagy civako-dó korhelyeket. Olykor furcsaságokat kínált a füstszagú éj-zsaka. Egyszer egy óz hajú ember ment a túlsó oldalon ké-zen fogva egy apró kislányt és egy kisfiút, a kisfiú hegedű-tököt vitt, és valami kávésbögréről beszélt, pedig már éjfél is elmúlt. Hajdú felesége fel sem fogta az efféle jeleneteket, türelmetlenül várta, hogy elmúljanak, mintha csak kötelező előzményei lennének a férje hazaérésének. Nem tudta volna megmondani, hogy miért várja a férjét. Úgy várta, mintha azt hinné, nem az az igaz, ami van, hanem, ami volt. Veszede-kelni is csak sokára kezdett a férjével, méghozzá elég külö-nös módon.

— Miféle csillár ez? — kérdezte Hajdú a szobában. — Ki-cserélted a lakást?

— Egyél, aztán fekjüdj le — mondta az asszony. — Este itt volt a Sanyi. Ő hozta. Fel is szerelte mindjárt. Feküdj le.

— Szóval palikát fogadsz a lakásunkban. Beszenyvezed az otthonunk hétszentségét.

— Mondom, hogy a Sanyi szerelte fel. A hűdög férje.

— Biztosan te álltál a létrára, ő meg a szoknyád alá nyúl-kált.

Az asszony a férjére nézett, és egyszerre idegennek látta. Egy idegent látott, akin észrevelte a koszos cipőt, a rosszul választott konfekciós öltönyt, az izzadó homlokát, egy hülyén vigyorgó duzzadt arcú fickót látott, akit irtózatosan gyűlölt, amiért betolakodott a lakásába, az életébe.

— Persze hogy a szoknyám alá nyúltál. Még mást is csi-nált. A hasamig csúsztatta az érzéki kezét! — mondta Haj-dúné a saját hazugságától elszibbadó szájjal. Ilyet, hogy „ér-zéki kéz”, soha nem mondott még életében, de most az is eszébe jutott, hogy a sógorának valóban érzéki keze van.

— Lefeküdtél vele? — kérdezte Hajdú, és már nem neve-tett.

— Igenis, lefeküdtem! — kiáltotta az asszony. — Megun-tam, hogy állandón rád várjak. Megutáltalak! Már semmit sem jelentesz nekem!

Várnai pillanatok

1.

A tenger morajló ritmusánál
nincs istenibb, lenyűgözőbb zene.
Ugy érzem: benne zeng a végtelenség
és titkokat rejtő üzenete.

2.

A parton is morajlik a nép,
bolgárul, magyarul, németül, csehül, —
de egybecsendül a sokféle beszéd...
Mégis testvérek vagyunk — legbelül.

3.

Az isten napja is békeséget hirdet,
s az ember hangja a víz ragyogása.
Csak ne készüljenek szerzetesét a szörnnyek
az ember ellen újabb támadásra.

4.

Én, aki a sík földön születtem,
s nem tanultam meg úszni sose:
miért vágyom mindig a tengerhez,
miért vonz a vizek mágnese?

5.

A tengerzúgást hallgatnám szünetlen,
gyönyörködnek a villogó színekben,
hullámverésben, sirályok röptében;
fürdetném lelkem szinben és zenében.

6.

Egy hajó szeli át az öböl gyors iramban,
karcsú és habfelhő testén csillog a fény.
Követem szememmel, egy rabnál szomjasabban,
amio eltűnik a láthatár peremén.

Vitam et sanguinem

Vitam et sanguinem —
ne kérje senkisémet;
se istennek, se királynak
nem adom sohasem.

Vérem és életem
kockára nem vetem,
csak a merő igazságért
halok meg eleven.

Vitam et sanguinem —
ennyi az életem;
minden csupán, pillanattal
foggy, mégis végtelen.

Új miniatűrök

ESÓPERMET

A borús egeknek
könnyei peregrek
földanyánk arcára,
mint fátyol, mint pára.

KÖVBEN

Napok óta szívjuk e csűf ködöt,
mely a Mátra tetején hömpölyög;
szívemre nehezül, megfulladok,
ha sokáig nem látom a napot.

HÓ A HEGYEN

Hó a völgyben és hó a hegyen,
fehér az erdő, ezüst zúzmarás.
Bárhova lépsz, úton-útfelen
földi csodák, csupa csillogás.

Es még folytatta volna, de Hajdú elbőgte magát, olyan el-
tesen, mint egy gyerek.

— Utállak. Gyűlöllek — mondta az asszony.
Hajdú az asztalhoz ment, lerokkadt a székre, mind a két
karját az asztalra tette.

— Hova jutottam? ... — motyogta, aztán felhüppögött, le-
hajtott a fejét és horkolni kezdett.

— Feküdj le — mondta az asszony fáradtan.
Hajdú felnézett, aztán az ágyhoz cammogott.

— Hogy jöttem haza? — kérdezte reggel.
— Ahogy szoktál — mondta a felesége.
— Jó részeg lehettem — mondta Hajdú. — Ne haragudj.
— Miért haragudnék? Megszoktam már — mondta az
asszony, és így éltek tovább.

Amikor Hajdú részegen jött haza, a felesége reszkető in-
dulattal mesélte, hogy miképpen csalta meg. Újabb és újabb
részleteket talált ki. Undorító aprólékosággal elmagyarázott
mindent, és Hajdú sirt, mocskos ringyónak nevezte a fele-
ségét, vádolta önmagát, nagylelkűen megbocsátott, dühroha-
mokat kapott, kiabált, hogy a vonat alá fekszik, és reggelre
nem emlékezett semmire. Szégyenlősen mosolyogva utasít-
gatta a szerelőket, húzódozva bement velük a kocsmába, és
tehetetlenül elfogadta az egymást követő rundókat.

Hajdúné gyakran gondolt arra, hogy elválk a férjétől,
mégsem tudta elhatározni magát, mert akkor el kellett vol-
na válnia mindentől, saját magától is, attól, aki volt, attól
akinek akarta magát.

Egy napon megtette, amivel fenyegetőzött. Nem lette örö-
mé a silány kaianában, de büntetést sem érzett.

A tévűket javította egy mackóvá nőtt kamasz. Tunyján
pislogta, mikor az asszony kacérkodni kezdett vele, csak
megfogta a derekát, olyan mozdulattal, mintha ez is a javi-
táshoz tartozna. A húsz forint borraivalót is ugyanúgy elfo-
gadta, amikor Hajdúné odaadta neki az előszobában, mint
máskor.

— Kicsit elhajoltam — mondta Hajdú, amikor késő este
hazajött.

Az asszony az ágyban fekiúdt.
— A konyhában van vacsora — mondta, aztán elaludt, és
nem mesélt semmit, soha többé nem mesélt.

MAGYAR ÍRÓK PEREI

4

„Hátamon házam”

„Balassi Bálint élete leg-
nagyobb részét pörös ügyei
töltötték ki. Kevesebb verset
írt, mint pörös aktát, kér-
vényt, magyarázó emlékirat-
tot. Pörei annyira bonyolul-
tak és annyi nyomot hagytak
maguk után, hogy immár
hatvan éve foglalkoznak ve-
lük és még mindig kerülnek
elő újabb meg újabb okmá-
nyok róluk” — írta 1943-
ban Eckhardt Sándor, az író
életének s hányattatásainak
maig legjobb ismerője.

Az első megrázó „peres
élmény” 1569-ben éri, 16
esztendőskorában. Apját,
Balassi Jánost és Dobó Ist-
vánt Miksa császár október
12-én letartóztatja, s hűtlen-
ség, hazaárulás vádjával ter-
heli. Mindez a pozsonyi or-

szággyűlésen történik! A fő-
szerepet itt Kenderesi István,
egy elvetemült rágalmozó
játssza, akinek hamisított le-
veleire alapozódik a vád.
Igaz, Balassi János felesé-
ge segítségével megszököik,
Radeczius István egri püs-
pök, pozsonyi kamarai elől-
járó jelentése szerint kötelet
kötött az árnyékszék ablak-
rácsára, azon mászott le. Az
örtség aludt, Rotkircher és
Mordax kapitány éppen va-
csorázott... A szökés után
anyjával és hűgaival Bálint
is Lengyelországba menekül.
A király 1572-ben bocsát meg
a főúrnak, s ettől kezdve
1577-ig, apja haláláig különö-
sebb peres ügye nincs Balas-
si Bálintnak.

...tet kezdett, a régi injuriák
emlékét örök feledésbe te-
metvén.”
Zamaria kapitány minden-

esetre jónak látta kétszer is
figyelmeztetni Balassit: hagy-
ja el Érsekújvárt. Az meg is
tette ...

A „vérfertőző” házasság

Balassi Bálint 1584. de-
cember 25-én köt házasságot
özvegy Várdai Mihályné Do-
bó Krisztinával. Meglehető-
sen sajátos körülmények kö-
zött. Épp a karácsonyi pré-
dikációra érkezett meg a sá-
rospataki templomba. Meg-
várta, míg a gyülekezet több-
sége eltávozik, aztán előlé-
pett arájával. Hozott magá-
val papot is, Balassi András
egyik prédikátorát, aki szá-
bály szerint összeadta az if-
jú párt. Ezután fegyveres bar-
rátaival felment a várba s ki-
sebb csetepaté után azt szá-
bályosan birtokba vette, mint
Dobó Krisztina tulajdonát,
immár férji jogon. Az előzőtt
szolgák azonban összeszerve-
ződtek, s egy órán belül ki-
tették a pataki várból az új-
donsult férjet és váruat. Aki
végül is egy pataki polgárasz-
szony házában töltötte nász-
éjszakáját.

végén megsemmisítette. Ba-
lassi közben megszületett fiá-
tát, Jánost törvénytelennek
nyilvánította. Az indoklás
szerint közöttük „semmilyen
törvényes és isteni törvé-
nyeknek megfelelő házasság
nem történetett és együtt-
élésük vérfertőző, az isteni
akarattal és a kánoni törvé-
nyekkel ellenkező együttélés
volt.”

A hatalmaskodás vádját el-
ejtették.

Közben Balassi 1587 nya-
rán pert indított felesége,
Dobó Krisztina ellen Eger-
ben, hűtlenség miatt. Összel
azonban kiegyeztek, Balassi
eljegyzte a pert. Az ítélmest-
teri átiratban azt olvashat-
juk, hogy ki kellett egyez-
niök, mert „bizonyos iri-
gyeiknek a házastársi béke és
csendesség ellenségeinek biz-
tatására és gonosz rábeszélé-
sére bizonyos gyanú folytán
ellentét és egyenlenség tá-
madt köztük, s e gyanú miatt
Balassi Bálint említett fele-
sége ebben a törvény útján
kivátni eljárási. Mivel azonban
az efféle per és vizsály to-
vábbi folytatásából mind a
maga, mind a felesége tisz-
tességének megfoghatkozása
származhatnék, főként, mivel
Balassi Bálint belátta, hogy
említett felesége mítsem tud
arról, amit felőle híresztel-
tek.”

Krisztina rokonsága — felté-
ve a Dobó-vagyont — vérfertő-
ző és hatalmaskodási pert
indított Balassi Bálint ellen,
az esztergomi szentszéken.
Werböczy törvénykönyve ér-
telmében ugyanis Balassinak,
akinek anyja Sulyok Anna
volt, nem lett volna szabad
feleségül vennie anyja test-
vére, Dobó Istvánné Sulyok
Sára gyermekét. Balassi per-
ze hasztalan érvelt a világ-
történelemből, a császári
házból, s saját környezetéből
hozott hasonló példákkal. A
legnagyobb bűne ugyanis az
volt, hogy egy Erdélyhez kö-
zeli királyi várra rátette a
kezét. (Megjegyzendő, hogy
Balassi az evangélikus hit
törvényei szerint kötött ház-
zasságot, perében mégis a ré-
gi hit főpappai ítéleztek. En-
nek oka az, hogy Balassi
1586-ban katolizált.)

Jogos Nemeskürty István
feltételezése, hogy ez a hű-
tlenségi per látszatter volt.
Azt szeretnék volna elérni,
hogy egy hűtlenségből ki-
mondott válás de jure is-
merje el a házasságot valós-
nak, így a gyerek törvényes
maradt volna. Nem tudjuk,
miért álltak el végül a per-
től. A világi válópert minden-
esenre lebonyolították, a
világi bíróság 1587-ben Po-
zsonyban kimondta a válást.

Az esztergomi szentszék —
Balassi indokai ellenére — a
házasságot, valószínűleg 1587

Reménten életem

Természetes, hogy ez a
zaklatott, perekelt terhes
életforma befolyásolta Ba-

lassi szemléletét, életvitelét,
irodalmi működését is.

„Reménten mindeneknél életem,
Látván vesztém, örül sok ellenségem,
Csóválván fejeket, tréfiálnak engem,
Barátim is mind idegenek tőlem...”

— írja Az Szentháromságnak
első személe című versében.

Van azonban egy gyönyörű
prózaí vallomása is, amely-
ben szorongató helyzetét ösz-
szefoglalja. Idézzük:

„Oztán amikor Viglyesen
veszekedtek Andrásossal, akinek
szép felesége van. A kapi-
tány csakhamar azzal gyanú-
sította a hadnagyot, hogy
felszarvazta. A feleségét is
elkergette, igaz, később visz-
safogadta. Az ügyben Eper-
jesen ülésezett a becsületbí-
róság, Balassi mindent ta-
gad, sőt a tanúként felsora-
kozott újvári tiszteket még
el is páholta. Az ügy 1589-
ben Bécsben folytatódott a
haditanácson, ahol azonban
az elnök Balassi közeli ismerő-
se s pártfogója volt. A köl-
tő maga így védekezik a vád
ellen a királynál:

setet ad be a szentszékhez
Losonczi Anna ellen, minden
bizonytal becsületbeli, ügy-
nevezett infámia-perben. A
pert azonban nem is tárgyal-
ják, mert Anna egyházi vé-
dője, Klubnik Tóbiás vissza-
fordította a fegyvert: Bálint
infámiaába esett és így el-
vesztette perkeppességét. A
bírószág helyt adott ennek,
Annát tehát felmentik. A
nagy-nagy szerelemnek ez
lesz a vége, s még az, hogy
Júlia-Anna is pert indít: 10
éve adott Bálintnak 1400 fo-
rintot kölcsön, s nem fizetés
esetére Bálint 200 jobbágylát
kötötte le. Anna végrehajtás
követel, de nem tudjuk, hogy
az országbíró végrehajtási
határozatát végrehajtották-e.
Balassi ekkortól gyakorlati-
lag földönfutóvá válik.

Hozzáteszem, hogy min-
denkinél gyűlöletben és irigy-
lésben állott házassága mi-
att, s a pataki igaztalan szé-
gyen és az elszennvedett sére-
lem miatt tekintélyének és
becsületének nagy részét el-
vesztette. Hiába kedveske-
dett, irigység, gyűlölettség tár-
gya lón, és hatalmas zsarno-
ki ellensége olyan legkört te-
remtett, mely örökös rágal-
mazásával a fejedelemlét a
szegény Bálintot gyűlöletbe
és bűnbe keverte. Szegénység
gyötörtte s ezen házi bajoktól
és lelkének szorongattatásai-
tól elnyomva annyi gond és
teher nehéz súlyát egymaga
vált elégséges hordani...”

S mégis, 1592. január 21-én
Balassi új perbe kezd, kere-

(Folytatjuk)

Bényei József

Birtokpercek

Apja halálától kezdve vi-
szont szinte egész életét vé-
gigkisérik birtokpercei. A sal-
gói birtok dolgában Kővér
Ferencel pereskedik évek-
ig. 1576-ban megnyerte a
pert, s a Pap földje ügyében
folytatott pere mellett ez volt
az egyetlen jogvita, amelyet
megnyert. Pereskedett töb-
bék között Göppel Dániel bó-
cai bányamesterrel, Le-
hoczkzy Mihállal és Lénárt-
tal, a Szentisványiakkal,
Reby Miklóssal, Nagy Fábi-
ánnal, Majthényi Lászlóval.
E pereknek áttekintése is ne-
héz, s nem maguk a konkrét
bírószági adatok a fontosak,
hanem általában a helyzet,
amellyel a fiatal költő vias-
kodott

lestől, átiratta ottani követé-
sését Újvárra, s Újvárt magá-
nak ítéltette. De Bálint az
odaitélt és elfoglalt jószá-
gokat visszavette és András
sohasem tudott bejutni bir-
tokába, sőt, míg Bálint élt,
fia, Zsigmond sem.

A véglesi s újvári perben
egyébként 1587. augusztus
18-án hozott a döntőbíróság
ítéletet, amely szerint Balassi
Bálint a vesztés. Azonban
fellebbez s 1588 márciusában
újra csak öt marasztalják el.
Balassi elkeseredésére idéz-
zük 1591-ben Batthyány Fe-
renchez írott leveléből: „En-
gem pedig az jó Királ a nem-
zetemnek s magamnak is jó
szolgálatjért, sok költséggért
im csigává teszen, mert se-
honnai vagyok és ez egy la-
kóhelyem is elkelvén tőlem,
csigává kell lennem, hátamon
lesz házam: amely jámbor
csigát kíván, bár ne kapálja
az szőlők tövét érte, hanem
egyék énbennem ezután,
mert én innetova csiga le-
szek.”

A két legfontosabb birtok-
pere gyámjával és nagy-
bátyjával, Balassi Andrásal
folyt, s a per tétje a Balassi-
ak talán legjelentősebb bir-
toka, Végles és Lipótújvár.
Eckhardt Sándor alapján így
foghatjuk össze a lénye-
gét: Előbb Balassi András,
hogy megszabaduljon Vég-

Becsület dolgában

A birtokpercekre vetett futó
pillantás után olyan „pereit”
kell áttekintenünk, amelyek-
ben nem ülésezett soha a
bírószág, s valamennyi afféle
„szoknyaügy”. E perek, vá-
daskodások, magyarázkodá-
sok kitűnően jellemzik a kort
is, a költőt is.

Soós János főispán is úgy
látja szakvéleményében,
hogy „ez készerítés pedig
nem lőtt bottal, veréssel, sem
öleléssel, hanem szóval.”

Neve becsületbeli ügyben
1580-ban szerepel először.
Egri hadnagyként keveredik
bele Rédey Bonaventura pe-
rébe. A szépnevű nemest a
négy Kapy-testvér jelentette
fel azzal az indokkal, hogy
házánál rossz erkölcsű nőket
tart, velük iszik, mulat, ha-
zából bordélyt csinál. Rédey
háza Egerben a Hosszú ut-
cán volt, s látogatói, vendé-
gei között szép számmal sze-
repeltek az egri katonák.
Közöttük Balassi Bálint is.
A perben Soós Gáspár úgy
vall, hogy Balassi egy jó já-
rású lovat ígért Rédeynek,
ha elhozta hozzá a három
lányt, aki nála lakik.

A lényeg azonban, hogy a
szépasszony s a zólyomi bíró
— a polgárok nehezen visel-
ték el a kissé szabadosan élő
fiatal urat, — feljelentet-
ték. Bálint a megyegyűlésen
válaszol a vádakra, s végül
Dobó Ferenc főkapitány
1585. április 14-én békítette
ki — felsőbb parancsra — az
ellenfeleket. Balassi egyé-
bként az erőszakot mindvé-
gig tagadta.

1588-ban Érsekújváron
hadnagy Balassi. A kapitány
Ferdinánd Zamaria, akinek
szép felesége van. A kapi-
tány csakhamar azzal gyanú-
sította a hadnagyot, hogy
felszarvazta. A feleségét is
elkergette, igaz, később visz-
safogadta. Az ügyben Eper-
jesen ülésezett a becsületbí-
rószág, Balassi mindent ta-
gad, sőt a tanúként felsora-
kozott újvári tiszteket még
el is páholta. Az ügy 1589-
ben Bécsben folytatódott a
haditanácson, ahol azonban
az elnök Balassi közeli ismerő-
se s pártfogója volt. A köl-
tő maga így védekezik a vád
ellen a királynál:

Elvitte-e? Bizonyosan. Bár
Balassinak ebben az infámia-
perben sérelme nem esett.

A másik szoknya-per már
több kellemetlenséggel járt.
3 évvel később, 1583. május
20-án Balassi lovon haladt
Zólyomból Besztercebánya
irányába. Az úton szembe ve-
le egy szép polgárasszony
jött, szolgálja kíséretében:
Sommer Jánosné, a hadrus-
bányai mézsáros özvegye.
Balassinak megtetszik a szép
utas, ajánlatot tesz neki, aki
azonban menekülni kezd, Ba-
lassi kivont karddal rohant
utána, letépte főkötőjét, övét,
belehengeredett vele a vetésbe,
mikor éppen vetkőztetni kezdte,
mikor a szolgáló puskával s
két kísérővel megjelent a
színen. Mások úgy tudják, a
szépasszony maga dicseke-
dett vele: milyen nagy ura-
ság is csábította őt el, sőt

„Hogy pedig engem a Fer-
dinánddal való vizsályom
miatt becstelennek nevez-
zék, mily igaz ez, Főnséged itele-
tére hagyom, mint aki jól
tudja: vajjon bármi infámia
ez ügyben rám bizonyult — e
vágy kívántam? De ha mind-
ezt nem tudná is Főnséged,
az az egy körülmény föl-
ment engem minden vétek
gyanjára alól, hogy Ferdinánd
az ő kitűnő feleségét, kit a
ráfogott bűn gyanjára miatt
elűzött magától, magához
visszavette, vele új házasele-

A tudomány történetéből

Segner János és a turbina

Jéna városa a Saale folyó bal partján fekszik. Egyeteme a Frigyes János választófejedelem által 1548-ban alapított, a luteránus vallás ápolására szervezett gimnáziumból fejlődött ki, s mint egyetemet 1558-ban nyitották meg az egykori kolostor épületében. Itt kezdte meg tudományos munkásságát Segner János magiszter, aki címével együtt előadási jogot is szerzett. Előadásait, elismeréssel fogadták mind a hallgatók, mind az egyetem vezetői.

Segner 1704. október 4-én született Pozsonyban. Ott kezdte tanulmányait, majd 1722–23-ban Debrecenben tanult. Visszatérve Pozsonyba, patikában dolgozott. 1725-ben beiratkozott a jénai egyetemre, ahol filozófiát, matematikát és orvostudományt tanult. 1730-ban szerzett meg az orvosdoktori címet, majd visszatért szülővárosába orvosnak. Közben majd egy évig volt Debrecen főorvosa. A weimari herceg azonban visszahívta a jénai egyetemre, ahol 1732-ben magiszteri rangban kezdte meg előadásait, 1733-ban pedig már mint a bölcsészeti kar rendkívüli tanára ad elő.

Segner professzor munkásságának a híre gyorsan terjedt a tudományos világban, s így nem tekinthető véletlennek, hogy az 1734-ben Göttingenben alapított és Georgia Augusta von Münchhausen által szervezett egyetem is felfigyel a fiatal tudósra. Az új egyetem a kor áramlatának hatására, minden teológiától függetlenül, kizárólag a világi tudományok és természettudományok művelését tekinti céljának és a fizikai és matematikai tanszékre Segner Jánost hívta meg. Am az új egyetemen kevés a professzor, s a szerencsétlen körülmények elvonják a tudóst egy időre a matematika—fizika területéről, orvosi előadásokat is kell tartania. Két karnak, a filozófiai és orvosi karnak is tanára. Egymás után jelennek meg publikációi, és 1739-ben már a londoni Royal Society tagjai közé választják. A göttingeni évek a szíves és eredményes munka jegyében zajlanak.

Segner nevét azonban elsősorban találmánya tette világhíressé, melyet először nagynevű kortársa, Leonhard Euler világhírű svájci fizikus és matematikus ismertetett a berlini akadémia matematikai osztályának ülésén, ahol Segner Jánost a „turbina atyja” kitüntető jelzővel illette.

Miből is állt ez a találmány? Találmánya, a közismert Segner-kerek, elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt nagyjelentőségű volt. A kerek ismertetését Segner első és eredeti leírása alapján a következőkben adjuk: „A vízkerek lényege egy tetszős szerinti alakú tartály, ezt úgy kell felerősítenünk, hogy egy függőleges tengely körül könnyűszerrel foroghasson. A tartályból elől egy belül üres kar nyúlik ki, s ennek oldalán egy tetszős szerinti lyuka van. Ha az ember a tartályba vizet önt és állandóan gondoskodik arról, hogy a lyukon kifolyó vizet pótolja, az edény a tengely körül forogni kezd, a kifolyó víz útjával ellentétes irányban. Ez a mozgás állandóan fokozódik egy bizonyos sebességig. Következésképpen a víz kiömlése is erősödik, így a víz pótlásáról is fokozott mértékben kell gondoskodnunk, ha a tartályban állandó szintet akarunk biztosítani...”

Segner a kísérletet légüres térben is elvégezte s így bizonyította azt, hogy a kerek mozgását a fölötte levő vízoszlop súlya által megmozgatta.

Segner András (1704–1777)

tött vízszög váltja ki. Ily módon számította ki azt a nyomást, amely a kerek forgásba hozza. Felismerte azt is, hogy a kiömlő vízszög sebességét és a kerek forgássebességét a forgómozgás megindulása után a centrifugális erő is fokozza.

Az előzőekben ismertett elvek alapján Segner később vízkerekének gyakorlati alkalmazását kereste, egészen gépszert megoldásokhoz érkezett el, s ezek egyik jellemző példája a malommeghajtásra alkalmas Segner-kerek. Itt a forgó résznek levegő ellenállásának csökkentésére egy koponyaszerű burkot alkalmaz.

Segner vízkerekét először Nörtenben, egy Göttingenhez közel fekvő falucskában alkalmazták 1753-ban, egy olajütő malom meghajtására.

Pap János

Forradalom a gépgyártásban

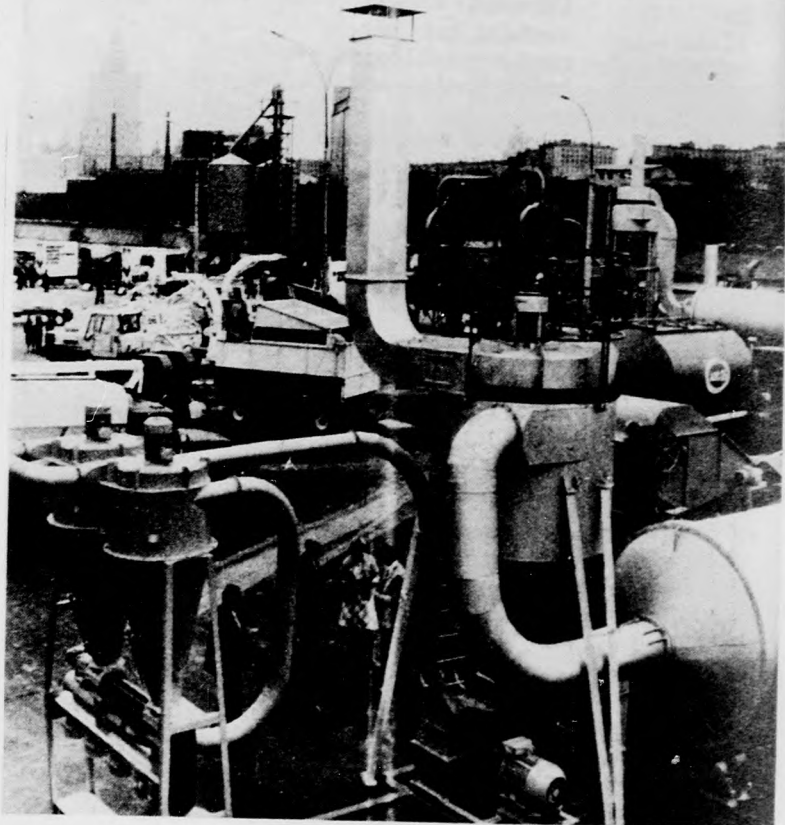
1913-ban Oroszország gépeinek 40 százalékát külföldről szerezte be — ma pedig a Szovjetunió a világ egyik legnagyobb gépxportőre. E döntő változás mögött a gépipar hatalmas fejlődése áll. A forradalom előtti időkben csupán az európai Oroszország néhány körzetében volt gépipar, ez azonban napjainkig a legelterjedtebb iparágá vált az egész Szovjetunióra kiterjedő szocialista iparosítás jóvoltából.

Az új gépgyártási központok elhelyezésére kihatottak a munkaerő, valamint a természeti kincsek és erőforrások jelenléte, a megfelelő gazdasági fejlődés adta sajátosságok, és nem kis mértékben az, hogy a második világháborúban az üzemeket a nyugati területekről keletre kellett áttelepíteni. A sok fémet igénylő új nehézszerkezetek a kohászati bázisokra települtek, így a Donyc-medencére, az Urál kohászati pontjaira. A mozdonygyártás az utóbbi évtizedekben teljesen megváltozott, hiszen gőzmozdonyok helyett ma már csak dízel- és villanymozdonyokat gyártanak.

A forradalom előtt csak a legegyszerűbb lófogató ekéket, boronákat, kaszákat gyártottak a mezőgazdaságnak. A majdnem teljesen új keletű mezőgazdasági gépgyártás világszínvonalat képviselő üzemek a megfelelő mezőgazdasági körzetben létesültek, pl. a kukoricaarató gépek és cukorkorompakombájok gyártása Ukrajnában, a gyapotolvasztó gépek a közép-ázsiai Taskentben. A nagy gabonatermő központok közelében — Ukrajnában Harkov, a Volga mentén Volgograd, az Urálban Cseljabinszk mellett — található a világ legnagyobb traktorgyárai.

A forradalom előtti orosz gépipar termelési szintjét mára mintegy ötszázszorosra emelte fel a szovjet gépgyártás. Egykor az összes gyártott gépek értékének kilenc tizedét Pétervár, a Baltikum, Közép-Oroszország és Ukrajna gyárai adták, ma az Urálra és a tőle keletre levő országokra jut a gépgyártás kb. egyharmada. A keleti területek iparosításának a folyamata tovább tart: az új gépgyárak kétharmada az ázsiai országokban épül.

Képünkön: a legkülönbözőbb gépek egy moszkvai mezőgazdasági technikai kiállításon

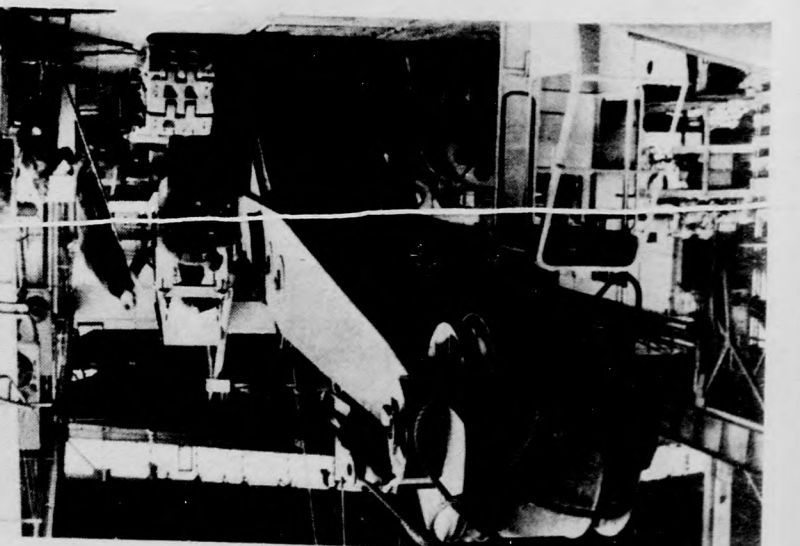

Új technológiák és termékek

A Német Demokratikus Köztársaságban az új, 1981–85-ös tervidőszak előkészítése során a terv lényegének tekintik az intenzív gazdálkodás további erősítését, a fokozottabb racionalizálást, a tudományos és műszaki vívmányok lehető leggyorsabb hasznosítását, a csúcsteljesítményű gépek és berendezések lehető leggyorsabb bevezetését a gyakorlati termelésbe. A tervfeladatok végrehajtásában minden korábbinál nagyobb szerepet szánunk az új technológiák, jó tapasztalatok és módszerek eddigigél szűkebb körű, szervezett elterjesztésének, a munkaidő és a munkaerő célselezőbb felhasználásának. Már most érvényesek azok a munkaerő-gazdálkodási rendelkezések, amelyek csak ott engedik új munkahelyek létesítését, ahol tételesen bizonyítható ennek gazdaságossága.

A beruházások további koncentrációját úgy értelmezzük: most minden egyes beruházási döntésnek abból kell kiindulnia, hol térülnek meg leggyorsabban és a legnagyobb hatékonysággal a befektetett összegek.

Nagy exportlehetőséget ígér az NDK-beli Zamag gyár új UB 14–12 típusú exkavátora, amely többféle feladat elvégzésére is alkalmas. Az építőiparban is használható gépet a Szovjetunióban külszíni bányákban állítják üzembe. (MTI Külföldi Képszolgálat — KS)

Hollós László

Végleg győzött a kicsi

Amerikában a raktárakban áll hatalmas mennyiségű új vagy használt „országúti circakáló”. Az autópálya az autózás történetének legnagyobb eladatlan új autókészletét halmozta fel. A Ford Continentáljából például egy teljes fél évi termés a raktárakban öregszi, pedig a gyár detroit-i vezetősége külön prémiumokat ígér a kereskedőknek és eladóknak a nagyobb autók eladásáért.

A benzinzabálók helyett dívatba jönnek a takarékos kicsi modellek. A General Motors Chevette nevű modellje, amely az Opel Kadett rokona, szépen fog. De legjobban a külföldi cégek jártak: minden nemedük eladott kocsit a tengerentúlról, Európából vagy Japánból jött.

Nagyon bevált üzlet lett a Volkswagen Pennsylvániában épült gyára. Ezen a gyáron mint 300 ezer Rabbit (Golf), Dasher (Passat) és Sirocco típusú Volkswagen kocsit adnak el Amerikában. A legnépszerűbb, minden negyedik eladott Volkswagen a Diesel Golf, ezért a típusért rajonganak legjobban az amerikaiak. Hosszú ideig hajlandóak várni a megrendelt példányra, sőt a kevés üzemanyagot fogyasztó Diesel Golf azonnali szállítására a vevők tetemes felárat fizetnek. A Daimler-Benz is kihasználja a Diesel-autók iránti rajongást. Az Amerikában eladott Mercedes kocsik kétharmad része Dieselmotoros. A legnépszerűbb a csak Amerikában árusított turbo-Diesel (300 SD).

A nyugatnémet autógyártás sztárjairól azonban hamarosan le kell mondani az amerikaiaknak. A Porsche már nem árulja Amerikában a 43 000 dolláros Turbót, és a Mercedes is lemond a 6,9 literes fogyasztó típusairól, ezek már nem felelnek meg az amerikai üzemanyag-fogyasztási és környezetvédelmi előírásoknak.

A Volkswagen sikerét látva, Japán autógyárai is érdeklődést mutatnak kis fogyasztású típusok Amerikában történő összeszerelésére iránt.

Új készítmények a növényvédelemben

A szelektív növényvédő szerek

A Növényvédelmi Kutató Intézet az idén ünnepelte fennállásának századik évfordulóját. Ebből az alkalomból a hazai társszervekkel közösen nemzetközi konferenciát rendeztek Új utak a növényvédelmi kutatásban címmel. Az előadásokon sok szó esett a szelektív növényvédő szerekről. Dr. Kozár Ferenc kandidátussal, az intézet tudományos osztályvezetőjével a szerek jelentőségéről, hazai elterjedéséről beszélgettünk.

A szelektív növényvédő szerek általában mindenki a rovarkártevők elleni védekezéssel hozza kapcsolatba. Talán itt indult meg legelőször a hagyományosan használt, széles hatáskörű rovarölő szerek kicserélése szelektív készítményekkel. Ezek az anyagok a különböző eljárások során mindig csak egy adott kártevőt pusztítanak el. Kevésbé veszélyeztetik a növénytábla életközösségét, a környezetet.

Melyek a szelektív növényvédelem fontosabb eljárásai?

Több irányban végzünk kutatásokat. A biológiai védekezés rovarbetegségei vagy hasznos rovarok elterjesztésével, ellenálló növények nemesítésével védekezhetünk a kártevők ellen. A rovarok szex-ingeranyagával, a feromonokkal csapdába ejthetjük a kártevők, s számukból következtethetünk a permethézis időpontjára. Így sok vegyszer megtagarítható, hatásfokuk növelhető. A mezőgazdasági kártevőkön kívül a szúnyogok, legyek ellen is eredményesen használhatók a hormonhatású anyagok (pl. juvenil hormon). A rovarok táplálkozását gátló készítmények nem pusztítják el a kártevőt, s így az őt pusztító parazitákat, hasznos rovarok száma sem csökken.

Hol alkalmazhatók ezek a szerek?

Főként a mezőgazdaságban és az erdőszelvényekben, de gyakorlatilag mindenhol. Még a házilag, a szúnyog és a csótány irtására is alkalmasak. Jelenleg hazánkban több mint egy tucat feromont használnak, elsősorban gyümölcsösökben. A baktériumkészítményeket (pl. D.I.P.E.L.) már engedélyezték az erdőgazdaságokban a lombfogy ellen, s valószínű, hogy hamarosan hormonhatású szerekkel pusztíthatjuk az istállólegyet. Tehát már megtettük az első lépéseket.

Várható a szelektív növényvédő szerek széles körű hazai elterjedése?

Feltétlenül. De addig még sok kutatómunka áll előttünk. Idővel bővül a választék, s mindenki a természetis igényének megfelelően válogathat a készítményekből. 5–10 év múlva valamennyi fontos kártevőnek lesz szexcsapdája, s így sokkal könnyebb lesz előrejelzésük. Ezzel párhuzamosan megindul ezeknek az anyagoknak a közvetlen védekezésre való felhasználása is. Veszélytelenek a környezetet, és mivel kis mennyiség elegendő belőlük, csökkennek a növényvédelem költségei.

Kik gyártják ezeket a készítményeket?

Baktériumkészítményeket jelenleg Amerikából és Franciaországból importálunk, de ha felépül a bulgáriai gyár, talán könnyebben, s főleg olcsóbban jutunk majd hozzá. A Kőbányai Gyógyszergyár kutatásai is jó

eredményeket ígérnek. A Reanal Gyógyszergyár már második éve gyárt és forgalmaz feromoncsapdákat alma-, szilva- és keleti gyümölcsmoly ellen. Az Egyesült Gyógyszer és Tápszergyár káposzta- és vetési bagoly-pille feromonjai egy-két éven belül piacra kerülhetnek. A táplálkozásgátló anyagok esetében még további alapotó kutatásokra van szükség. A gyorsabb eredmény elérése érdekében együttműködünk a Kőbányai Gyógyszergyárral, a Gyógynövény- és a Gyógyszerkutató Intézetekkel. Mivel szerteágazó a terület, a növényvédő szerek gyártásába a legkülönbözőbb gyárak bekapcsolódása várható, illetve figyelhető meg.

Új utat nyit a növényvédelemben a szelektív növényvédő szerek alkalmazása?

Nem újat, inkább egy másikat. Ezek nem csodaszerek, alkalmazásukkal nem szorul vissza jelentősen a rovarölő szerek használata. A növényvédelem fő irányvonala megmarad, csak a programozott védekezésről áttérünk az okosabb védekezésre. A fő cél az, hogy minél kevesebb növényvédő szert használjunk föl, a lehető legjobb időpontban. A növényvédelem is mind összetettebbé válik, mind nagyobb tudást, felkészülést igényel. A vegyszerek ára jóval nagyobb mértékben emelkedik, mint a szelektív növényvédő szereké, amelyekből ráadásul kevesebbet kell felhasználni. De legnagyobb előnyük — amit pénzben nehéz kifejezni — a környezet megkímélése. Vegyületi káros termékek visszamaradása nélkül gyorsan lebomlanak. Ránk, emberekre is kevesebb veszélyt jelentenek.

Főnök: Miért gozni?
Alkalmazott:
Főnök: Orvos Alkalmazott:
orvoshoz, mert tam.

Két titkárnó — Szörnyű t — Miért? — Ha nem o

A stewardess és ezt mondta — Kérjük, a sági öveket, n hozni.

Egy korzikai keltette az érc tőrű.

AZ ISZ

A SZER

A NŐCS

A LEGÚJABB

A tudomány történetéből

Segner János és a turbina

Jéna városa a Saale folyó bal partján fekszik. Egyeteme a Frigyes János választófejedelem által 1548-ban alapított, a luteránus vallás ápolására szervezett gimnáziumból fejlődött ki, s mint egyetemet 1538-ban nyitották meg az egykori kolostor épületében. Itt kezdte meg tudományos munkásságát Segner János magiszter, aki címével együtt előadási jogot is szerzett. Előadásait elismeréssel fogadták mind a hallgatók, mind az egyetem vezetői.

Segner 1704. október 4-én született Pozsonyban. Ott kezdte tanulmányait, majd 1722–23-ban Debrecenben tanult. Visszatérve Pozsonyba, patikában dolgozott. 1725-ben beiratkozott a jénei egyetemre, ahol filozófiát, matematikát és orvostudományt tanult. 1730-ban szerette meg az orvosdoktori címet, majd visszatért szülővárosába orvosnak. Közben majd egy évig volt Debrecen főorvosa. A weimari herceg azonban visszahívta a jénei egyetemre, ahol 1732-ben magiszteri rangban kezdte meg előadásait, 1733-ban pedig már mint a bölcsészeti kar rendkívüli tanára ad elő.

Segner professzor munkásságának a híre gyorsan terjedt.

Jed a tudományos világban. s így nem tekinthető véletlennek, hogy az 1734-ben Göttingenben alapított és Georgia Augusta von Münchausen által szervezett egyetem is felfigyel a fiatal tudósra. Az új egyetem a kor áramlatának hatására, minden teológiától függetlenül, kizárólag a világi tudományok és természettudományok művelését tekinti céljának és a fizikai és matematikai tanszékre Segner Jánost hívta meg. Am az új egyetemen kevés a professzor, s a szerencsétlen körülmények elvonják a tudóst egy időre a matematika–fizika területéről, orvosi előadásokat is kell tartania. Két karnak, a filozófiai és orvosi karnak is tanára. Egymás után jelennek meg publikációi, és 1739-ben már a londoni Royal Society tagjai közé választják. A göttingeni évek a szívós és eredményes munka jegyében zajlanak.

Segner nevét azonban elsősorban találmánya tette világhíressé, melyet először nagynevű kortársa, Leonhard Euler világhírű svájci fizikus és matematikus ismertetett a berlini akadémia matematikai osztályának ülésén, ahol Segner Jánost a „turbina atyja” kitüntető jellel illette.

Miből is állt ez a találmány?

Találmánya, a közismert Segner-kerek, elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt nagyjelentőségű volt. A kerek ismertetését Segner első és eredeti leírása alapján a következőkben adjuk: „A vízkerek lényege egy tetszős szerinti alakú tartály, ezt úgy kell felerősítenünk, hogy egy függőleges tengely körül könnyűszerrel foroghasson. A tartályból elől egy belül üres kar nyúlik ki, s ennek oldalán egy tetszős szerinti lyukat fúrunk. Ha az ember a tartályba vizet önt és állandóan gondoskodik arról, hogy a lyukon kifolyó vizet pótolja, az edény a tengely körül forogni kezd, a kifolyó víz útjával ellentétes irányban. Ez a mozgás állandóan fokozódik egy bizonyos sebességig. Következésképpen a víz kiömlése is erősödik, így a víz pótlásáról is fokozott mértékben kell gondoskodnunk, ha a tartályban állandó szintet akarunk biztosítani...”

Segner a kísérletet légüres térben is elvégezte s így bizonyította azt, hogy a kerek mozgását a fölötte levő vízoszlop súlya által megmozga-

Segner András (1704–1777)

tot vízszög váltja ki. Ily módon számította ki azt a nyomást, amely a kereket forgásba hozza. Felismerte azt is, hogy a kiömlő vízszög sebességét és a kerek forgássebességét a forgómozgás megindulása után a centrifugális erő is fokozza.

Az előzőekben ismertett elvek alapján Segner később vízkerekének gyakorlati alkalmazását keresve, egészen gépszerű megoldásokhoz érkezett el, s ezek egyik jellemző példája a malommeghajtásra alkalmas Segner-kerek. Itt a forgó részek levegő ellenállásának csökkentésére egy köpenyszerű burkot alkalmaz.

Segner vízkerekét először Nörtenben, egy Göttingenhez közel fekvő falucskában alkalmazták 1753-ban, egy olajító malom meghajtására

Pap János

Forradalom a gépgyártásban

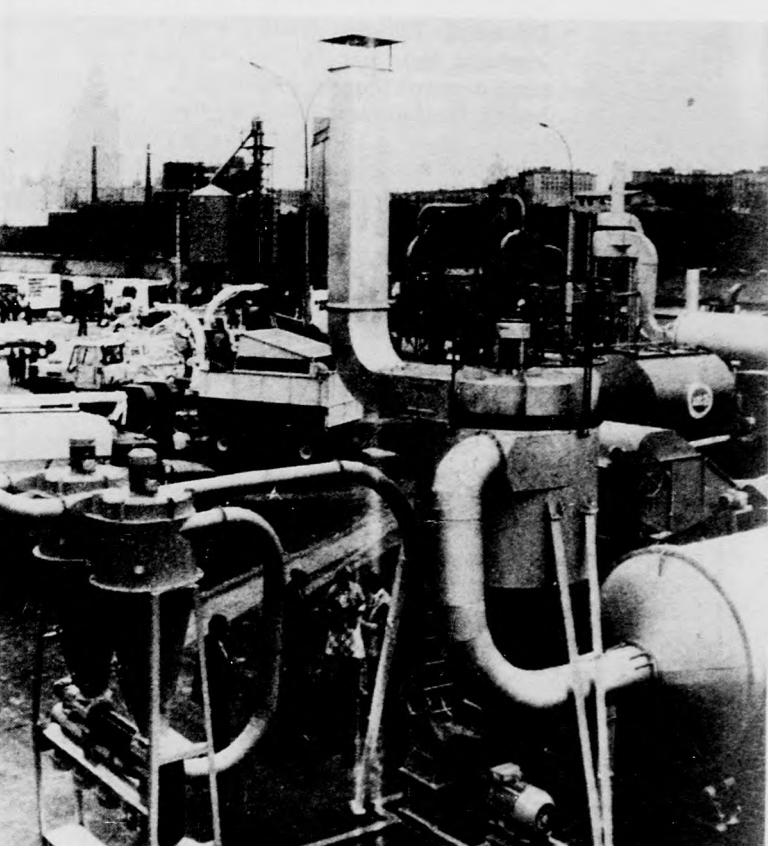
1913-ban Oroszország gépeinek 40 százalékát külföldről szerezte be — ma pedig a Szovjetunió a világ egyik legnagyobb gépexportőre. E döntő változás mögött a gépipar hatalmas fejlődése áll. A forradalom előtti időkben csupán az európai Oroszország néhány körzetében volt gépipar, ez azonban napjainkig a legelterjedtebb iparágá vált az egész Szovjetunióra kiterjedő szocialista iparosítás jövőtáblól.

Az új gépgyártási központok elhelyezésére kihattak a munkaerő, valamint a természeti kincsek és erőforrások jelenléte, a megfelelő gazdasági fejlődés adta sajátosságok, és nem kis mértékben az, hogy a második világháborúban az üzemeket a nyugati területekre kellett áttelepíteni. A sok fémet igénylő új nehézszerkezetű gépek és kohászati bázisokra települt így a Donyec-medencére, az Urál kohászati területére, továbbá Szibéria és Kazahsztán új kohászati központjaira. A mozdonygyártás az utóbbi évtizedekben teljesen megváltozott, hiszen gőzmozdonyok helyett ma már csak dízel- és villanymozdonyokat gyártanak.

A forradalom előtt csak a legegyszerűbb lófogató ekéket, boronákat, kaszákat gyártották a mezőgazdaságnak. A majdnem teljesen új keletű mezőgazdasági gépgyártás világszínvonalat képviselő üzemei a megfelelő mezőgazdasági körzetben létesültek, pl. a kukoricaarató gépek és cukorrépakombájnok gyártása Ukrajnában, a gyapotolvasztó gépek a közép-ázsiai Taskentben. A nagy gabonatermő központok közelében — Ukrajnában Harkov, a Volga mentén Volgograd, az Urálban Cseljabinszk mellett — található a világ legnagyobb traktorgyárai.

A forradalom előtti orosz gépipar termelési szintjét mármintegy ötszázszorosan múlta felül a szovjet gépgyártás. Egykor az összes gyártott gépek értékének kilenc tizedét Pétervár, a Baltikum, Közép-Oroszország és Ukrajna gyárai adták, ma az Urálra és a tőle keletebbre levő országrészekre jut a gépgyártás kb. egyharmada. A keleti területek iparosodásának a folyamata tovább tart: az új gépgyárak kétharmada az ázsiai országrészekben épül.

Képünkön: a legkülönbözőbb gépek egy moszkvai mezőgazdasági technikai kiállításon

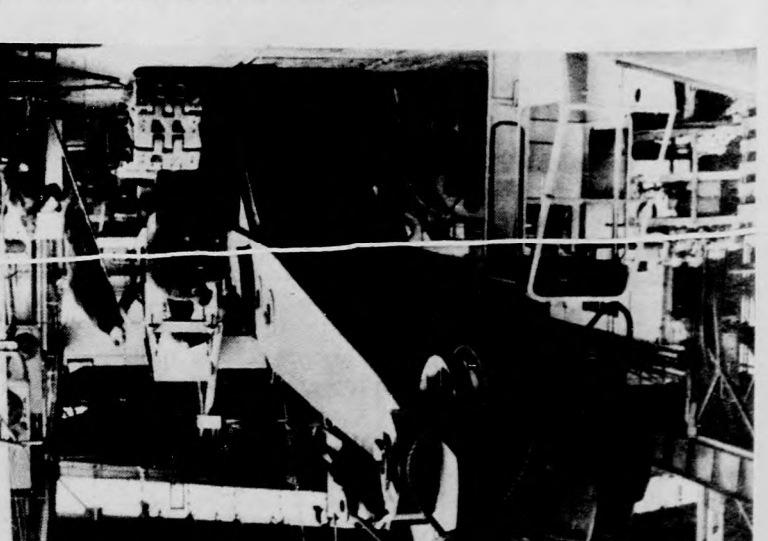

Új technológiák és termékek

A Német Demokratikus Köztársaságban az új, 1981–85-ös tervidőszak előkészítése során a terv lényegének tekintik az intenzív gazdálkodás tovább erősítését, a fokozottabb racionalizálást, a tudományos és műszaki vívmányok lehető leggazdaságosabb hasznosítását, a csúcsteljesítményű gépek és berendezések lehető leggyorsabb bevezetését a gyakorlati termelésbe. A tervfeladatok végrehajtásában minden korábbinál nagyobb szerepet szánunk az új technológiák, jó tapasztalatok és módszerek eddigénél szélesebb körű, szervezett elterjesztésének, a munkaidő és a munkahelyek célszerűbb felhasználásának. Már most érvényesek azok a munkaerő-gazdálkodási rendelkezések, amelyek csak ott engedik új munkahelyek létesítését, ahol tételesen bizonyítható ennek gazdaságossága.

A beruházások további koncentrációját úgy értelmezik: most minden egyes beruházási döntésnek abból kell kiindulnia, hol térülnek meg leggyorsabban és a legnagyobb hatékonysággal a befektetett összegek.

Nagy exportlehetőséget ígér az NDK-beli Zamag gyár új UB 14–12 típusú exkavátora, amely többféle feladat elvégzésére is alkalmas. Az építőiparban is használható gépet a Szovjetunióban külszíni bányákban állítják üzembe. (MTI Külföldi Képszolgálat — KS)

Hollós László

Végleg győzött a kicsi

Amerikában a raktárakban áll hatalmas mennyiségű új vagy használt „országúti circóló”. Az autópálya az autózás történetének legnagyobb eladatlan új autókészletét halmozta fel. A Ford Continentáljából például egy teljes fél évi termés a raktárakban öregszi, pedig a gyár detroit-i vezetősége külön prémiumokat ígér a kereskedőknek és eladóknak a nagyobb autók eladásáért.

A benzinzabálók helyett divatba jönnek a takarékos kicsi modellek. A General Motors Chevette nevű modellje, amely az Opel Kadett rokona, szépen fog. De legjobban a külföldi cégek jártak: minden nemzedék eladott kocsit a tengerentúlról, Európából vagy Japánból jött.

Nagyon bevált üzlet lett a Volkswagen Pennsylvániában épült gyára. Evente több mint 300 ezer Rabbit (Golf), Dasher (Passat) és Sirocco típusú Volkswagen kocsit adnak el Amerikában. A legnépszerűbb, minden negyedik eladott Volkswagen a Diesel Golf, ezért a típusért rajonganak legjobban az amerikaiak. Hosszú ideig hajlandók várni a megrendelt példányra, sőt a kevés üzemanyagot fogyasztó Diesel Golf azonnali szállításhoz a vevők tetemes felárat fizetnek. A Daimler-Benz is kihasználja a Diesel-autók iránti rajongást. Az Amerikában eladott Mercedes kocsik kétharmad része Dieselmotoros. A legnépszerűbb a csak Amerikában árusított turbo-Diesel (300 SD).

A nyugatnémet autógyártás sztárjairól azonban hamarosan le kell mondani az amerikaiaknak. A Porsche már nem árulja Amerikában a 43 000 dolláros Turbót, és a Mercedes is lemond a 6,9 litert fogyasztó típusairól; ezek már nem felelnek meg az amerikai üzemanyag-fogyasztási és környezetvédelmi előírásoknak.

A Volkswagen sikerét látva, japán autógyárak is érdeklődést mutatnak kis fogyasztású típusok Amerikában történő összeszerelése iránt.

Új készítmények a növényvédelemben

A szelektív növényvédő szerek

A Növényvédelmi Kutató Intézet az idén ünnepelte fennállásának századik évfordulóját. Ebből az alkalomból a hazai társszervekkel közösen nemzetközi konferenciát rendeztek Új utak a növényvédelmi kutatásban címmel. Az előadásokon sok szó esett a szelektív növényvédő szerekről. Dr. Kozár Ferenc kandidátussal, az intézet tudományos osztályvezetőjével e szerek jelentőségéről, hazai elterjedéséről beszélgettünk.

A szelektív növényvédő szerek általában mindenki a rovarkártvevők elleni védekezéssel hozza kapcsolatba. Talán itt indult meg legelőször a hagyományosan használt, széles hatáskörű rovarölő szerek kicserélése szelektív készítményekkel. Ezek az anyagok a különböző eljárások során mindig csak egy adott kártevőt pusztítanak el. Kevésbé veszélyeztetik a növénytábla életközösségét, a környezetet.

Melyek a szelektív növényvédelem fontosabb eljárásai?

Több irányban végzünk kutatásokat. A biológiai védekezéskor rovarbetegségek vagy hasznos rovarok elterjesztésével, ellenálló növények nemesítésével védekezhetünk a kártevők ellen. A rovarok szex-ingeranyagait, a feromonokkal csapdába ejthetők a kártevők, s számukból következtethetünk a permetezés időpontjára. Így sok vegyszer megtagarítható, hatásfokuk növelhető. A mezőgazdasági kártevőkön kívül a szúnyogok, legyek ellen is eredményesen használhatók a hormonhatású anyagok (pl. juvenil hormon). A rovarok táplálkozását gátló készítmények nem pusztítják el a kártevőt, s így az őt pusztító parazitákat, hasznos rovarok száma sem csökken.

Hol alkalmazhatók ezek a szerek?

Főként a mezőgazdaságban és az erdőszelvényben, de gyakorlatilag mindenhol. Még a házilag, a szúnyog és a csótány irtására is alkalmazhatók. Jelenleg hazánkban több mint egy tucat feromon használnak, elsősorban gyümölcsösökben. A baktériumkészítményeket (pl. D.I.P.E.L.) már engedélyezték az erdőgazdaságokban a lombfoltos hernyó ellen, s valószínű, hogy hamarosan hormonhatású szerekkel pusztíthatjuk az istállólegyet. Tehát már megtettük az első lépéseket.

Várható a szelektív növényvédő szerek széles körű hazai elterjedése?

Feltétlenül. De addig még sok kutatómunka áll előttünk. Idővel bővül a választék, s mindenki a természet igényének megfelelően válogathat a készítményekből. 5–10 év múlva valamennyi fontos kártevőnek lesz szexcsapdája, s így sokkal könnyebb lesz előrejelzésük. Ezzel párhuzamosan megindul ezeknek az anyagoknak a közvetlen védekezésre való felhasználása is. Veszélytelenek a környezetre, és mivel kis mennyiség elegendő belőlük, csökken a növényvédelem költségei.

Kik gyártják ezeket a készítményeket?

Baktériumkészítményeket jelenleg Amerikából és Franciaországból importálunk, de ha felépül a bulgáriai gyár, talán könnyebben, s főleg olcsóbban jutunk majd hozzá. A Kőbányai Gyógyszergyár kutatásai is jó

eredményeket ígérnek. A Reanal Gyógyszergyár már második éve gyárt és forgalmaz feromoncsapdákat alma-, szilva- és keleti gyümölcsmoly ellen. Az Egyesült Gyógyszer és Tápszergyár káposzta- és vetési bagoly-pille feromonjai egy-két éven belül piacra kerülhetnek. A táplálkozásgátló anyagok esetében még további alapos kutatásokra van szükség. A gyorsabb eredmény elérése érdekében együttműködünk a Kőbányai Gyógyszergyárral, a Gyógynövény- és a Gyógyszerkutató Intézetekkel. Mivel szerteágazó a terület, a növényvédő szerek gyártásába a legkülönbözőbb gyárak bekapcsolódása várható, illetve figyelhető meg.

Új utat nyit a növényvédelemben a szelektív növényvédő szerek alkalmazása?

Nem újat, inkább egy másikat. Ezek nem csodaszerek, alkalmazásukkal nem szorol vissza jelentősen a rovarölő szerek használata. A növényvédelem fő irányvonala megmarad, csak a programszerű védekezésről átlunk az okszerű védekezésre. A fő cél az, hogy minél kevesebb növényvédő szert használjunk föl, a lehető legjobb időpontban. A növényvédelem is mind összetettebbé válik, mind nagyobb tudást, felkészülést igényel. A vegyszerek ára jóval nagyobb mértékben emelkedik, mint a szelektív növényvédő szereké, amelyekből ráadásul kevesebbet kell felhasználni. De legnagyobb előnyük — amit pénzben nehéz kifejezni — a környezet megkímélése. Vegyületei káros termékek visszamaradása nélkül gyorsan lebomlanak. Rámk, emberekre is kevesebb veszélyt jelentenek.

Főnök: Miért hozni?
Alkalmazott:
Főnök: Orvos Alkalmazott:
Orvoshoz, mert tam.

Két titkárnó — Szörnyű tá — Miért? — Ha nem d

A stewardess és ezt mondta: — Kérjük, hátsági öveket, m hozni.

Egy korzikai keltette az érd úrfiú.

AZ ISZ

A SZER

A NŐCS

A LEGÚJABB

Hallottuk valahol

Főnök: Miért nem jött be tegnap dolgozni?

Alkalmazott: Rosszul éreztem magam.

Főnök: Orvosi igazolása van?

Alkalmazott: Nincs. Nem mehettem el az orvoshoz, mert tegnap valóban beteg voltam.

Két titkárnő beszélget:

— Szörnyű találmány ez az írógép!

— Miért?

— Ha nem dolgozol, rögtön hallatsz!

A stewardess rámosolygott az utasokra, és ezt mondta:

— Kérjük, húzzák szorosabbra a biztonsági öveket, mert elfelejtettünk ebédelni.

Egy korzikai faluban egy idegennek felkeltette az érdeklődését egy nagy szakállú férfi.

— Uram, engedje meg — kérdezte udvariasan a szakállastól —, hogy megtudakoljam, hogyan tudott ilyen hosszú szakállt növeszteni?

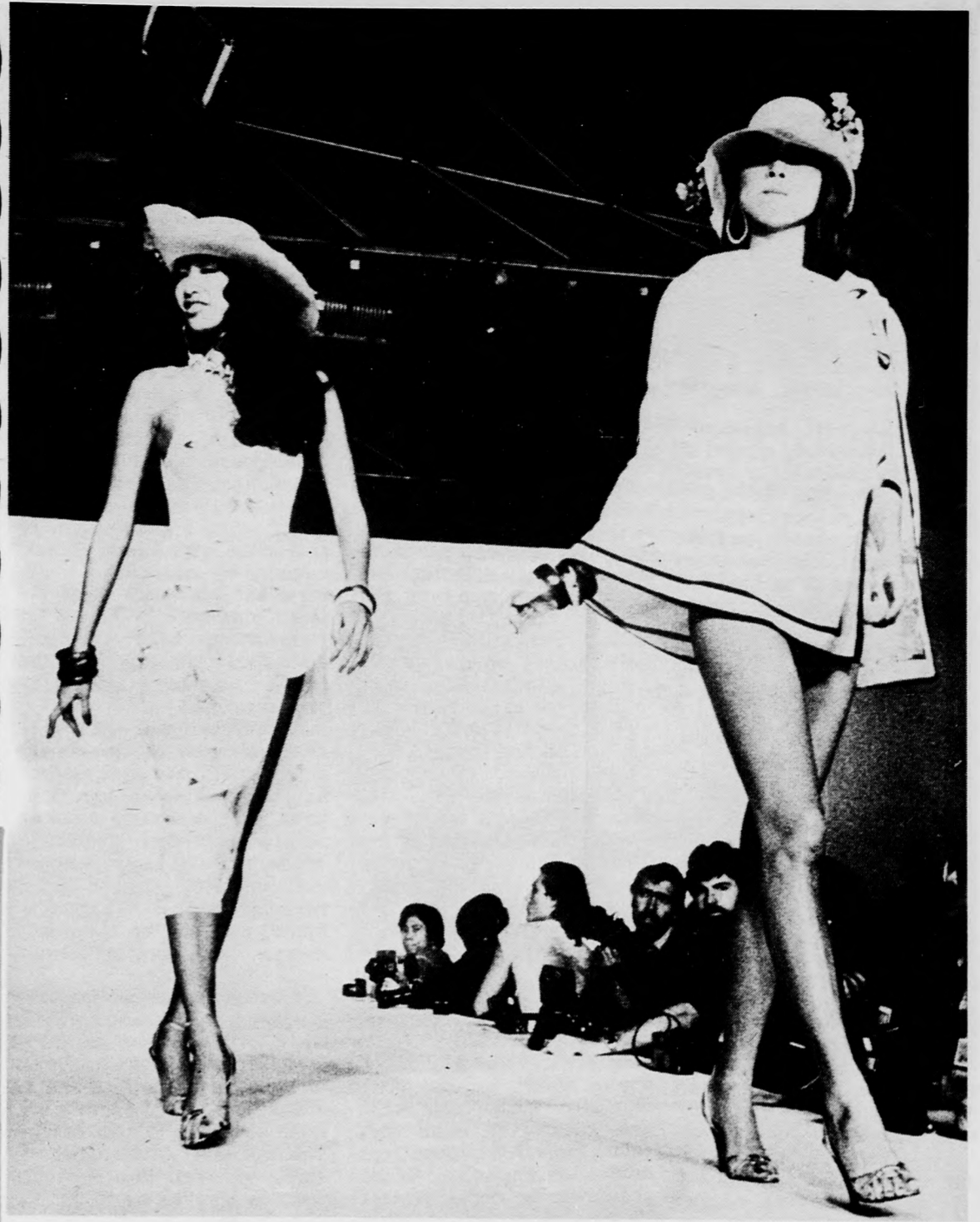
— Tudja, amikor a feleségem új villanyborotvát vett ajándékba, kidobtam a régi borotvát.

— Hm, és mit csinált a villanyborotvával?

— Semmit — vonta meg a vállát a korzikai —, várok, amíg a faluba bevezetik a villanyt.

Az ismert író vadászatra kapott meghívást. Mivel a házigazda tudta, hogy vendége rövidlátó, a többi meghívott között kis tábláskákat osztott szét ezzel a felirattal: Nem vagyok jávorszarvas. Az író azonban majdnem mégis lelőtte az egyik vadászt. Amikor megkérdezték tőle, hogyan történt, hogy nem vette észre a táblát, ezt felelte.

— A táblát természetesen láttam, de úgy tűnt, mintha az lett volna ráírva: Jávorszarvas vagyok.

Az idei nyár párizsi divatújdonságai

A nő körül forog a világ

Udvariasan gyöngéd ötleppel lepte meg hölgyismerőseit egy Ramon Escudernévű, 1931-ben elhunyt columbiai nőbarát. Elrendelte, hogy hamvasszák el, s a hamvakat osszák szét bizonyos úrhölgyek között. Oket pedig arra kérte, tegyenek belőle néhány csipetnyit egy-egy medallionba, és hordják állandóan a nyakukban. Ugyanis reá nézve nagy megnyugvást jelent az a tudat, hogy holta után is szép nők keblén fog pihenni.

Escuder úr nem volt körültekintő. Kihagyta számitásából azt a lehetőséget, hogy a hölgyek kebelére előbb-utóbb mások is ráhajítják fejüket. Gondolom, nem annyira helyhiány, mint inkább erkölcsi okokból nem túl illő, ha egyszerre két férfi igyekszik megnyugvást találni ugyanazon nőnek a kebelén!

Nincs rá megdönthetetlen bizonyíték, de állítólag az erényövet Francesco Carrara, Pádva tirannusa „találta fel” az 1300-as évek végén. A legtöbb övet Bergamóban gyártották, ezért is hívták „bergamói lakatnak, rácsnak”, de a „Vénusz-rostély” elnevezés is elterjedt volt. Ezt a diszes, ékszernek is beillő „védőeszközt” többnyire a féltékeny férj csatolta hitvesére. Elsősorban akkor került sor az ifjú hitves lakatolására, ha a férj uram elutazott, és otthon hagyta a feleségét. Természetesen az erényöv kulcsát magával vitte.

Istenem, mennyi pénzt kereshetett akkortájt egy

lakatos, egy „kulcskirály”, zett időben fehér lepedővel burkolt „kiszertetet” küldt szobába. A hatás frappáns. A duzzogó feleség megijed s férje karjában keres meenedéket. A szolgálatos díja hetven korona.

Nálunk ez az ötlet megvalósíthatatlan. A hetven svéd korona elég szép summa. A szállodaköltséget is beszámítva, mi — bérből és fizetésből élő magyar férfiek — ekkora összeget nem tudunk áldozni hitvesünk kiengesztelésére. Különben is, a legtöbb magyar férj, ha szállodába megy, nem a feleségét viszi magával!

A XIV—XV. században a szűz menyasszonyt friss virággal koszorúzták, illetve meg — írja Nyerges Ágnes Mai fiatalok? című kötetében. — Akkoriban még a fátol megbélyegző tartozéka volt az esküvői ruhának: a romlott hajadonnak kellett vele magát eltakarnia. Nürnbergben pedig a „bukott” lány szalmakoszorúval a fején ment a templomba, ráadásul a szomszédok a szertartás napján szecsákkal szórták teli a nászház udvarát.

Az egyre szaporodó lakótelepeken, emeletes, szövetkezeti házakban élő kortársaink számára ennek a szokásnak a felelevenítése rendkívül sok gondot okozna. Még elképzelni is rossz: egy-egy esküvő után tele lenne szecsákkal a lépcsőház, és lakógyűlésen, szövetkezeti közgyűlésen vitatnák meg, hogy ki takarítson. Jobb, ha a fátolnál maradunk. Az sok mindent eltakar.

A Magyar Nemzet adta hírül néhány hónappal ezelőtt:

Egy ravasz svéd szállodatulajdonos különös módját eszelte ki a veszekedős házaspárok kibékítésének.

A férj kívánságára a jel-

Nálunk ez az ötlet megvalósíthatatlan. A hetven svéd korona elég szép summa. A szállodaköltséget is beszámítva, mi — bérből és fizetésből élő magyar férfiek — ekkora összeget nem tudunk áldozni hitvesünk kiengesztelésére. Különben is, a legtöbb magyar férj, ha szállodába megy, nem a feleségét viszi magával!

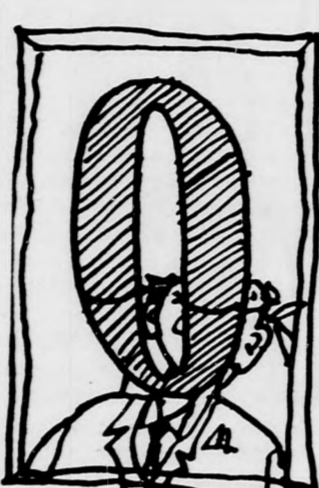
Érdekes, hogy a házasság előtti nemi élet szigorú tilalmi ellenére a régebbi századokban Európa-szerinte nyoma van a hallgatóság szokássá vált „próba-házasságnak”, más néven „vendégéjszakának”. Különösen a Fekete-erdő vidékén volt szokás, hogy az eladósorba került lány — anélkül, hogy ez bujálkodásnak számított volna — a vőlegényjelöltet ágyban is fogadta. Az is gyakran megesett, hogy a fiatalok egy-két próbaéjszaka után felhagytak egymással.

Lám, mennyivel erkölcsösebbek a mi lányaink, mint elődeink voltak! Hiszen a divatos szóhasználat szerint ők csak „együttjárnak” a fiúval. S hogy azért nálunk is akadnak leányanyák, meg sürgösen tétó alá hozott, gyorsan megkötött házasságok? Hát istenem. „Együttjárás” közben elfaradtak szegénykék, s egy kicsit lepihentek.

Kiss György Mihály

AZ ISZÁKOS

A FÉLÉNK

A NAGYKÉPŰ

A SZERELMES

Farsangi galéria

CSÁTH ATTILA KARIKATÚRÁI

A KARIKATÚRISTA

A NŐCSÁBÁSZ

A JOGÁSZ

A FODRÁSZ

A LEGÚJABB TÍPUSÚ MOSZKVIC SZEMLYAUTÓ A MERIDIÁN 1700 TS

Hajdúszoboszló

A település keletkezése az 1075. évre vezethető vissza. Elnevezése szláv eredetű, amely a XIII. század óta megmaradt. Mai formájában — a „Hajdú” előtaggal a múlt évszázadban egészült ki. Emlekeztetve arra, hogy a helység a szabad hajdúvárosok egyike volt, melynek alapfeltételét a földművelés-állattenyésztés, közelebbről a juh-tartás-pásztorokodás képezte.

A kiváltságot hajdúkatonának, a környező, elpusztult falvak határainak egy részét is megülték. (Ezáltal a terület eltarthatóságát megőrizték.) Katonai rendben, mint valamiféle táborban egy-egy tisztas parancsnoksága alatt telepedtek le. Ez az igazgatási felosztás a későbbiekben is használatos maradt. A népesség száma gyors ütemben fejlődött, az 1660. évi 6000-ról a századfordulóra megközelítette a 15 000-et. Majd az 1960-as években elérte a 22 000-et.

A hajdúvárosok 1669-ben létrehozták egységes szervezetüket, a Hajdúkerületet, amely az autonómia legfőbb tényezője lett. Ilyenképpen Szoboszlón is a városi tisztviselők egész sora alakult ki. Viszont ez esetben is érvényesült a nagy város Debrecen közelségének hatása. Pl. az aránylag kevés számú kézműves iparosság később, 1830-ban, és akkor is összevontan „Egysített Céh”-be tömörült. A kereskedelem pedig a Báthory Gábor által adományozott vásártartási jog dacára, csak az 1920-as évek végétől a nagy idegenforgalom kibontakozásával lendült fel.

A közművelődés homlokterében hosszú időn át a református egyházi kultúra állott. A felszabadulást követően indult a középfokú tanítéti oktatás, 1950-től a Hógyes Endre Gimnázium négy évfolyamán, 1962 óta a szakmunkásképző intézetben. 1959-től pedig állami zeneiskola is működik. A művelődési házban és a Béke Gyógyüdülőben színháztermek szolgálják a kulturált szórakozási érdekeltet. A Bocskay István Múzeum egész évben gazdag, helytörténeti gyűjteménnyel várja a látogatókat.

Szoboszló legújabbkori történetének új korszakot jelentő nagy eseménye 1925. október 26-án következett be. A hajdani tenger mélyéről 73 Celsius-fokos héviz tört fel a mélyfúrású kutak egyikéből. A kutatás, és feltárás során szerzett elévülhetetlen érdemeiért Páva Vajna Ferenc főorvos-bányatanácsos iránti hálóját a város emléktáblával és utca elnevezésével juttatta kifejezésre. A jódes, brómos, konyhasós összetételű termálviznek — főképpen a reumás megbetegedésekre gyakorolt — rendkívüli gyógyhatása egész Európában elismert. Ehhez képest a fürdő és övezete különböző okokból vonatottan fejlődött. Az 1960-as évtized hozta meg azokat a nagyarányú építkezéseket, amelyekkel a fürdőváros az öt megillető helyre emelkedett. Miáltal a Tiszántúl legnagyobb gyógyhelyévé lett.

A kapacitását jellemző egyes adatok. Tíz gyógy- és hat strandmedence (8560 köbméteres vízbefogadással), nyolc szakorvosi gyógytényező, 6000 személyes szállás-elhelyezőképesség stb. (A gyógyulást kereső vendégek 20 százaléka külföldről érkező.) Mellest a város földgázkincse is országosan jelentős. (Szoboszló 1959-ben lett termelőszövetkezeti város.) Debrecenben a Szoboszló utat a Dimitrov utca folytatásaként az István utba torkollik. Az útvonalon levő nagyobb létesítmények a Volán központi telepe és egy komplett üzemanyag-töltő állomás.

Dr. Bornyi József

AZ ORVOS TANÁCSA

A szívinfarktus megelőzése

Alig ötven éve a járványok egész földrészek lakosságát tizedelték meg: ma a legtöbb fertőző betegség szinte nyomtalanul meggyógyítható. Mégsem gyógyszerrel sikerült a pestis, a kolera, a tüdőbaj pusztításait megfékezni, hanem a fertőzés tudatos megelőzésével.

Ennek hajdanán sokat hirdettek rendszabályai, a kézműs, a tisztaság a mai ember életmódjának szerves részévé váltak. Ma a halálközeli statisztikának első helyén világviszonylatban a szívinfarktus áll. Ez a szív koszorúereinek elzáródását követő, kisebb-nagyobb területre kiterjedő szívizom-elhalás, amely jelenlegi eszükkel teljesen nem gyógyítható meg, azonban életvitelünk megfelelő, egyszerű kialakításával megelőzhető.

A szívizominfarktus az erre hajlamosító tényezők következtében az érlemezésedést követően alakul ki. Kialakulását elősegítik olyan „népbetegségek”, mint a túltápláltság, a magas vérnyomás, ami szellemileg túlfeszített, izgatott és nyugtatószerekkel zsúfolt, de fizikailag egészségtelen, a szükséges-letkeztől kevéssé mozgás-égyen életmódunk szinte törvényszerűen hoz magával. Pedig a káros hatások nagyrészt viszonylag kevés lemondással kiküszöbölhetnénk életünkben! A mi viszonyaink között az ún. „rizikó tényezők” közül vezet a magyar konyha. Az állati zsírdékok királyi bőségben tartalmazott étrendünk büszkén védelmezzük, pedig nemcsak ételünk zamatával dicsekedhetünk, hanem azzal is, hogy nálunk van a legtöbb elhízott, magas vérnyomásos beteg. A gyomor örömeit szívünk és érrendszerünk sinnyli meg. De hol van a jóízű

ebéd öröme az ugyanazzal szerzett rettegéstől? Egyes felmérések szerint felnőtt lakosságunk közt minden 3., 4. magas vérnyomásban szenved. Ebben nem kis része van az alkoholos italok és a fekete kávé mértékelt fogyasztásának. Sajnos sokan szinte az öngyilkosság határára szorítva visszafelé ezekre az élvezeti szerekkel!

A dohányzás ezektől csak annyiban különbözik, hogy ennek nincs olyan kis mennyisége, ami az egészséggel összeegyeztethető lenne! A dohányfüst káros idegi és rákkeltő hatásán túl, szintet fogtatja a szívet és tönkreteszi az érrendszert. Ennek ellenére az infarktuson átesett betegek közel fele tovább dohányzik.

Az olyan alapteregséget, ami a szívinfarktus kialakulásához vezet, kezelni és gondozni kell! A cukorbetegség és a magas vérnyomás megfelelő életmóddal és gyógyszeres kezeléssel egyensúlyban tartható, az érlemezésedéshoz vezető tényezők legtöbbje rendezhető. A kövér embernek megfelelő diéta útján fogynia kell. „Gyógyszerként”, megfelelően adagolt mozgás, séta, torna alkalmazása kötelező!

szívinfarktus soha előzmények, okok nélkül nem alakult ki!

Ezért a megelőzés módja kézenfekvő: elkerülni azokat a szokásokat, amelyek kihívást jelentenek a szív- és érrendszer ellen. A korszerű, helyes táplálkozás főleg növényi olajokkal készült, a végzet munkának megfelelő kalóriatartalmú, vitaminokat, fehérjét bőségesen tartalmazó, változatos étrendet jelent. Az asztalon szerepeljenek zöldségek, zsírtalan húsok, tejtermékek, gyümölcsök. A napi fekete-kávé-fogyasztás legfeljebb 1-2 adag legyen, a dohányzás szennvedélyéről pedig igyekezzünk lemondani!

A mindennapi testmozgás életszükséglet: idegrendszerünk és vérkeringésünk karbantartásáért, egész szervezetünk frissességét szolgálja! Ha ezek az elvek életünk természetes részévé válnak, a szívinfarktus tragédiája kevésbé fenyeget...

A Magyar Televízió a fenti problémákat részletesen tárgyaló 3 részes filmsorozatot készített a szívinfarktusról Közéletiség címmel. Az adások témái:

1. Az infarktus kialakulása, lefolyása
 2. Rehabilitáció
 3. Megelőzés
- A film sugárzására 1981. február 9-én, 16-án és 23-án hétfői rendkívüli adásnapokon az esti órákban kerül sor. A filmben a téma legjobb hazai és külföldi szakemberei fejtik ki a tudomány jelenlegi legkorszerűbb álláspontját a problémáról, ezért a sorozat hatékonyan szolgálhatja a megelőzésre irányuló törekvéseket, ezért megtekintése a fiatalok és az idősebb korosztály részére egyaránt ajánlatos.

BÉLYEGGYŪJTÓKNEK

LIECHTENSTEIN

A Svájc és Ausztria között elterülő mini nagyhatalom sokszor vonja magára a filatelisták figyelmét. Az ország területe akkora, mint Budapest egyharmada, lakóinak száma csak 23 ezer. Filatéliai előtörténete Magyarországhoz hasonló. Ott is, itt is az osztrák posta bélyeget használták, amelyek megfelelő pecsételéssel mindkét területen előfutárnak számítanak és többnyire igen értékesek. Liechtenstein önálló postája 1921-ben alakult meg, ettől kezdve bocsátanak ki saját bélyegeket. A posta eleinte ráfizetéssel működött, aztán hirtelen megnőtt a filatelistáktól származó bevétel, ami még az államháztartást is egyensúlyba hozta. Postaműzeuma a budapesti Bélyegmúzeummal egyidőben, 1930-ban nyílt meg. Fő látványossága a hazai bélyegek (tervezet, próbanyomatok stb.)

gyűjteménye, amelyből kiadványokból viszont a magyar közgyűjtemény sokszorta gazdagabb. Gondosan szervezték meg a bélyegértékesítő irodát, ahol gyakorta váratlanul hamar kifognak az újdonságok. Az első 15 év bélyegeinek ritkasága érthető, ez az időszak másuttal a klasszikus sorozatok kora. Két éve készítették el az első hivatalos carte-maximumot, amelynek értéke már az eredeti ár százszorosa felé közeledek. Kevés bélyeget bocsátanak ki, évente csak öt-hat sorozatot, közülük néhányat 10—25 ezer darabot magában foglaló ivben. A teljesség érdekében ezért kell mélyen zsebbe nyúlni a gyűjtőknek. Eddig érdemes volt a korábbi újdonságokat rövid idő eltelével keresni és a katalógusok kedvezően jegyzik.

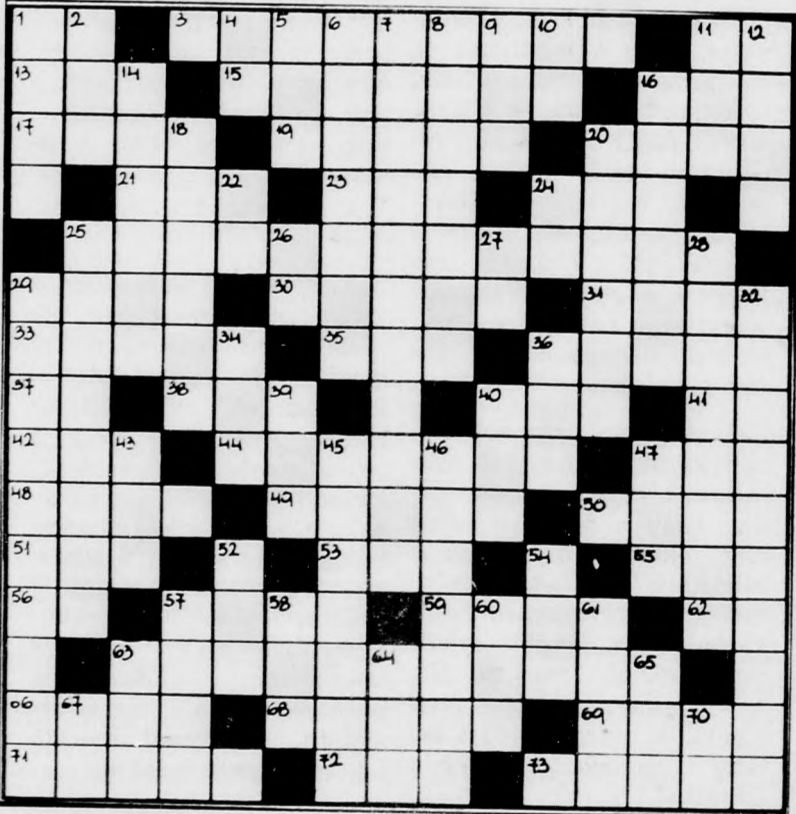
PÉNZNEM, PÉNZÉRTÉK

Egy közmondás szerint az idők változnak. Korunkban a pénz módosulása gyors — legalábbis ez olvasható le a bélyegekről. Az Afrika déli részén fekvő Basutoföld angol gyarmati sorsból 1966-ban szabadult fel. Az önálló állam az ősi Lesotho nevet vette fel. Most a korábbi cent/Rand pénznem cserélik át lisente/Maloti nemzeti pénzegységre. A forgalmi sorozat 11 címleten az eddigi rövidítéseket felhagyva s, illetve M betűkre alakították. Tehát újra meg kell vásárolni a gyűjtők az ország térképét, zászlaját, királyait ábrázoló, valamint a gyémánt bányászati, fazekassági bemutató bélyegeket. Lesothóban — úgy tűnik — a népi fazekasság jelentős

foglalkozási ág, mert négy bélyegből álló új sorozat (már lisente pénzegységben) mives cserépedényekben gyönyörű kódtet. Izlandban leértékelték a pénzt, 100 régi korona tesz ki egy újat. A lakosság részére előnyös, hogy a nagy számokat 100-al egyszerűsítik, de be kell cserélni minden bankjegyet. A pénzreform az 1973 óta kibocsátott bélyegek felett nyomtalanul múlik el. A jelzett időpont óta ugyanis óvatosságból csak számok szerepelnek a bélyegeken és a pénzegységet nem tüntették fel. Így a rádió 50 éves jubileumára kiadott bélyeg „400” értékjelzése tavaly még 400 korona bérmentesítési értékkel bírt, az idén 400 öre értékben fogadják el.

KERESZTREJTVE

LÉGER

Száz évvel ezelőtt — 1881. február 2-án — született **Fernand Léger**, francia festő, a modern festészet egyik legnőnlőbb és legerősebb egyénisége. Nagy alkotásaiból mutatunk be néhányat a jubileum alkalmából.

- VÍZSZINTES:** 1. Csermely. 3. Az indiánok vagy kiásták, vagy elásták. 11. Szintén. 13. Értésülés. 15. Holland filozófus, a modern természettudomány gondolkodás előfutára (1632—77). 16. Evácska. 17. Férfinév. 19. Olasz férfinév. 20. Sóvárog. 21. A bíróság előtt folyik. 23. Becézett Ágnes. 24. ...-fi, tudományos-fantasztikus regény. 25. A proletár hétköznapi örökítő meg ez a festménye. 29. A szavaló mondanivalója. 30. Gyors ütemű ukrán nemzeti tánc. 31. Kamatozó nagyobb pénzösszeg. 33. Milano A osztályú labdarúgócsapatának rövidített neve. 5. Kórus. 36. Béaur, argóban. 37. Zéta egységű betű. 38. Az első magyar újság, a Magyar Hírmondó megindítója (Mátyás). 40. Német névelő. 41. Sir. 42. A kereskedelem egyik fajtája. 44. Munkásokat ábrázoló másik képe. 27. Rímankodik. 48. Egyenlő. 49. Radioaktív elem, nemes gáz. 50. Híres kuruc generális volt (Tamás). 51. Ugyanez rövidítése. 53. Spion. 55. Területi rövidítés. 56. G. T. 57. Női név. 59. Hentesszám. 62. Kettős megállóhely betűjele. 63. 1925-ben fali-képp festett a híres francia építész, városépítő kiállítási pavilonjába. Az építész neve. 66. Orosz férfinév. 68. Lökés, taszítás. 69. Dunántúli város. 71. Nyomába jár. 72. Névvel. 73. Tapogatva keresgél valamit.
- FÜGGŐLEGES:** 1. Enni szeretne. 2. Verskellék. 4. Egyforma mássalhangzók. 5. Becézett szülő. 6. A görög mitológia óriásai. 7. Kedvelt

AUTÓSOK-MOTOROSOK

Naponta nézzük meg...

A személygépkocsi esetében nagyon fontos feladat a napi gondozás és ellenőrzés. Melyek a napi elindulás előtti feladataink? Mindkét fémberendezést külön-külön is ellenőrizzük. Nagyon fontos, hogy az e tengelyen levő fékek azonos időben és azonos hatással funkcionáljanak. Nem egy olyan esetről tudunk, hogy hosszú működések miatt a fékezés pillanatában főként sikos, csúszós útviszonyok esetében a gépkocsi keresztbe fordul, s az úttesten útközlik a vele szemben közlekedő

véletlen személygépkocsival. Nagyon fontos, hogy a fékpedál benyomása esetében egyszeri benyomás (tehát úgynevezett pumpálás nélkül) a fékhatás jelentkezzen. A rögzítő fékek esetében is követelmény (magunkkal szemben is) a hátsó tengelyen való fékek azonos idejű és hatású működése. Szükséges a kormányberendezés működésének, valamint a kormány holtjátékának ellenőrzése. Feltétlenül ellenőrizzük az összes világító és jelző berendezést (helyzetlámpa, tempófény, országúti világítás, villogó irányjelző, hangjelző készülék, fénykürt, féklámpa), ezen túlmenően az ablaktörlő működését, az ablakmosó berendezését, valamint a szerelvényen levő műszereket. Cél-szerű mindennap indulás előtt a gumibroncsok állapotát is megvizsgálni. Ajánlatos minden reggel az olajszint és az olajnyomás, valamint a hűtőfolyadék szint ellenőrzése.

Személygépkocsi esetében a ciklikus, terszerű megelőző karbantartás keretén belül nyugodtan beszélhetünk I-es és II-es számú műszaki szemléről. Az I-es számú műszaki szemlélet ajánlatos 4—5000 kilométer teljesítmény között elvégezni. A feladat tulajdonképpen két részből áll.

Egyrészt revíziós, azaz megbontás nélküli ellenőrzés, amit mindenképpen első mosás után közvetlenül végzettségünk el. Másrészt úgynevezett szerviz tevékenység, olajszint ellenőrzése, esetleges utántöltés, zsírozás stb. Az úgynevezett II. számú műszaki szemlélet 15—20 ezer kilométer között tanácsoljuk elvégeztetni és minden körülmények között szakmühelyben, ugyanis e tevékenység az I. számú műszaki szemle feladatain túlmenően szerkezeti egységek megbontásos tevékenységét és az esetlegesen elhasznált alkatrészek cseréjét is magában foglalja, de mindenképpen műszeres ellenőrzést és beszállózat, bemérés igényel.

Itt szeretnénk még olvasóink figyelmét felhívni a gumibroncs-vásárlásnál és fel-szerelésnél a következőkre: gépkocsinkra csak azonos szerkezetű és futómintázatú gumibroncsot szerelhetünk fel, és ezután a kerekek centírozását mindenképpen szakmühelyben végeztessük el.

Tanácsoljuk, hogy a gépjárműnk vizsgára bocsátás előtt szakmühelyben műszeres hibafeltárára vigyük el, és csak a feltárt műszaki hiányosságok végeztetése után bocsássuk vizsgára, így biztos alkalmas minősítést kap.

Figyelemre méltó a hibrid kerékpár, amelyet könnyű terepen hagyományos módon, pedálozással lehet hajtani, az emelkedőn pedig át-kapcsol a vezet az ülés alá épített villamos segédmotorra. Képzünk: ugyancsak egy ilyen „rangszerű” konstrukciót láthatunk, egy ún. kerékpárgépjárműt, amelyet a villamos kerékpár hajtására a sebességváltóval is egybe-szerkesztve készített az angol szabadalmaztatója. (KS)

H. J.

B

Vidékünkön, ban sokak kedv jellegzetes ételét cot. Főzik s fogytehetik, de mitbérházban ennelre nincsenek meLábasban főzve ható, meg aztán hogy a slambucrint pedig a halbográcsban az igügyességgel, valrint költséggel koldható az „igazés a legmoderban is.

A szükséges se készítéséhez vasútletheben úgytaláncot, s a hpen egy 70 centir kisebb darab huvasat, lehetőleg ter vastagságban egy fémfűrész tirtokában mártetünk a bognárgedészköz elkés munkamenet a k

OTTHON - CSALÁD - OTTHON

Divat és a KGST

A KGST jelentősége és szerepe az öltözködéskultúra területén is egyre fontosabbá válik. Rengeteg műszaki és divatkérdést dolgozunk ki közösen, amit minden ország, gazdasági helyzetétől függően, hasznosíthat. A KGST-munkák egyik leglényegesebb része az a divatirány kialakításával kapcsolatos bemutatósorozat, amire minden ország kulturális és gazdasági adottságait fölmérve fölkezdül.

1980 novemberében Prágában velünk együtt nyolc ország bemutatóját láthattuk, és ebben a munkában először vett részt Kuba. A téma 1982-re javasolt divatirányzat elfogadása volt. Az ez alkalommal megrendezett bemutatók rendkívül sok élményt nyújtottak, és a dokumentációkon keresztül a résztvevők minden „titkot” megtudhatnak. A divatirány, amit a jegyzőkönyv rögzít, vonatkozik a színekre, az alapanyagokra, a formára, a kellékre.

A prágai bemutatók összekepe azt bizonyítja, hogy országaink közös munkája jó, divatinformációink azonosak, és az eltérést a sajátos nemzeti hagyomány adja. Mindez az egyes országok kollektív színesítési és jellegzetességeit teszi.

A prágai találkozón két téma volt napirenden, a divatiránytémák és a 40, illetve 40 év fölötti nők öltöztetése. A bemutató sorozatot a rendező ország, Csehszlovákia kezdte. Az egész divatirányt felölelő kollektív remek színvariációkból, klasszikus sportos és klasszikus elegáns modellekből állt. Érdemes odafigyelni más országok munkáira, a csehszlovák kollektívban nagyon szép bukálé, dublé, vászon, szövetelek, kötött kelmék és műszörmék szerepeltek. Jól fölépített, egységes kol-

lekció volt a nyári együttesektől a télig, a sportostól az elegánsig.

A magyar kollektív alapfogolata és kiindulópontja a jelenlegi gazdasági helyzetre, a nemzetközi kapcsolatokra épült. Célunk volt, hogy gazdasági nehézségeink ellenére, olyan minőségileg és esztétikailag jó kollektívot készítsünk, ami öltözködéskultúránkat fejleszti. Sikerünk volt, nagy sikerünk. Röviden: kollektívunk a színekre épült és a színeken belül a stílus, a különböző évszaknak megfelelő ruhák csoportosítására.

A bemutató sorozat alatt kitértek a németek racionális, variálható elgondolásaikkal, az egyszerű, nőies és sportos együttesekkel és a különböző kötött modellekkel. A románok színességükkel és az érdekes szabászati megoldásokkal hívták magukra a figyelmet. A legemlékezetesebbek maradtak a különböző mintájú zsrorszett modellek. A lengyelek pihenő szabad idő ruhái, a sportos steppelt kabátjai és a klasszikus skótkockás rakott szoknyák blézerekkel nagy kockás kendővel jellegzetesek voltak. Nagyon tetszettek a mély színekből álló aprómintás bársony mellényes és kalapos folklor ruhák. A szovjet kollektív talán a KGST-országok között a legegységibb. Érdekesebben keveredik a modelleken az orosz népi kultúra, a keleti és nyugat-európai hatás. A nőies formákat karakteressé tette a kucsma, a papkalap, a barrett. A bolgár kollektív, a kifejezetten nyári együtteseket kivéve, mély színekből állt. Mély bordó, lila, mályva, szürke. A legszebb és leghangulatossabb modellek a nosztalgikus csipkegalléros és kreppsorszett ruhák voltak. A bemutató sorozat befejező

Szürkéskék ballon kabát, fehér gabardin blézer, apró szürke-kék pepita szoknyával, szürkéskék kötött blúzzal. A modellekhez az anyagokat a Richard Finomposztógyár, a Magyar Posztógyár, a Halasi Kötöttáru gyár készítette

Fehér átmeneti trencskó jellegű kabát, kockás flanel kétrészes ruha szürke-bézs színekből

Szürke, bővonalú shetland kabát piros-szürke apró pepita kosztüm, fehér selyem romantikus blúzzal

Mélykék férfi gabardin trencskó kabát, piros-szürke apró pepita öltönnel

részét a kubaik adták. Csodálatos, napsütötte, élénk színekből álló kollektívjukkal, amiben égetett a fehér, olyan fehér volt a barna bőrű kubaik lányon. De a csehszlovák manekenek is fantasztikusak és egzotikusak lettek a tőlünk távoli nép ruháiban. Olyan kultúrát és olyan hagyományt sugároztak, ami eddig nem volt a KGST-bemutatókon. A romantikus fehér vászon hosszú ruhák, maderai cakkokkal, bársony és szövött szalag befűzésekkel, az élénk színű fűrdőruhák,

nagy fehér kézfestett vászon köpenyek, a szívárvány harsogó színeiben csirkos anyagok, a manuális megmunkálás, egyszerűen egy másik napsütötte földrészt „divatját” hirdette. Bemutatkozása természetesen erőként hatott. Nagyon örültem ennek a találkozásnak és annak, hogy ez az ország be akar kapcsolódni a közös munkánkba és ezt máris csodálunkan kezdte, amit dokumentációs anyaga is bizonyít.

Lendvai Ilona

SZÁMPÓTLÁS

10		
	40	
		70

Írjátok be az ábra üres mezőibe az alábbi számokat úgy, hogy minden vízszintes és függőleges sor, valamint a két átló számainak összege 120-120 legyen!
4, 16, 34, 46, 64, 76.

Megfelelő: 10 64 46 76 40 40 76 40 46

Bográcsban, gáztűzhelyen

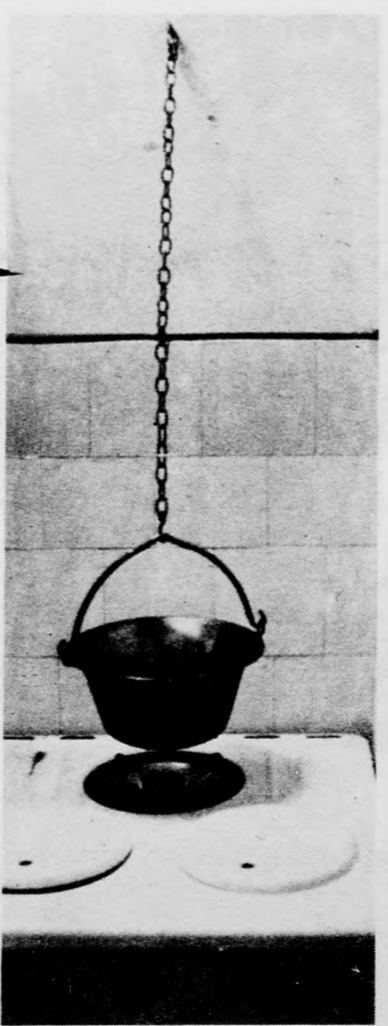
Vidékünkön, a Hajdúságban sokak kedvelik a tájké jellegzetes ételt, a slambucot. Főzik s fogyasztják is, ha lehet, de mit tehetnek, ha bérházban ennek elkészítésére nincsenek meg a feltételek. Lábasban főzve nem forgatható, meg aztán tudott dolog, hogy a slambuc (egyesek szerint pedig a halászlé is) csak bográcsban az igazi. Egy kis ügyességgel, valóban pár forint költséggel könnyen megoldható az „igazi” slambucfőzés a legmodernebb konyhában is.

A szükséges segédeszköz elkészítéséhez vásároljunk vasútleben úgynevezett kutyaláncot, s a használatára egy 70 centiméteres nem kisebb darab hulladék betonvasat, lehetőleg 7-8 milliméter vastagságban. Egy satu, egy fémfűrés és egy fűrés birtokában máris hozzákezdhetünk a bográcsos való segédeszköz elkészítéséhez. A munkamenet a következő:

Megnézzük, mennyi hely áll rendelkezésre a tűzhely fölött. Eszközünk méreteit ugyanis ennek megfelelően kell kialakítani. A betonacél közepén V-alakban meghajlítjuk (kb. 120 fokos szögben), ezt követően két végét is ilyen szögben behajlítjuk, s a bogrács fogva kb. 2 centiméteren. Az ily módon létrehozott V-alakú vasat közepén 2-es fémfűréssel kifúrjuk. A lánc utolsó szemét átfűrészelve kampóvá kalapáljuk, hogy a bogrács ráakaszható legyen. A V-alakú betonvasat a gáztűzhely mögötti falhoz illesztjük, helyét bejelöljük és a vasnak megfelelő átmérőjű 2 cm mélységű lyukakat fúrunk a falba. A V-alakú betonvas visszahajlított 2 cm-es végeinek ezekbe kell illeszkedniük. Ezután kb. 10-15 centiméterrel feljebb a falra, a két furat közé, műanyag tiplivel kampós facsavart szerelünk. A lánc egyik végét erre akasztjuk, majd a V-alakú

betonvas közepéhez — furatán át — 2 mm-es huzallal a szükséges helyen kötjük. A betonvas és a lánc méretét természetesen aszerint választjuk meg, milyen távolságra van a gázláng a faltól, milyen széles és magas hely áll rendelkezésre, hogy a bogrács az égő gázláng felett megfelelő magasságban függjön.

A láncal összekötött V-alakú segédeszköz használaton kívül egy mozdulattal leakasztható és elrakható, csak a felfüggesztést szolgáló kampós facsavar és a két falfurat marad. A falon levő akasztókampó úgy kell rögzíteni, hogy ez tartja majd az étellel teli bográcsot fővés közben. Kevés pipissel, festékkel a falfuratokat is ki lehet úgy alakítani, hogy ne csúfítsa el a konyhát. A felfüggesztő szerkezetet feketére festhetjük. Az egy pillanat alatt felszerelhető segédeszközre akasztva pedig már

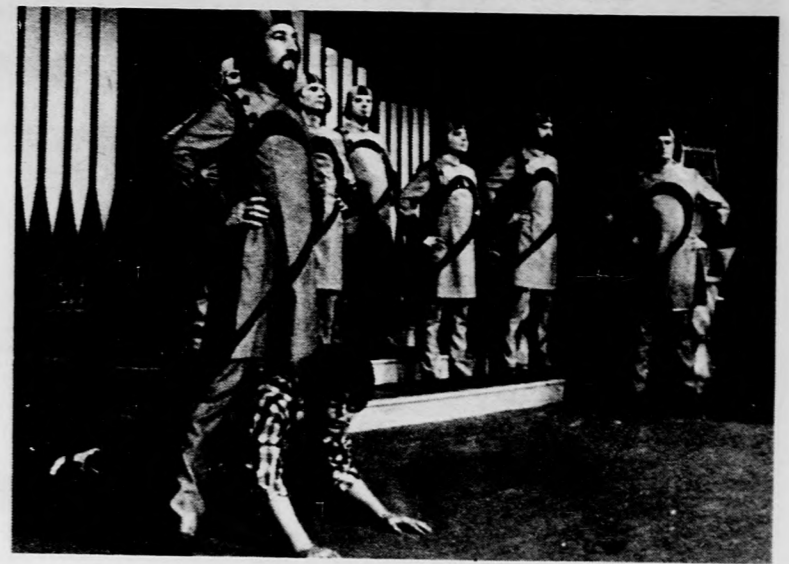

kedvünkre forgathatjuk 32-szer a slambucot.

Ezzel az eszközzel modern konyhában is felidézhetjük a szabadban, bográcsban főzés előnyeit, hangulatát.

H. A.

Muzsikus Péter

29 Péter: Vár anyukám, apukám, ilyen nehéz nap után. És én mégis maradok, amíg ki nem szabadítom börtönéből a rabot. Hibázott, de megbánta, nem hagyom itt magára. Jó anyukám, apukám, tudom, büszke lesz reám!

30 Dob: Szaporán, szaporán itélkezzünk, az a jó ha korán hozzákezdünk!

Kürt: Bírászkodni élvezet, a főbíró én leszek

31 Fagott: En, a nagy fa-fagott háborgok, én leszek a vi-vitéz tábornok!

32 Vonósok: Ha csak ez kell, vivjünk csatát! Ússzefog a vonós család!

33 Cselló: Egy hadicsel jó, mint hadicselló nyerek csatát!

HÁZ

Hajdúszoboszlón sürgősen eladó egy 174 négyzetméteres kertes ház. Erdéklődni lehet: Székely Sándor, Zrínyi M. u. 41. szám alatt, egész nap.

Összeköltözök! Háromszobás plusz kétszobás összkomfortos ház, egy telken eladó. Honvédtemető u. 12.

AKÁCS

3 szobás, földszintes, gázfűtéses, zöldövezeti (Egyetem kávéház közelében) loggias tanácslakást telefon van — cserélhető másfél szobás tanácslakásra. Tavaszra csak átállás. „Vénkert, Újkert előnyben” jellegére a kiadóba.

2 plusz fél szobás, 64 négyzetméteres, OTP-örökös lakás Jerikó utcában eladó, 500 000 plusz OTP-átvállalással. „Kifémelt övezet” jellegére a kiadóba.

Minijáratot vennék OTP-átvállalással. Ár megjelölést kérek. „Aktív” jellegére a kiadóba.

Kodály utcai kétszobás, étkezős, összkomfortos társaslakást garázzsal elcserelelnék nagyobbra. „Környéken” jellegére a kiadóba.

Hajdúszoboszlón, közvetlenül a fürdő mellett 3 szobás, összkomfortos, modern társasházi lakás garázzsal 8500 Ft/m²-es árral eladó. „Üdülőknek is megvehető” jellegére a kiadóba.

APRÓHIRDETÉSEK

INGATLAN

Berettyóújfalun, Köztársaság útja 7. sz. alatt 474 négyzetm²-es gyümölcsös összkomfortos lakással eladó. A telken kedvező fekvése miatt még három lakás építhető. Erdéklődni a helyszínen.

Bükkszentkereszten 3 szintes nyaraló berendezve eladó. Irányár: 380 000 Ft. Erdéklődni lehet: Balogh István, Miskolc, III. Virág u. 3.

Hajdúszoboszlón üdülőt lehet venni. „Fürdő közelében” jellegére a kiadóba.

ALBÉLET

Főberő nékiuli albérletbe lakókat keresünk. „Csapó utca 106.” jellegére a kiadóba.

ÁLLÁS

Spanyol nyelvet tanító. „Bármely fokozat” jellegére a kiadóba.

Matematikából fizikából korrepetálást vállal középiskolára előkészítő szaktanár. Béke útja 58. 3. épület.

Orvos házaspár 16 hónapos kislány mellé egész napra gondozót keres. Erdéklődni hétköznap fél hat után, Bözserményi út 83. 1. 3.

JÁRMŰ

Lada Combi öt méter teherbírású utánfutóval eladó. Hajdúszoboszló, Kun Béla u. 6. CX-es Wartburg eladó. Hajdúszoboszló, Újfehértó u. 70.

ZC-s Trabant Speciál eladó. Mercs, Vámospercs, Bagaméri u. 1. Idős Trabant 601-es olcsón, üzempélesen eladó. Telefon: 15-370, munkaidő után.

1500-as Polski bontva eladó. Bajcsy-Zs. u. 15.

HÁZASSÁG

Megismerkednék korábban hozott ill. alacsony, barna nővel, aki a zenét, természetet szereti. „Nyugdíj előtt” jellegére a kiadóba.

172 cm magas, 35 éves barna, lelkiellenes igényes férfi társat keres házasság céljából. „Özinteség” jellegére a kiadóba.

Rendezett körülmények között élő, mely érzelmi, barna nő — járáshibával — megismerkedne független, komoly életfelfogással, hozzá illő férfival 40-48 éves korig házasság céljából. Lehetőleg fényképpel ellátott leveleket „Jogosított” jellegére a kiadóba.

BŰTOR

Mindenféle szék bűtor vétel és eladása. Arany János u. 13. Telefon: 20-019.

GÉP ÉS SZERSZÁM

Vattacukorgép sürgősen eladó. Cím: Ebes Lajos, Hosszúpályi, Vörösmarty u. 16.

EGYÉB

Olajkályha tartozékokkal, 2500 Ft-ért eladó. Görgey u. 6. X. 86.

Kerítésdrótfonat, csibedrótfonat, rabszálát a legnagyobb áremértékkel vásárolhat, díjmentesen házhoz szállítva. Hatvan u. 34.

ÁLLAT

Napospicé-előjegyzés és -vásárlás Debrecen, Szépl. u. 44.

Köztöltő nő és gyermek csizmanadrágok, nadrágkosztümök, szoknyák, pulóverek, flanel és jersey ingblúzok nagy választékban kaphatók. „Krisztina kötődé” Vár u. 2. I. 4.

Kés, olló, borotva, darálókések élezése, javítása, Mester u. 39.

Balatonbogláron, Velencei tónál Agárdon szövetkezeti üdülőlakrészek tagságát, szervezi 49. UMK. Budapest, XII. Alkotás u. 11. 351-165, 153-898. Kérjen tájékoztatást!

Garázs kiadó. Poroszló út 52. Telefon: 11-074.

Garázs olcsón eladó. Vörösmarty u. 21. alatt. Erdéklődni Tóth Béla, Ságvári u. 5. II. em. 20-823.

VASVILL KÉRESKEDELMI VÁLLALAT

21. sz. Vas-Műszaki Szakboltja

SZAKOSÍTOTT egységekkel, széles áruválasztékkal várja a

KEDVES VÁSÁRLÓKAT

HATVAN UTCA 43. SZÁM: utcai egységben; műszaki és villamossági áruk udvari egységben; szerszámok, vasalások, záruk, tüzelési eszközök, színesfémtermékek, hengerelt és húzott, valamint egyéb vasárak.

HATVAN UTCA 49. SZÁM ALATTI UDVARBAN: szerelvényárak: víz-, gázszelvények, fűrdőszoba-felszerelések, kislakások központi fűtéséhez berendezések.

Bécsben pár napos Forst temetése u. pent a hír: „Jörk Marlene Dietrich aki jelentős szerepet játszott a német kultúra érdekében” okok miatt még tudott volna jönni, de nem is ment volna. De nem is ment volna Forst — ez a ment el többet. Willi Forst — ez a régen volt. Egy nem, egy politika. Egy ember, aki a ben is filmeket forgatott a zsidók között. 1927 nyarán Forst lené Dietrich volt legnagyobb pletykázósa. „Way” című revüvel látták őket társaslokban, éntermekben, lokálokban” — iteletrajzírója, Higham. „A hallatlan sikere nem vezetett mindenfelé kettősgos románcáról. A siker — Marlenevel később Berlinben Harald — olyan nagy rögtön forgatni egy filmet a pár Electric” címmel Dietrich próazonban olyan okoztak, hogy nek erősen fel ké hogy megkapja a. „Café Elect film volt, mely közreműködött, melyben Marlene kapott. Ezután szerepet játszott. „Kék angyal” Willi Forsttal a vesztélyei”-ben. 1934-ben, őt film után, meglene Bécsbe, abmenyben, hogy egy osztrák filmben leg Willi Forst aki időközben nensebb filmeket rült”. Willi Forst a készített elő, akgyobb sikerét, és szerepet nem Marhanem Paula Wekor annak oka a sendő, hogy Marmond még Forst másba szeretett be. A „másik” Hans aki Paula WessHubert Marischk szinpadon a „Soperetben. A Marlene roha hűzta maga után Járny öltözéjébe. Míg el nem u dig Forst és Ma Hans Járnyval v

FARSANGI POHÁRPARADÉ

a CENTRUM ÁRUHÁZBAN

február 9-11. Keresse fel háztartási osztályunkat, ahol az Ön által kiválasztott poharakból „Ötöt fizet — hatot kap”

CIPŐVÁSÁR! CIPŐVÁSÁR! RAKAMAZON

az új cipőboltban

(a vasútállomás mellett)

Nyitás: 1981. február 11-én 14 órakor

Kilenc ktsz termékéből 10 milliós árukészlet.

Női félcipők, női bokacsizmak, divatos szandálók, férfi és gyermekcipők

NYITÁSRA 1 MILLIÓS ÁRENGEDMÉNY! OLCSO MEG OLCSOBBAN!

női bokacsizma	843 Ft helyett	603 Ft
női félcipő	387 Ft helyett	100 Ft
női félcipő	368 Ft helyett	100 Ft
női félcipő	185 Ft helyett	70 Ft

VÁRJUK KEDVES VÁSÁRLÓINKAT

ÁFÉSZ RAKAMAZ

Azonnali belépéssel felvesszünk két műszakos munkakörbe gépjármű műszaki adminisztrátort, villamostargonca-vezetőt, lánghegesztőket, karosszerialakatosokat és hűtőjavító bádógosokat. Debrecen Autójavító Ipari Szövetkezet, Debrecen, István út 83.

Azonnali belépéssel felvesszünk két műszakos munkakörbe gépjármű műszaki adminisztrátort, villamostargonca-vezetőt, lánghegesztőket, karosszerialakatosokat és hűtőjavító bádógosokat. Debrecen Autójavító Ipari Szövetkezet, Debrecen, István út 83.

Azonnali belépéssel felvesszünk két műszakos munkakörbe gépjármű műszaki adminisztrátort, villamostargonca-vezetőt, lánghegesztőket, karosszerialakatosokat és hűtőjavító bádógosokat. Debrecen Autójavító Ipari Szövetkezet, Debrecen, István út 83.

Azonnali belépéssel felvesszünk két műszakos munkakörbe gépjármű műszaki adminisztrátort, villamostargonca-vezetőt, lánghegesztőket, karosszerialakatosokat és hűtőjavító bádógosokat. Debrecen Autójavító Ipari Szövetkezet, Debrecen, István út 83.

GYÁSZHÍREK

Fájó szívvel tudatjuk mindazoknak, akik ismerték és szerették, hogy szeretett férjem, edesapánk, testvérünk, fiunk, vőnk és jó rokonunk, **IFJ. KUN FERENC** életének 41. évében váratlanul elhúzott szerettei köréből. Drága halottunkat 1981. február 8-án, vasárnap délután 2 órakor helyezük örök nyugalomra a Józsa Köztemetőben. A gyászoló család. Lakás: Józsa, Silye Gábor u. 30.

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy szeretett jó férjem, edesapánk, gyermekünk, testvérünk, vőm, sógorunk és jó rokonunk, **NAGY FERENC** gépkocsivezető, 36 éves korában, tragikus körülmények között, 1981. február 4-én elhunyt. Felejtethetlen halottunkat 1981. február 10-én, kedden délután 2 órakor helyezük örök nyugalomra a Józsa Köztemetőben. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Április 4. útja 21. I. 5.

Fájdalommal tudatjuk, hogy nagyon szeretett nagynénénk, kedves rokonunk, húsgyörgyünk, **VIGH ROZÁ** nyugdíjas, 1981. január 22-én, 79 éves korában csendesen elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása a ref. egyház szertartása szerint, 1981. február 10-én, fél 2 órakor lesz a Köztemető I. sz. terméből. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Szoboszlói út 15.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik **TÓTH ANTAL** nyugdíjas kereskedő, hajdúszoboszlói lakos temetésén megjelentek, ravatalára koszorúztak, virágot helyeztek és mélyszégyen bánatunkban részvételüket fejezték ki. A gyászoló család.

ÉRDÉMES MEGNÉZNI A TÉLI VÁSÁR ENGEDMÉNYES ÁRUIT!

február 9-től 21-ig, amikor 30-40 százalékos engedménnyel vásárolhat.

Várjuk kedves vásárlóinkat debreceni és vidéki szaküzleteinkben, **UNIÓ** Áruházunkban.

UNIÓ ÁRUHÁZ

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS!

Pályázatot hirdetünk nádudvari, II. osztályú, hagyományos szoros elszámolású **étterem vezetésére**

JELENTKEZNI LEHET írásban, részletes önéletrajz csatolásával az eddigi munkahelyek feltüntetésével.

NÁDUDVARI VÖRÖS CSILLAG MGMTSZ kereskedelmi főigazgató 4025 Debrecen, Vörös Hadsereg útja 59.

TANÁCS

gyakorlati

Autó-elektronika, hidraulika, színesfém, kőműves, lakatos, szakkubikos, segédmunk

felves

a Hajdú-Bihar TANÁCS ÉPÍTŐIPARI VÁ

JELENTKEZ Simonffy utca 34-

A Hung

gépészmű laboratórium időtartamra.

Továbbá lakatos targoncavezető 3 műszak

Jelentkezni lehet Debrecen

MARLENE

Végül is a hazám...

Bécsben pár nappal Willi Forst temetése után felröppent a hír: „Jön Marlene!” Marlene Dietrich azonban, aki jelentős szerepet játszott Willi Forst életében, nem érkezett meg. Egészségügyi okok miatt még akkor sem tudott volna jönni, ha egybékent akart volna.

De nem is akart; nem ment el több temetésre; és Willi Forst — ez már nagyon régen volt. Egy nagy szerelem, egy politikai csalódás. Egy ember, aki a náci időkben is filmeket forgatott, miközben a zsidókat elgázosták.

1927 nyarán Forst és Marlene Dietrich volt Bécsben a legnagyobb pletykátéma. Közösen léptek fel a „Broadway” című revüben. „Együtt látták őket társaságban, bálokon, éttermekben és éjjeli lokálokból” — írja Marlene eletrajzírója, Charles Higham. „A »Broadway« hallatlan sikere részben arra vezethető vissza, hogy mindenféle kettőjük állítólagos románjáról beszéltek”.

A siker — Marlene egy évvel később megismételte Berlinben Harald Paulsen-nel — olyan nagy volt, hogy rögtön forgatni is akartak egy filmet a párral: „Café Electric” címmel. Marlene Dietrich próbafelvételét azonban olyan csalódást okozta, hogy Willi Forstnak erősen fel kellett lépnie, hogy megkapja a szerepet.

A „Café Electric” a 12. film volt, melyben 1922 óta közreműködött, és az első, melyben Marlene főszerepet kapott. Ezután már csak főszerepet játszott, az 1929-es „Kék angyal” előtt ismét Willi Forsttal a „Jegyesség veszélyei”-ben.

1934-ben, öt hollywoodi film után, még eljött Marlene Bécsbe, „abban a reményben, hogy szerepet kap egy osztrák filmben, sőt esetleg Willi Forst rendezésében, aki időközben a legprominensebb filmek közé került”.

Willi Forst a „Maskaradét” készítette elő, akkori legnagyobb sikerét, és ha a női szerepet nem Marlene kapta, hanem Paula Wessely, akkor annak oka abban keresendő, hogy Marlene úgymond még Forst karjaiban másba szeretett bele.

A „másik” Hans Járav volt, aki Paula Wesselyvel és Hubert Marischkával állt a színpadon a „Sissy” című operettben. A szünetben Marlene rohamléptekkel húzta maga után Forstot, Járav öltözőjébe.

Míg el nem utazott, addig Forst és Marlene csak Hans Járavval volt látható

Bécsben, és mint mondtuk, a „Maskaradéban” Paula Wesselyvel játszott első filmszerepét. Willi Forsttal soha többé nem beszélt Marlene Dietrich.

Paula Wesselyről Marlene 1945 szeptemberében Berlinben, egy csoport gyorsan összehívott német művész előtt, akiket antifasisztáknak tartott, kijelentette: „Eladta magát egy kis pénzért...”

Mentora Josef von Sternberg, akinek Berlinből érkezett barátai körében volt Hollywoodban, mikor Hitler átvette a hatalmat. Sok politikai távolbalatást nem kért tőle, erre az évek során kényszerült.

Arról az „ellenségeskedésről”, melyet vele szemben tanúsítottak, a gyűlölködő újságíkokról, melyet az amerikai egyenruhában történt fellépése miatt írtak róla, soha sem tudta megbocsátani.

A háború utáni Németországhoz való viszonyát is vitásnak látta. „Utoljára, mikor elhagytam Nyugat-Németországot” — írja a memoárjában — „az de Gaulle tábornok kifejezett kívánságára történt, miután informáltak őt azokról a fenyegetésekről, melyeket nyugat-németországi fellépésem alatt kaptam. A barátom volt, és félt, hogy bajom lehet... Így Hollandiában fejeztem be a turnét, ahelyett, hogy tovább játszottam volna a német színházakban, ahol (mint mondják) bombákat tartogattak a számomra...”

Valóban ezt írta, csak két-három évvel ezelőtt. És így folytatja: „Soha nem mentem vissza NSZK-ban. Elegem volt abból, hogy »leköpött« legyek, elegem volt a »tüntetőkből«, elegem volt a gyűlöletből. Azt mondtam egyszer egy interjúban, hogy »haragszanak rám«. Először is azért, mert Amerikába mentem. Másodszor azért, mert a háború után nem jöttem vissza. Harmadszor azért, mert visszajöttem. Egyszerűen haragszanak rám, és semmi nem jó, amit teszek...”

Már csak az a következtetés marad hátra, hogy Marlene Dietrich az egész német múltjával nem akar foglalkozni.

A memoárjában olvasgatva az NSZK-ról szóló részt, melyet a végén papírra vet, némelyeket jobban megragad, mint bármilyen más, ami az emigrációról szóló könyvekben áll ebben a tömörségben: „Végül is a hazám. Ha Hitler nem lett volna, ma is ott élnek. Ez az én veszteségem. Nem az övék”. (VÉGE)

SPORT

SPORT

SPORT

SPORT

Labdarúgó edzőmérkőzések

D. Universitas—DMVSC
2-0 (0-0). Debrecen, 400 néző, vezette Csáki. **DUSE: Gyulász—Szabolcsi, Király, Mohácsi, Deák — Fidler, Magyar L., Lakatos — Varga, Balla, Kincses (Novák). DMVSC: Szűcs I. — Szűcs J. (Somogyi), Garamvölgyi, Menyhart, Fodor — Orosházi, Feledi, Szijgyártó — Barta, Nérey, Jankovics.**

Megjegyzés: mindkét együttesből sok a hiányzó; Sallai szombaton érkezett hazra Afrikából, az utánpótlás-válogatott turljáról; Szűcs J. sérülés miatt cserélt; DUSE-újonc: Magyar Lajos (korábban Hajdúszoboszló, DVSC). **Gólok:** Balla (51. és 88. perc).

Olefin SC—D. Kinizsi 1-1 (0-1). Leninváros.

Az 1980/81. évi debreceni általános iskolás jégkorongbajnokság győztese, a Nevelési Központ együttese

JÉGKORONG

Befejeződött a debreceni általános iskolás jégkorongbajnoksága. Az utolsó mérkőzések eredményei: Kardos I.—Kossuth 4:3, G.: Szalontai 3, Juhász, illetve Éliás 3, Nevelési Központ vegyes—Kardos II. 6:0, G.: Orlov 3, Lány R. 2, Szöllősi, Kossuth—Eötvös 3:1, G.: Barabás 2, Éliás, illetve Horváth B. Kardos II.—Eötvös 2:1, G.: Papp 2, illetve Szilágyi.

A bajnokság végeredménye:

1. Nevelési Központ 8, 2. Kardos I. 6, 3. Kossuth 4, 4. Kardos II. 2, 5. Eötvös 0. — **A legtöbb gólt** Lány R. érte el (15), 2. Orlov (11), 3. Szöllősi (9).

Február 11-én, szerdán 12.30 óráról rendezik meg a DMVSC Oláh Gábor utcai műjégpályáján a középiskolások részére meghirdetett gyorskorcsolyaverseny második fordulóját.

ASZTALITENISZ

A napokban több járásban, valamint Hajdúszoboszlón rendezték meg a járási, illetve városi asztalitenisz-bajnokságokat. Az alábbiakban a viadalok eredményeiről számolunk be.

Debreceni járás
Férfiak: 1. Juhász (Józsa), 2. Török (Hortobágy), 3. Müller (Hortobágy) és Palugyai (Újletha). Páros: 1. Török, Müller (Hortobágy), 2. Poór, Bodnár (Hajdúhadház), 3. Veres, Juhász (Nyirábrány, Józsa) és Keczás, Terdik (Nyiradony). — Nők: 1. Katona (Újletha), 2. Szabó (Vámospercs, Újletha). — **Vegyes páros:** 1. Veres, Kissné (Nyirábrány), 2. Poór, Oriné (Hajdúhadház), 3. Katona, Palugyai (Újletha, Nyirábrány).

Püspökkladányi járás
Férfiak: 1. Lóvei (Nádudvar), 2. Kiss (Sárrétudvari), 3. Nagy S. és Sárosi (PMÁV). — Páros: 1.

Lóvei, Aranyos (Nádudvar), 2. Nagy I., Nagy II. (PMÁV), 3. Sárosi, Nagy S. (PMÁV) és Szabó, Kiss (Sárrétudvari). — Nők: 1. Bagoly (PMÁV), 2. Budaváriné (Cukorgyár), 3. Batori (Cukorgyár) és Hegedűs (PMÁV). Páros: 1. Bagoly, Hegedűs (PMÁV), 2. Batori, Nagyné (Cukorgyár). — **Vegyes páros:** 1. Nagy II., Bagoly (PMÁV), 2. Siskó, Budaváriné (Cukorgyár), 3. Nagy I., Leskó (PMÁV) és Széles, Hegedűs (PMÁV).

Hajdúszoboszló
Férfiak: 1. Kelemen, 2. Boros, 3. Kigyós és Nagy (mind H. Gázláng). — Páros: 1. Kelemen, Boros, 2. Kigyós, Horváth, 3. Nagy, ifj. Nagy és Kozma, ifj. Kozma (mind Gázláng). — Nők: 1. Boruzsné (Nagyhegyes), 2. Berczelné (Nagyhegyes), 3. Petró és Malkovics (Högyes Gimnázium). — **Vegyes páros:** 1. Horváth, Petró (Gázláng, Högyes), 2. Kigyós, Boruzsné (Gázláng, Nagyhegyes), 3. Kozma, Berczelné (Gázláng, Nagyhegyes) és Kelemen, Mózes (Gázláng, 5. Sz. Alt. Isk.).

ÖKÖLVÍVÓ CSB

A harmadik forduló mérkőzéseire kerül sor ma délután a megyék közötti ökölvívó-csapatbajnokságban. Hajdú-Bihar válogatottja 10 óráig az Aranybika Bartók termében Heves és Nógrád megyék vegyes csapatát látja vendégül. A hazaiak eddig

egy győzelemmel és egy vereséggel ötvenhárom mérkőzés teljesítményt nyújtottak. A papírforma jó küzdelmeket, szoros eredményt ígér — a serdülőknél és az ifjúságiaknál a hazaiak, a felnőtt korcsoportban a vendégcsapat öklözői képviselnek jó erőket.

Kiemelkedő sportesemények

Asztalitenisz
Etelmeszer-lpari szakközpiskola, 8 óra: Hajdú-Bihar felnőtt egyéni és páros bajnoksága.

Kézilabda
Városi sportesernő, 8 óra: Derecske—D. MEDICOR (női ifjúsági), — 8.45: D. MEDICOR—Püspökkladány (férfi ifjúsági), — 9.30: Balmazújváros—Püspökkladány (férfi Napló Kupa), — 10.25: Hajdúböszörmény—Hajdúdorog (férfi Napló Kupa), — 11.20: Szeghalom—D. Közúteptők (női városbajnoki), — 12.15: Derecske—D. Kinizsi (női Napló Kupa), — 13.10: Püspökkladány—Hajdúböszörmény (női Napló Kupa), — 14.05: D. Vörös Meteor—Balmazújváros (női Napló Kupa). A téli teremtorna harmadik fordulójának mérkőzései.

Kosárlabda
Nyomatató utcai Általános Iskola, 11 óra: D. Universitas—Kis-

kunfélegyháza Tsz SE (férfi NB II.).

Labdarúgás
Vágóhíd utcai (DMVSC) sporttelep, 10 óra: D. Kinizsi—Hajdúböszörményi Bocskai. Előkészületi mérkőzés.

Vidéken. Felszabadulási Napló Kupa (14 óráig): Nádudvar—Nyiradony (Hajdúszoboszlói Gázláng-pálya), Hajdú Vasas—D. Volán, Püspökkladány—Sárrétudvari, Nagyrabé—Bárán, Berettyóújfalú—Körösszegapáti, Csökmögé—Létavértes, Hajdúdorog—Hajdúnánási Dózsa, Balmazújváros—Újszentmargita.

Ökölvívás
Aranybika Bartók terme, 10 óra: Hajdú-Bihar—Heves, Nógrád vegyes. Megyei válogatottak csapatbajnokságának harmadik fordulójának mérkőzései.

Sakk
Böszörményi út 6. szám, 9 óra: D. Betű—Makóli Spartacus (OB II.).

A siker kötelez

DEBRECEN A MAGYAR ATLÉTIKA FELLEGVÁRA LEHET

A Magyar Atlétikai Szövetség javasolta az OTSH-nak, hogy minősítse A-kategóriássá a DMVSC atlétikai szakosztályát. A hivatalos határozat márciusra várható, de aligha lehet kétséges, hogy valóra válik a debreceni atléták régi vágya. A versenyzők elmúlt évi eredményei indokolják ezt elsősorban, de a klub is biztosítja mindazokat a feltételeket — megfelelő szakembereket, edzéslehetőségeket —, amelyek ma egy A-kategóriás szakosztály működéséhez szükségesek.

A DMTE megalakulása után kezdődött meg Debrecenben ebben a sportágban az erők koncentrációja. A DMTE általgárdája évről évre erősödött oldalági átigazolásokkal. A debreceni egyesületek némi vívódás után egyetértettek az erők koncentrációjával. A Debreceni Sportiskola pedig újabb és újabb versenyzőket adott az egyesületnek. Az egyesületi fűző tovább javította a szakosztály működési feltételeit és Debrecen ma már a magyar vidéki atlétika egyik fellegvára.

A számok tükrében

A szakosztályok rangsorában a DMVSC felnőtt gardája 94 egyesület versenyében a kilencedik helyre került. Az utánpótlás kategóriában pedig listavezető a debreceni klub. (126 szakosztály szerepelt a szövetség minősítési rangsorában!) Ha a felnőttek és a fiatalok teljesítményét összegezzük, akkor pedig a klubok rangsorában a hatodik a DMVSC. A szövetség a rangsor megállapításánál figyelembe veszi az országos bajnokságokon elért helyezéseket, a világválogatottakon szerzett érmeiket, illetve pontok számát, valamint értékeli a minősítéseket. Így az eredmények alapján kialakult rangsor hű képét adja a magyar atlétikának.

A DMVSC atlétái 1980-ban minden kategóriában több pontot szereztek, mint 1979-ben. Erdemes összehasonlítani a múlt két évben szerzett bajnoki, nemzetközi és minősítési pontokat.

Felnőtték. Az országos bajnokságokon 1980-ban 233,5 pontot gyűjtöttek a DMVSC versenyzői (1979-ben 219-et). Minősítési pontok 1980: 321, 1979: 285.

Utánpótlás. Bajnoki pontok 243,5 (1979-ben 98). Nemzetközi versenyeken elért eredmények alapján 581 (1979-ben 16). A minősítések értékelése szerint 1980-ban: 298 (1979-ben 192).

Összességében tehát mind a felnőttek, mind az utánpótlás tagjai lényegesen felülmúlták egy évvel ezelőtti teljesítményüket. Kétségtelen ebben közrejátszott a tégli K. Szabó Gábor átigazolása, de korántsem az ő eredményeinek tudható be az idei pontszerzésdömping.

Tegyük hozzá a fenti számokhoz azt, hogy szerepelt debreceni atléta, Babály László személyében, a moszkvai olimpián, K. Szabó Gábor és Csapó Lajos IBV-győztes lett, a debreceni női középtávú futók megőrizték pozíciójukat a magyar atlétika élvonalában. Jelenleg hat (!!) A-válogatott kerettagja van az egyesületnek (Lázár Magdolna, Benéné Lipcsei Irén, Csapó Lajos, K. Szabó Gábor, Babály László és Bodó Béla).

Négy I. osztályú (Csapó, Babály, Lázár, Benéné), tíz II., tizenhárom III. osztályú atlétája van a klubnak. Az utánpótlásárdából tizenketten szereztek arany-, tizenkilencen ezüst-, huszonegyen bronzjelvényes minősítést.

Hogyan tovább?

A DMVSC elnöksége elégedett a szakosztály eredményeivel, de tudatában van annak, hogy vannak hiányosságok is. Így például jelen pillanatban rendkívül feloldals az atlétikai szakosztály, nincs számottevő dobó-, illetve ugróatlétai. Eppen ezért 1981-re külön edzőt szerződtettek az ügyeségi atlétákhoz, megerősítették a szakosztályvezetést. A Szigetvári Gyula elnök, Dobszai Jenő szakosztályvezető, Kozma Mihály technikai vezető, Vojtha László vezető edző irányításával dolgozó szakosztály-vezetőségbe bekapcsolják a korábbi években szép eredményeket elért, nagy tapasztalattal rendelkező atlétákat és szakembereket. 1981-ben három fő- és hét mellékfoglalkozású edző irányítja a szakmai munkát.

Ebben az évben elkészül az Oláh Gábor utcai sporttelepen a korszerű műanyag borítású futópályával rendelkező „atlétikai stadion”. Ezután ugrásszerűen javulnak a szakosztály edzéslehetőségei. Eddig is nagyszerű körülményeket biztosított a futófolyosó, 1980-ban pedig már a nagyerdei stadion is otthont adott a futóknak. Most mindehhez a műanyag borítású pálya is hozzájön és valóságos atlétikai paradicsommá válik ezáltal a debreceni Nagyerdő. Változatlanul van azonban egy megoldásra váró probléma. Szükség lenne külön edző dobópályára. Kínálgatja megoldás is, hiszen a KRESZ-park mélyen benyúlik az Oláh Gábor utcai létesítménykomplexum területére, ha ezt megkapnánk az egyesület, mód volna a kérdés végleges megoldására.

Számolni kell természetesen azzal is, hogy az új, modern atlétikai stadionban rendezendő versenyek vonzzák majd a közönséget, s biztos vagyok abban, hogy ugrásszerűen nő majd városunkban a sportág iránti érdeklődés és a fiatalok még nagyobb számban választják az atlétikát, mint eddig. A sportiskola és a klub pedig újabb tehetségeket adhat a magyar atlétikának.

Ugyanakkor magasabbra is kell helyeznünk a mércét. Egyrészt várjuk, hogy ne csak kiváló futói legyenek a DMVSC-nek, hanem dobóatlétái is zárkózzanak fel. Ma már nemcsak a magyar bajnokságokon várunk sikeres helytállást a DMVSC atlétáitól, hanem a nemzetközi porondon is. A már ismert és sok sikert elért versenyzők mellett elsősorban K. Szabó Gábortól és Csapó Lajostól várunk nemzetközi sikereket, hiszen korosztályukban mindketten európai rangelsők (K. Szabó több számban is). Vojtha László vezető edző bízik abban, hogy az elmúlt évi átmeneti visszaesés után a gátfutó Bodó is visszanyeri formáját és megdönti egyéni rekordját. Babálynak is vannak még rejtett tartalékaik, elsősorban akkor, ha megpróbálkozik a 400 méterrel, amit a szakemberek igazi távjának tartanak. Az elmúlt években a debreceni atlétikát fémljelző Lázár is egyéni rekordot javíthat és Benéné Lipcsei Irénnek is van esélye, hogy megjavítsa eddigi legjobbját.

Az olimpia utáni év a magyar és a nemzetközi atlétikai életben is csendesnek ígérkezik. Itt, Debrecenben viszont az új pálya megépülése, a tervezett versenyek megszervezése az eddiginél sokkal színesebb programot ígér. Egyben az év próbatétel is lesz: hogyan tud élni a szakosztály vezetősége a valóban ideális lehetőségekkel.

Filep Tibor

MAI INFORMÁCIÓNK

a belföldi turizmusról

Az ötvenes évek volt a hazai turizmus hőskora — az IBUSZ-iroda reggel kiírt egy síófoki utat, délelőtt már minden hely foglalt volt! Persze ne feledjük, manapság már sok család rendelkezik saját személygépkocsival, belföldi társasutat szervezni ezért is jóval nehezebb.

A megyei IBUSZ-irodák tavaly 93 belföldi társasutat szerveztek, ezeken 2738-an vettek részt. Az a tapasztalat, hogy a hirdetésekre, vagyis spontán, kevesen érdeklődnek, az utak nyolcvan százalékát termelőszövetkezetek kötötték le, akik dolgozóikat saját buszokkal vitték kikapcsolódni.

A 93 útból 30 egynapos, 19 kétnapos, 14 háromnapos volt — a leghosszabb tíznapos.

Ugyanakkor azt is meg kell jegyeznünk, hogy ezek nem kempingezték. A résztvevőket szállodákban, turistaházakban helyezték el fél- vagy teljes panzióval; a szálloda, az éttermi étkezés nem olcsó dolog!

De nemcsak innen utaznak, ide is érkeznek vendégek. Tavaly volt a „premierje” a hétnapos debreceni IBUSZ-utaknak, a vendégek a fürdőben gyógykezelést is igénybe vehetnek. 1980-ban 280-an érkeztek. Debrecenben és Hajdúszoboszlón 10 millió forint bevételt hozott a fizetővendég-szolgálatnak.

Végezzük az idei tervekről érdeklődünk dr. Kocsis Dánieltől, a debreceni IBUSZ-iroda igazgatójától, aki elmondta, hogy ebben az évben jóval több belföldi út lesz. Az első negyedében elsősorban Budapestre szerveznek félpanziós társasutakat.

Mit ér a szó?...

Debreceni előadóművészek budapesti műsora

A debreceni előadóművész kör tagjai gyakran lépnek ki a megye határain túlra. Így lesz ez február 9-én, hétfőn is. N. Molnár Éva, Tilless Agnes, Szentgyörgyi Rozi és Kun János Budapest, a Rátkai Márton munkásművészklubban együtt mutatkozik be a fővárosi közönségnek. A Magyar Színházművészeti Szövetség előadóművész körével közösen szervezett rendezvényt a program szerint Aczél Géza költő, az Alföld szerkesztője vezeti be, majd a Mit ér a szó? című négytételű irodalmi összeállítás következik. Az első tételt N. Molnár Éva adja elő. Összeállításnak címe azonos a rendezvényével. Műsorban Radnóti Miklós költsézetét szövegelte meg. Tilless Agnes Tükörkép című műsorában gyerekekről vall felnőtteknek Weöres Sándor, Niklai Ádám, Kormos István és mások műve alapján. Szentgyörgyi Rozi Szégyen a szó című műsort modern erdélyi költők (Hervey Gizella, Szilágyi Domokos, Kányádi Sándor, Lászlóffy Aladár) műveiből válogatta. Kun János Dolgozz, virraszt, reménykedj című műsora magyar költők műveire épül.

Az irodalmi est 7 órakor kezdődik a Nagymező utca 22-24. szám alatti klubban.

Cigánybál

Február 9-én, hétfőn este nyolc órától rendezik az Aranybika-összes termében az idej cigánybált. A kilenc órákor kezdődő műsorban fellép Bangó Margit, Latabár Kálmán, Sasvári Annamária és Lilion Károly. A cigányzenekart P. Ladányi Rácz Béla vezeti, a tánccenét Tóth József és zenekara szolgálta.

KÖZLEMÉNYEK

KÖZÜLETEK, MAGANOSOK! Szikvíztöltő üzememet megnyitottam. Úvegek és ballonok töltése és cserje. Lőkai István szikvizkészítő kisiparos, Debrecen, Dimítrov u. 35. Tel.: 12-639. (x)

A DEBRECENI AGRÁRTUDOMÁNYI EGYESÜLET felhívja a volt Pálffy Gazdasági Akadémia önkéntes hallgatóit, akik 50, illetve 65 éve szereztek oklevelet, hogy 1981. márc. 31-ig irásban kérelmezhetik az arany-, gümönt- és vasdiploma adományozását. A kérelemhez csatolniuk oklevelüket, részletes életrajzukat, szakmai tevékenységük leírását, valamint utolsó munkahelyük javaslatát és pontos címüket. Agrártudományi Egyetem Dékáni Hivatala 4001 Debrecen, Pf.: 36. (x)

Ideg- és elmegyógyászati magánrendelőmet megnyitottam. Rendelési idő: kedden és pénteken 16-17 óra között. Dr. Gombos Katalin, Tanácsközpont-szolgálat útja 68. szám. (x)

ÁRAMSZÜNET LESZ február 12-én 8.00—10.00 óráig a Csapó utca páratlan oldalán a 73. számú tól a 79. számig, a Csapó utca páros oldalán a 70. számú tól a 80. számig és a 84. számban, a Sennyey Ólah utcán a Szappanos utcától az Ebtövs utcáig, a Kölcsey, Kazinczy, Szappanos és Leány utcákon végig; február 12-én, 10.00—12.00 óráig a Zöld Sándor utcán végig, a Szabadság útja páros oldalán a Bakski Sándor utcától a Kurta utcáig, a Szilgét utcán a Szabadság utcáig; február 12-én 13.00—15.00 óráig a Hét vezér utcán a Vasúti síntől a Tordai G. utcáig, a Keresztési utcán a Létai utcáig az Árva utcáig, a Kórsó utcán, a Stromfeld, a Bíró, a Csendes, a Vasutas, a Tordai G. és az Ódon utcákon végig, a Létai út 22. és 23. szám alatt szünetel az áramszolgáltatás. (x)

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ — A Magyar Szocialista Munkáspárt Hajdú-Bihar megyei Bizottságának lapja — Főszerkesztő: dr. Bényei József — Főszerkesztő-helyettes: Boda István, Szerkesztőség: Debrecen, Tóthfalusi tér 10. 4024 — Telefon: 12-144, nyomdai ügyelet: 12-495 — Kiadja a Hajdú megyei Lapkiadó Vállalat, Debrecen, Tóthfalusi tér 10. Postacím: Debrecen, Postafiók 72. 4001 — Telefon: 12-144 — Felosztási díj egy hónapra 34 forint, negyedévre 102 forint, egy évre 400 forint — Index 25 077 — ISSN 0433-1051 — AMűki Nyomda, Debrecen — Felelős vezető: Benkő István.

A bolt első vásárlói (Fotó: Nagy Gábor)

Zöldség-gyümölcs bolt az Újkertben

Az újkerti lakótelepen, a Jerikó utca 25. szám alatti ház földszinti helyiségeiben a napokban a Debreceni Állami Gazdaság új zöldség-gyümölcs boltot nyitott.

Az önkiszolgáló rendszerű bolt — amelynek alapterülete 107 négyzetméter — építési munkálatait a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat szakemberei végezték el. A bolt első számú feladata, hogy a környéken lakókat — a szezontól függően — folyamatosan ellássa friss zöldséggel és gyümölcssel. A FÜSZÉRT-tel és a BARNEVAL-lal kialakított jó kapcsolat eredményeképpen az üzletben árusítanak vagott baromfit, konzerveket és egyéb minrelitárukat.

Az Újkert új zöldség-gyümölcs boltja — mely teljes kapacitás esetén 750—800 ezer forintos áruállással rendelkezik — reggel 7-től este 7-ig tart nyitva.

Őszi mélyszántás februárban

— Igaz-e, hogy 70 ezer hektár szántatlan még Hajdú-Biharban — kérdeztük meg Karácsony Sándort, a megyei tanács mezőgazdasági osztályvezető-helyettesét.

— Túlzás — mondta Karácsony Sándor —, fogalmazunk úgy, hogy az előirányzott mélyszántásnak 25—30 százaléka nincs még befelveje.

— S az mennyi?

— 50—60 ezer hektár. Január 8-án (vagy 10-én) 20 Celsius-fokig süllyedt alá a higany szála, kifigyatuk az ekék a földből.

— S most?

— Folyamatosan, ahol lehet, szántanak a gazdaságokban, természetesen, lesz olyan belvizjárta rész, ahová májusig sem merészlik a traktor.

— S addig ez milyen szántásnak tekinthető?

— Ha újra fagyot kap, olyan mélyszántás, mint amilyen a szántás, akkor semmi baj nem történt. Persze az is lehet, hogy száraz tavasz lesz, s akkor már szerencséről beszélhetünk.

— Alktrészhiány nem akadályozza-e a traktorok kivonulását?

— A rendkívüli ősz megháromszorozta az alktrészhiányokat és törekeket, így aztán a raktári készletek sok helyütt kimerültek, de jón már az utánpótlás.

Sz. Cs.

ALKOTÓ IFJÚSÁG. Regionális kiállítás nyílik február 9-én 11 órakor a Kossuth Lajos Tudományegyetem díszudvarán. A KISZ-kongresszus tiszteletére rendezett kiállítás február 15-ig tart nyitva.

A SZARVASMARHA- ÉS BAROMFITARTÁS ÁLLAT-EGÉSZSÉGÜGYI TENNYELŐIRŐL tart előadást a tiszecskéi művelődési ház 1. számú klubtermében február 9-én 18 órakor dr. Porcsin Ambrus közéleti állatorvos.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV

SZÍNHÁZ

Műv. Központ: Ma 7 órakor: Repülési kísérlet — Szentpétery-bérelt. Hungaria: Ma 7 órakor: Cukorváros — Szerdahelyi-bérelt.

TV

VASÁRNAP

BUDAPEST, 1. műsor 8.04 Műsorismertetés. 8.05 Idősebbek is elkezdhetik... Tévéorna. 8.10—9.15 Mindenkinek iskolája (ism.). 9.15 Óvodások filmújsója. Kisfilm-összeállítás. 9.35 Tau bácsi. Csehlovák gyermekfilmsorozat. VI. rész: Tau bácsi és a vizek. 10.15 Reklám. 10.20 Reklám. 10.30 Óceola NDK indírfilm. 12.15 —13.00 „Yamaha Music Foundation”. 14.33 Műsorismertetés. 14.35 Nótaszó. 14.55 A Közönségszolgálat tájékoztatója. 15.00 Reklám. 15.05 Ithon. Győr és környéke. 16.20 Reklám. 16.25 „Európa 12”. Nemzetközi asztalitenisz-verseny. 18.10 Műsorismertetés. 18.15 Reklám. 18.40 Idősebbek is elkezdhetik... Tévéorna. 18.45 Esti mese. 19.00 A Hét. 20.00 Hírek — Totóeredmények. 20.05 Az Angyal visszatér. Angol bűnügyi filmsorozat. A bosszú. 20.55 Kapcsolat... Társasjáték. 21.35 Telesport. Sport hírek. Mikroszemlé. Európa-bajnokság. Galambtenisz. Kb. 23.15 Hírek.

POZSONY, 1. műsor 8.15 Hírek. 8.20 Gyerekek műsora. 10.45 Szovjet-amerikai dokumentumfilm-sorozat. 11.35 A hét történet. 12.05 Hangverseny. 12.45 Hírek. 13.00 Szovjet természetfilm. 13.20 Látogatás a klubban. 13.55 Alizuna. Tévéjáték. 15.00 Sportidőutazás. 18.00 Dokumentumfilm. 18.30 Esti mese. 18.40 Zenés szórakoztató műsor. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Vers. 20.05 Az idő a gyilkost segít. Cseh film. 21.30 Sport híradó. 21.45 A természetről és a vadászatról. 22.25 Zenés krónika. 22.55 Asztalitenisz. 23.55 Hírek. 24.00 Huszár.

POZSONY, 2. műsor 15.25 Hírek. 15.40 Zenés műsor. 16.15 Magazin. 16.45 Műsorajánlat. 17.05 Találkozás szovjet művészekkel. 17.55 Lisszaboni esti. NDK tévéfilm. 2. rész. 19.00 Utazó kamera. 19.30 Pedagógusok műsora. 20.00 Magazin. 20.40 Zenés szórakoztató műsor. 21.10 Hírek. 21.30 Tévéjáték.

BUKAREST 8.15 Monte Cristo grófia. Folytatóss gyermekfilm. 8.40 Az egészséges életmód. 9.00 A falu életéből. 10.45 Zeneszó. 12.05 Vasárnap album. 15.00 Telesport. 16.45 Caragiale műveit a képernyőn. 17.35 A képernyőn a képernyő. 18.00 Tv-híradó. 18.20 Reklám. 18.40 Szórakoztató műsor. 19.45 A vasárc. Angol játékfilm. 21.25 Tv-híradó.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV

MOZI 8.30 Hírek. Időjárás. Lap-szemle. Evfordulónaptár. 8.45 Tréfás György énekel. 9.00 Tájékoztató. 9.30 Közélet. Ripor-ten: Varkonyi Zsuzsa. 9.25 Az én slágereim. Tréfás György operatőreszked. Haskó József vendégénekel. 9.57—10.00 Műsorismertetés.

HÉTFŐ 8.30 Hírek. 8.45 Gyerekek műsora. 10.45 Szovjet-amerikai dokumentumfilm-sorozat. 11.35 A hét történet. 12.05 Hangverseny. 12.45 Hírek. 13.00 Szovjet természetfilm. 13.20 Látogatás a klubban. 13.55 Alizuna. Tévéjáték. 15.00 Sportidőutazás. 18.00 Dokumentumfilm. 18.30 Esti mese. 18.40 Zenés szórakoztató műsor. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Vers. 20.05 Az idő a gyilkost segít. Cseh film. 21.30 Sport híradó. 21.45 A természetről és a vadászatról. 22.25 Zenés krónika. 22.55 Asztalitenisz. 23.55 Hírek. 24.00 Huszár.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV

MOZI • SZÍNHÁZ • TV

MOZI 8.30 Hírek. Időjárás. Lap-szemle. Evfordulónaptár. 8.45 Tréfás György énekel. 9.00 Tájékoztató. 9.30 Közélet. Ripor-ten: Varkonyi Zsuzsa. 9.25 Az én slágereim. Tréfás György operatőreszked. Haskó József vendégénekel. 9.57—10.00 Műsorismertetés.

HÉTFŐ 8.30 Hírek. 8.45 Gyerekek műsora. 10.45 Szovjet-amerikai dokumentumfilm-sorozat. 11.35 A hét történet. 12.05 Hangverseny. 12.45 Hírek. 13.00 Szovjet természetfilm. 13.20 Látogatás a klubban. 13.55 Alizuna. Tévéjáték. 15.00 Sportidőutazás. 18.00 Dokumentumfilm. 18.30 Esti mese. 18.40 Zenés szórakoztató műsor. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Vers. 20.05 Az idő a gyilkost segít. Cseh film. 21.30 Sport híradó. 21.45 A természetről és a vadászatról. 22.25 Zenés krónika. 22.55 Asztalitenisz. 23.55 Hírek. 24.00 Huszár.

HÍREK

1981. február 8., vasárnap
Aranka napja
A Nap kél 7.01 — nyugszik 16.56 órakor

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS
vasárnap estig: időnként fel-szakadozó felhőzet. Főként északra valószínű szórványos eső, zápor. Hajnalban párá-ság, helyenként köd. Idő-nként megerősödő nyugati, északnyugati szél. A várható legalacsonyabb éjszakai hő-mérséklet 0, mínusz 5, leg-magasabb nappali hőmérsék-let vasárnap plusz 4, plusz 9 fok között. (MTI)

ADY-ILLUSZTRÁCIÓK. Magyar és külföldi művészek Ady-illusztrációit mutatja be a Déri Múzeum február 9-én, hétfőn 11 órakor kezdődő ki-állítás az Ybl Miklós Építő-ipari Műszaki Főiskolán.

FILM ÉS IFJÚSÁG cím-mel községi vetélkedőt ren-dez a létavértesi községi KISZ-bizottság, a művelődési ház és a Béke filmszínház február 8-án 16 órától a helyi művelődési házban.

ZONGORAEST. Az irodalmi és zenei estek a pódiumon sorozatban Irmai Kálmán zongoraművész Bartók-estjére kerül sor február 9-én 19 órakor a berettyóújfalui járási hivatal nagytermében.

ÉRRENDSZERI MEGBE-TEGEDESEKRŐL tart elő-adást február 9-én 18 órakor az ártándi klubkönyvtárban dr. Bekési László körzeti or-vos.

A ZÖLDSÉG- GYÜ-MÖLCSTERMELTETÉS ÉS -FORGALMAZÁS időszerű kérdéseiről tartanak fórumot február 9-én 10 óra 30 perc-kor a megyei művelődési központban az AFESZ-ek, szakcsoportok, kertbarátok és az érdekelte vállalatok képvise-lésével. Vitaindító tart Pekó József, a MEM osztályveze-tője.

AZ IDŐS KORÚAK HE-LYES ELETMÓDJÁRÓL tart előadást február 9-én, hétfőn 16 órakor a debreceni városi könyvtár Petőfi emlékkönyv-tárának nyugdíjas klubjában (Tamási utca 13.) dr. Kovács Lajos körzeti orvos.

A TALAJSZERKEZET IS-MERTÉNEK HASZNOSÍ-TÁSÁRÓL. Ez a címe annak az előadásnak, amelyet a bi-harkezesi művelődési házban tart február 10-én 18 órakor Major Mihályné ag-rármérnök.

A TALAJSZERKEZET IS-MERTÉNEK HASZNOSÍ-TÁSÁRÓL. Ez a címe annak az előadásnak, amelyet a bi-harkezesi művelődési házban tart február 10-én 18 órakor Major Mihályné ag-rármérnök.

POZSONY, 1. műsor 15.10 Iskolatévé. 15.30 Művelődési műsor. 16.10 Hírek. 16.15 Iskolatévé. 16.40 Dokumentum-műsor. 17.00 Katonák műsora. 18.05 A szocialista országok éle-téből. 18.30 Esti mese. 18.40 Ötven év tanácsok. 18.50 Művelődési műsor. 19.30 Tv-híradó. 20.00 A szovjet lovain. Tévéfilm-sorozat (befejező rész). 21.00 Szovjet dokumentumfilm-sorozat. 21.35 Zenés műsor. 21.50 Huszár.

POZSONY, 2. műsor 17.40 Hírek. 17.55 Népi zene. 18.25 Dokumentumfilmek. 19.10 Zenés műsor. 19.25 Sportkommentár. 19.30 Orosz nyelvtanfolyam. 19.50 Rövídfilm. 20.00 Dokumentumfilm-sorozat. 20.30 Külföldi sportemlékek. 21.20 Aktualitások. 21.50 Golubka. Szovjet filmsorozat (befejező rész).

BUKAREST 15.00 Magyar nyelvű adás. 17.50 A legkisebbeknek. 18.00 Tv-híradó. 18.20 Gazdasági fi-gyelme. 18.40 Tudományos-techni-kai újdonságok. 19.25 Elment egy lovas. Filmsorozat. 9. rész. 20.20 Világhíradó. 20.45 Népzene. 21.05 Tv-híradó.

A NYÍREGYHÁZI RÁDIÓ MŰSORA 8.30 Hírek. Időjárás. Lap-szemle. Evfordulónaptár. 8.45 Tréfás György énekel. 9.00 Tájékoztató. 9.30 Közélet. Ripor-ten: Varkonyi Zsuzsa. 9.25 Az én slágereim. Tréfás György operatőreszked. Haskó József vendégénekel. 9.57—10.00 Műsorismertetés.

HÉTFŐ 8.30 Hírek. 8.45 Gyerekek műsora. 10.45 Szovjet-amerikai dokumentumfilm-sorozat. 11.35 A hét történet. 12.05 Hangverseny. 12.45 Hírek. 13.00 Szovjet természetfilm. 13.20 Látogatás a klubban. 13.55 Alizuna. Tévéjáték. 15.00 Sportidőutazás. 18.00 Dokumentumfilm. 18.30 Esti mese. 18.40 Zenés szórakoztató műsor. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Vers. 20.05 Az idő a gyilkost segít. Cseh film. 21.30 Sport híradó. 21.45 A természetről és a vadászatról. 22.25 Zenés krónika. 22.55 Asztalitenisz. 23.55 Hírek. 24.00 Huszár.

MAI INFORMÁCIÓNK

a belföldi turizmusról

Az ötvenes évek volt a hazai turizmus hőskora — az IBUSZ-iroda reggel kiírt egy síófoki utat, délelőtt már minden hely foglalt volt! Persze ne feledjük, manapság már sok család rendelkezik saját személygépkocsival, belföldi társasutat szervezni ezért is jóval nehezebb.

A megyei IBUSZ-irodák tavaly 93 belföldi társasutat szerveztek, ezeken 2738-an vettek részt. Az a tapasztalat, hogy a hirdetésekre, vagyis spontán, kevesen érdeklődnek, az utak nyolcvan százalékát termelőszövetkezetek kötötték le, akik dolgozóikat saját buszokkal vitték kikapcsolódni.

A 93 útból 30 egynapos, 19 kétnapos, 14 háromnapos volt — a leghosszabb tíznapos.

Ugyanakkor azt is meg kell jegyeznünk, hogy ezek nem kempingezték. A résztvevőket szállodákban, turistaházakban helyezték el fél- vagy teljes panzióval; a szálloda, az éttermi étkezés nem olcsó dolog!

De nemcsak innen utaznak, ide is érkeznek vendégek. Tavaly volt a „premierje” a hétnapos debreceni IBUSZ-utaknak, a vendégek a fürdőben gyógykezelést is igénybe vehetnek. 1980-ban 280-an érkeztek. Debrecenben és Hajdúszoboszlón 10 millió forint bevételt hozott a fizetővendég-szolgálatnak.

Végezzük az idei tervekrol érdeklödünk dr. Kocsis Dánieltől, a debreceni IBUSZ-iroda igazgatójától, aki elmondta, hogy ebben az évben jóval több belföldi út lesz. Az első negyedében elsősorban Budapestre szerveznek félpanziós társasutakat.

Mit ér a szó?...

Debreceni előadóművészek budapesti műsora

A debreceni előadóművész kör tagjai gyakran lépnek ki a megye határain túlra. Így lesz ez február 9-én, hétfőn is. N. Molnár Éva, Tilless Agnes, Szentgyörgyi Rozi és Kun János Budapest, a Rátkai Márton munkásművészkubban együtt mutatkozik be a fővárosi közönségnek. A Magyar Színházművészeti Szövetség előadóművész körével közösen szervezett rendezvényt a program szerint Aczél Géza költő, az Alföld szerkesztője vezeti be, majd a Mit ér a szó? című négytételű irodalmi összeállítás következik. Az első tételt N. Molnár Éva adja elő. Összeállításnak címe azonos a rendezvényével. Műsorban Radnóti Miklós költsézetét szövegelte meg. Tilless Agnes Tükörkép című műsorában gyerekekről vall felnőtteknek Weöres Sándor, Niklai Ádám, Kormos István és mások műve alapján. Szentgyörgyi Rozi Szégyen a szó című műsort modern erdélyi költők (Hervey Gizella, Szilágyi Domokos, Kányádi Sándor, Lászlóffy Aladár) műveiből válogatta. Kun János Dolgozz, virraszt, reménykedj című műsora magyar költők műveire épül.

Az irodalmi est 7 órakor kezdődik a Nagymező utca 22-24. szám alatti klubban.

Cigánybál

Február 9-én, hétfőn este nyolc órától rendezik az Aranybika-összes termében az idej cigánybált. A kilenc órákor kezdődő műsorban fellép Bangó Margit, Latabár Kálmán, Sasvári Annamária és Lilion Károly. A cigányzenekart P. Ladányi Rácz Béla vezeti, a tánccenét Tóth József és zenekara szolgálta.

KÖZLEMÉNYEK

KÖZÜLETEK, MAGANOSOK! Szikvíztöltő üzememet megnyitottam. Úvegek és ballonok töltése és cserje. Lőkai István szikvizkészítő kisiparos, Debrecen, Dimítrov u. 35. Tel.: 12-639. (x)

A DEBRECENI AGRÁRTUDOMÁNYI EGYESÜLET felhívja a volt Pálffy Gazdasági Akadémia önkéntes hallgatóit, akik 50, illetve 65 éve szereztek oklevelet, hogy 1981. márc. 31-ig irásban kérelmezhetik az arany-, gümönt- és vasdiploma adományozását. A kérelemhez csatolniuk oklevelüket, részletes életrajzukat, szakmai tevékenységük leírását, valamint utolsó munkahelyük javaslatát és pontos címüket. Agrártudományi Egyetem Dékáni Hivatala 4001 Debrecen, Pf.: 36. (x)

Ideg- és elmegyógyászati magánrendelőmet megnyitottam. Rendelési idő: kedden és pénteken 16-17 óra között. Dr. Gombos Katalin, Tanácsközpont-szolgálat útja 68. szám. (x)

ÁRAMSZÜNET LESZ február 12-én 8.00—10.00 óráig a Csapó utca páratlan oldalán a 73. számú tól a 79. számig, a Csapó utca páros oldalán a 70. számú tól a 80. számig és a 84. számban, a Sennyey Ólah utcán a Szappanos utcától az Ebtövs utcáig, a Kölcsey, Kazinczy, Szappanos és Leány utcákon végig; február 12-én, 10.00—12.00 óráig a Zöld Sándor utcán végig, a Szabadság útja páros oldalán a Bakski Sándor utcától a Kurta utcáig, a Szilgét utcán a Szabadság utcáig; február 12-én 13.00—15.00 óráig a Hét vezér utcán a Vasúti síntől a Tordai G. utcáig, a Keresztési utcán a Létai utcáig az Árva utcáig, a Kórsó utcán, a Stromfeld, a Bíró, a Csendes, a Vasutas, a Tordai G. és az Ódon utcákon végig, a Létai út 22. és 23. szám alatt szünetel az áramszolgáltatás. (x)

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ — A Magyar Szocialista Munkáspárt Hajdú-Bihar megyei Bizottságának lapja — Főszerkesztő: dr. Bényei József — Főszerkesztő-helyettes: Boda István, Szerkesztőség: Debrecen, Tóthfalusi tér 10. 4024 — Telefon: 12-144, nyomdai ügyelet: 12-495 — Kiadja a Hajdú megyei Lapkiadó Vállalat, Debrecen, Tóthfalusi tér 10. Postacím: Debrecen, Postafiók 72. 4001 — Telefon: 12-144 — Felosztási díj egy hónapra 34 forint, negyedévre 102 forint, egy évre 400 forint — Index 25 077 — ISSN 0433-1051 — AMűki Nyomda, Debrecen — Felelős vezető: Benkő István.